

ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2555

ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2555

ณภัทสรณ์ นรกีจ. (2555). ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น คือ เด็กชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน และได้ทดสอบความสามารถในการใช้มือโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนความสามารถในการใช้มือใน 15 อันดับสุดท้ายกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง โดยทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 30 นาที ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 10.00 – 10.30 น. รวม 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช และแบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกับจุดประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมี แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t – test for Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีชสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช
2. ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยเมล็ดพีชสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE ABILITY IN USING HANDS OF EARLY CHILDHOOD CHILDREN
OBTAINED THROUGH CREATIVE GRAIN ART ACTIVITIES

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2012

Naphatsorn Norakit. (2012). *The Ability In Using Hands of Early Childhood Children Obtained Through Creative Grain Art Activities*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr.Yawvapa Tejagupta, Assoc.Prof. Jiraporn Boonsong.

The purposes of this research were to study and compare the ability in using hands of early childhood children before and after creative grain art activities.

The samples in this study were boys and girls ages 5-6 years who studied in kindergarden 2 in the first semester of the academic year 2011 in Sangkaprachanusorn School, under Nongjok District Offices, Bangkok Metropolitan, who purposively sampling for 1 class and passed the Ability in Using Hands Assessment form constructed by researcher to choose the last 15 childrens as samples. The experiment were carried out for 8 executive weeks, 3 days per weeks, 30 minutes per days, including 24 times.

The research instruments used in this study were Creative Grain Art Activities Lesson Plan and the Ability in Using Hands Assessment form constructed by researcher, with index of consistency (IOC) at 0.67-1.00, and the reliability for the whole test were .83

The research design of this study was One Group Pretest - Post test design. Data was analyzed using t-test for dependent samples.

The results of this study were:

1. The abilities of early childhood children in using hands obtained through creative grain art activities was higher than before.
2. The abilities of early childhood children in using hands obtained through creative grain art activities was significantly higher level at .01

ปริญญาบัตร
เรื่อง
ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
ของ
ณภัทสรณ์ นรกีจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำ และความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ประธานกรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละ เวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประธานการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเป็นอาจารย์ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ ในการปฏิบัติตน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ไชยะธน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง อาจารย์อุไรวรรณ โชติชูษณะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญญาพร อนุกุล อาจารย์ปิยะธิดา เกษมสุวรรณ และ อาจารย์จงรัก อ่วมมีเพียร ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ ที่กรุณาพิจารณาตรวจ และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และขอขอบใจนักเรียน โรงเรียนสังฆประชาอนุสสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย เป็นอย่างดีเยี่ยมและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการคัดเลือกทุนของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ทั้งกำลังใจและกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอด ระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย ขอขอบคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมี ส่วนช่วยเหลือ ในการทำปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบใจลูกสาวที่เป็นแรงบันดาลใจให้ทำงานในครั้งนี้ได้สำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเตียงจิว แซ่เตียว และ คุณแม่ชื่น นรกีจ ผู้ให้กำเนิด อบรม เลี้ยงดู และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและคุณประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ณภัทสรณ์ นรกีจ

สารบัญ

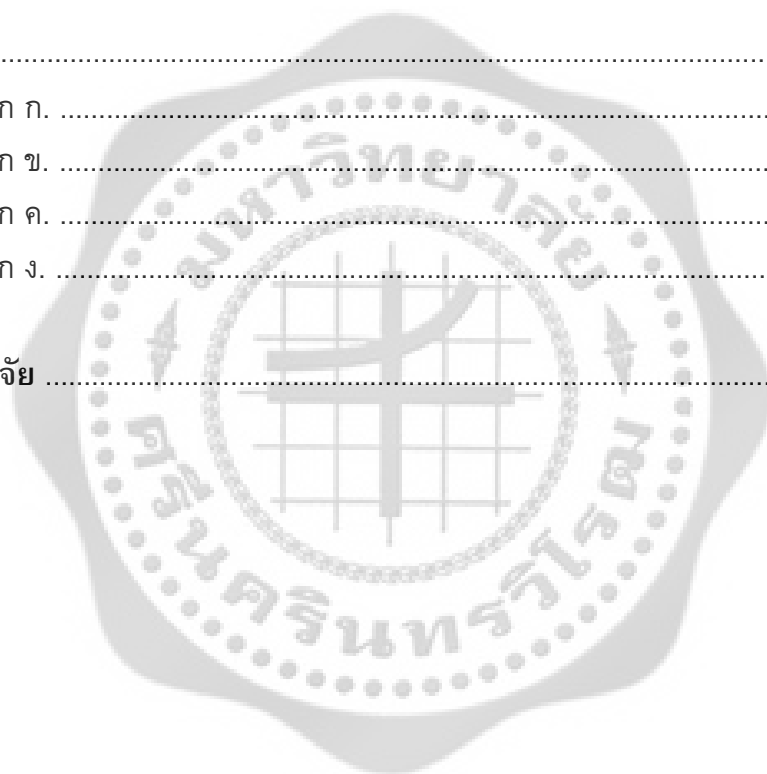
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ	8
ความหมายของความสามารถในการใช้มือ	8
ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ	9
พัฒนาการความสามารถในการใช้มือ	11
การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ	15
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน	23
ความหมายและความสำคัญของการเขียน	23
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและลักษณะพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย	26
การส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัย	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน	32
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	34
ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	34
ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	36
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	37
องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	40
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	42
สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	44
บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	53
การสร้างแบบประเมินความสามารถในการใช้มือ	54
วิธีการดำเนินการประเมิน	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การดำเนินการทดลอง	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ	61
สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมุติฐาน	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
ความมุ่งหมายของการวิจัย	65
สมมติฐานของการวิจัย	65
ความสำคัญของการวิจัย	65
ขอบเขตของการวิจัย	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
วิธีดำเนินการวิจัย	66
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผล	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อสังเกตที่รับจากการวิจัย	72
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	73
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	74
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก.	84
ภาคผนวก ข.	89
ภาคผนวก ค.	99
ภาคผนวก ง.	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	58
2 รายการจัดกิจกรรมในการทดลอง 8 สัปดาห์	59
3 ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยทางด้านหยิบจับและทางด้านการเขียน ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช	63
4 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช	64

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
------------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมปัจจุบันมีแนวโน้มในการแข่งขันกันอย่างต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านธุรกิจ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ความเป็นอยู่ หรือแม้กระทั่งทางด้านการศึกษา ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศไปให้ถึงขีดสุด เพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การแข่งขันนี้จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทั้งทางความรู้คุณธรรมและมีความสามารถในแต่ละแขนง โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาของมนุษย์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของสังคมและตอบสนองความต้องการในสังคมยุคโลกต่อไป

เด็กปฐมวัยคือ วัยตั้งแต่อายุ 0 – 6 ปี เป็นวัยที่มีความสำคัญหรือเรียกได้ว่าเป็นช่วงโอกาสทองของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีพัฒนาการ และการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและทางด้านสมองสูงสุดในช่วงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและทางด้านสมองให้กับเด็กในวัยนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2526: 3) จากนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ. 2546: 2) กำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านล้วนแล้วแต่อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ ซึ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม ควรจัดแบบบูรณาการผ่านการเล่นโดยให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (กรมวิชาการ. 2546: 10 – 16) แต่ในปัจจุบันนี้ยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ยังคงมุ่งเน้นการอ่านเขียน และการท่องจำเหมือนระบบการศึกษาสมัยก่อน และปัญหาที่พบโดยทั่วไป คือ ครูผู้สอนมุ่งเน้นสอนการอ่าน การเขียน ให้กับเด็กเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงการฝึกการใช้กล้ามเนื้อที่มีความแข็งแรงและใช้ได้อย่างคล่องแคล่วให้กับเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเขียนของเด็กอย่างแท้จริง และควรเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมตามความต้องการ และความสนใจของตนอย่างสอดคล้องกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัยควรเป็นการจัดประสบการณ์ตรงที่มีความหลากหลายให้เด็ก โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง (กรมวิชาการ. 2546: 10 – 16) ซึ่งเด็กจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริงและสอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก (เต็มสิริ เนาวรังสี. 2544: คำนำ)

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยควรมุ่งส่งเสริม และให้ความสำคัญในการฝึกการใช้มือให้กับเด็ก เพราะนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้รับการฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 แล้ว ยังช่วย

ส่งเสริมกล้ามเนื้อเนื้อมือกับสายตา ให้ประสานสัมพันธ์กัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการใช้มือ ในการกระทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกกล้ามเนื้อเนื้อมือให้กับเด็กปฐมวัย ถือเป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมในการเขียนให้กับเด็ก กิจกรรมที่จัดให้กับเด็กปฐมวัย ควรให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางการใช้กล้ามเนื้อเนื้อมือและสายตาให้มากที่สุด (ลัดดา นีละมณี. 2531: 125) และควรเป็นกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติอย่างสนุกสนานจากการใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่างๆ เช่น ของเล่น ของใช้ส่วนตัว ใบไม้ ดอกไม้หรือแม้กระทั่งเมล็ดพืชชนิดต่างๆ จากกิจกรรมดังกล่าวเด็กจะเข้าใจวิธีการใช้นิ้วมือ อุ้งมือ ในการหยิบจับสิ่งของต่างๆ อย่างถูกวิธีจากการเล่นหรือการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูป กระดานปักหมุดและในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นหนึ่งใน 6 กิจกรรมหลัก ซึ่งระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ. 2546: 58) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการผ่านงานศิลปะ เช่น การวาดภาพ การปั้น การฉีก การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ ฯลฯ (กรมวิชาการ. 2546: 58) นอกจากนี้ยังสามารถใช้วัสดุจากธรรมชาติมาเป็นส่วนประกอบในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น นำเมล็ดพืชที่ได้จากธรรมชาติมาสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กับเด็กปฐมวัย และยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายด้านการหยิบจับ นอกจากนี้การฝึกกล้ามเนื้อเนื้อมือดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานของทักษะทางภาษาในด้านการเขียนต่อไปในอนาคต

ทักษะทางภาษาประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างและสิ่งต่างๆ จากการได้เห็น ได้ชิม ได้ฟัง ได้สัมผัสสร้างกายขณะทำกิจกรรม เป็นการช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางภาษาและสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 143) การเขียนเป็นทักษะทางภาษาหนึ่งในสี่ทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอด ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการ ผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมาย อันได้แก่ ตัวอักษร (นฤมล ฉียบแหลม. 2545: 1) เด็กจะเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ การเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่ยากสำหรับเด็กปฐมวัย และควรเริ่มต้นจากการขีดเขียน ซึ่งต้องใช้กล้ามเนื้อเนื้อมือที่แข็งแรงโดยเฉพาะเด็ก ในวัย 3 – 6 ขวบ นั้น กล้ามเนื้อมือยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา ดังนั้นเด็กควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้มือ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเขียนโดยการทำกิจกรรมที่ใช้วัสดุ ต่างๆ ที่เด็กจะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเนื้อมือและสายตาให้ทำงานประสานสัมพันธ์กัน ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย

จากที่กล่าวมาแล้วทำให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้มือที่มีผลต่อการเขียนและความสำคัญ ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการใช้มือ

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ มีปัญหาทางด้านการใช้ กล้ามเนื้อมือในการหยิบจับและการเขียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จากเมล็ดพืช โดยเป็นการจัดประสบการณ์ตรงในการใช้กล้ามเนื้อเนื้อมือ จากการลงมือปฏิบัติให้กับเด็ก โดยมีความเชื่อว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชสามารถส่งเสริมกล้ามเนื้อเนื้อมือของเด็กปฐมวัย

โดยการหยิบจับเมล็ดพืชและวัสดุต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อ้ามเนื้อมือสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานที่ดีในการส่งเสริมการเขียนที่ถูกต้อง นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมศิลปะยังทำให้เด็กมีความสนุกสนานเพลิดเพลินและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่างานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ที่พบปัญหาเกี่ยวกับการใช้มือของเด็กปฐมวัย สามารถนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังถือเป็นพื้นฐานสู่การเขียนต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการพัฒนาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ซึ่งผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถเป็นแนวทางในการสอน และพัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัด กรุงเทพมหานคร 3 ห้องเรียน จำนวน รวม 95 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปีที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน และผ่านการประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ โดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนความสามารถในการใช้มือ 15 อันดับสุดท้าย เป็นกลุ่มทดลอง

ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาในครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 30 นาที โดยทำการฝึกในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 10.00 น. ถึง 10.30 น. รวม 24 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการใช้มือ 2 ด้าน ประกอบด้วย
  - 2.1 ความสามารถทางด้านหยิบจับ
  - 2.2 ความสามารถทางด้านกรเขียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อมือให้ประสานสัมพันธ์กับสายตา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้แบ่งความสามารถในการใช้มือออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ความสามารถด้านการหยิบจับ หมายถึง ความสามารถในการใช้มือและนิ้วมือ หยิบจับสิ่งของต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นคง มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อใช้ในการบังคับทิศทางได้อย่างถูกต้อง ความสามารถด้านการหยิบจับในงานวิจัยนี้ สามารถวัดได้โดยใช้แบบประเมินความสามารถทางด้านหยิบจับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินโดยการปฏิบัติจริงในการใช้มือหยิบจับสิ่งต่างๆ

2.2 ความสามารถด้านการเขียน หมายถึง ความสามารถของเด็กในการใช้มือในการขีดเขียน วาดภาพ เขียนสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อสื่อความหมาย บอกความหมายของสิ่งที่ตนเองเขียนได้ มีจินตนาการ และสามารถออกแบบการเขียนของตนเอง โดยการศึกษาในครั้งนี้แบ่งความสามารถทางด้านกรเขียนออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย หมายถึง การขีดเขียนเส้นต่างๆ และบอกความหมายของเส้นที่เขียน พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวของสิ่งที่เขียนได้อย่างสัมพันธ์กัน

ด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน หมายถึง การวาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวได้อย่างสัมพันธ์กัน

ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์แทนการเขียน หมายถึง การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษรซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมายพร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้

ด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง หมายถึง การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเองตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมา สามารถบอกความหมายและเล่าเรื่องราวให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เขียนได้

ด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นด้วยตัวเอง หมายถึง มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนและเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้

ความสามารถด้านการเขียนในงานวิจัยนี้ สามารถวัดได้โดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประเมินจากผลงานของเด็กในการทำกิจกรรมวาดภาพ

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ โดยสำรวจ สังเกต เปรียบเทียบ หยิบจับ และได้ลงมือกระทำต่อเมล็ดพืช และวัสดุต่างๆ ตามความสนใจของตน โดยใช้เมล็ดพืชที่มีรูปร่าง รูปทรง สี ขนาด ที่แตกต่างกันมาเป็นส่วนประกอบในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเมล็ดพืชแต่ละชนิดที่นำมาใช้ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เป็นเมล็ดพืชที่ใช้ประโยชน์ในการบริโภค หรือสามารถนำมาเป็นเป็นวัตถุดิบในการอุตสาหกรรมได้ แต่ไม่ได้ใช้ทำพันธุ์ หรือเพาะปลูกซึ่งอาจจะมีชีวิตอยู่หรือไม่มีชีวิตก็ได้ ได้แก่ เมล็ดข้าวโพด เมล็ดถั่วต่างๆ เมล็ดกระถิน เมล็ดแตงโม เมล็ดฟักทอง เมล็ดแมงลัก เมล็ดหางนกยูง เมล็ดคูน เมล็ดละมุด และธัญพืชต่างๆ เช่น งาขาว งาดำ เมล็ดดอกทานตะวัน เป็นต้น ดังนั้นเมล็ดพืชต่างๆ ที่นำมาทำกิจกรรม จึงมีรูปร่าง ขนาด น้ำหนักที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการใช้มือและนิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตาของเด็กปฐมวัย การรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชในรูปแบบต่างๆ นั้น ได้แก่ การวาดภาพ การฉีกปะ การตัด การร้อย การพับ การปั้น ประกอบเมล็ดพืช ซึ่งกิจกรรมที่จัดในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่ยืดเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชในแต่ละครั้ง ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมครั้งละ 30 นาที ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีการประเมินผล สำหรับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

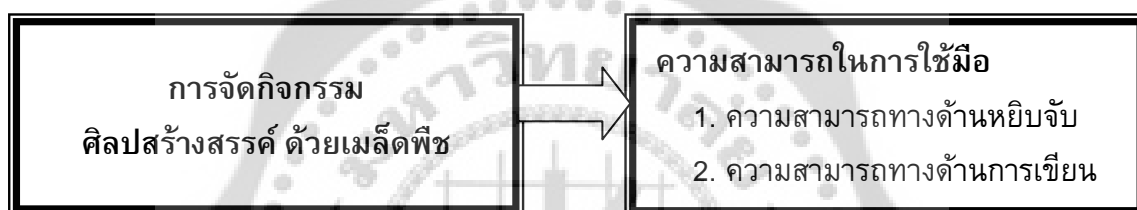
3.1 ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง การทำท่าทางประกอบเพลงการท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือการใช้สื่อประกอบ

3.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืช

3.3 ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสนทนาเพื่อสรุปความรู้ที่ได้รับให้ตรงตามจุดประสงค์ ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืช รูปแบบการจัดกิจกรรมในงานวิจัยนี้จัดเป็น 6 รูปแบบหมุนเวียนกันไป ได้แก่ การวาดภาพ การฉีกปะ การตัด การร้อย การพับ การปั้น ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของการปฏิบัติกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยในงานวิจัยนี้ สามารถพัฒนาผ่านการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น เมล็ดข้าวโพด เมล็ดถั่วชนิดต่างๆ เมล็ดกระถิน เมล็ดแตงโม เมล็ดฟักทอง เมล็ดแมงลัก เมล็ดหางนกยูง เมล็ดคูน เป็นต้น ความคิดพื้นฐานของการพัฒนาความสามารถในการใช้มือของเด็กเกี่ยวข้องกับการบังคับกล้ามเนื้อ ให้ทำงานประสานกันกับสายตาในการหยิบจับสิ่งต่างๆ การวาดภาพ การลากเส้น การตัดกระดาษ การร้อยลูกปัด การเคลื่อนไหวลีลามือ และการเขียน เป็นต้น (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 73) ผู้วิจัยเชื่อว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช จะส่งผลต่อความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยหลังการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช มีความสามารถ ในการใช้มือสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานของงานวิจัยมีดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ
  - 1.1 ความหมายของความสามารถในการใช้มือ
  - 1.2 ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ
  - 1.3 พัฒนาการความสามารถในการใช้มือ
  - 1.4 การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ
  - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ
  - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการเขียน
  - 2.2 จุดมุ่งหมายและองค์ประกอบของการเขียน
  - 2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและลักษณะพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย
  - 2.4 การส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัย
  - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
  - 3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
  - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
  - 3.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 3.4 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 3.5 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 3.6 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
  - 3.7 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย
  - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ

1.1 ความหมายของความสามารถในการใช้มือ

ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมบังคับกล้ามเนื้อในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วมั่นคง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 16) การใช้มือของเด็กปฐมวัยถือเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น มือ นิ้วมือ ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความสามารถในด้านต่างๆ การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือให้กับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัดประสบการณ์ได้อย่างหลากหลายและควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ มือ นิ้วมือ ในการบังคับกล้ามเนื้อเพื่อปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยนั้น มีความจำเป็นและสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างกล้ามเนื้อ การบังคับกล้ามเนื้อมัดเล็กให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับสายตาในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นความสามารถในการใช้มือจึงมีความสัมพันธ์กับการบังคับกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความสามารถในการใช้มือไว้ดังนี้

ฟอร์ส และ คิสซิงเจอร์ (เยาฟา เดชะคุปต์. 2542; 87; อ้างอิงจาก Frost; & Kissinger. 1974) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้มือ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ ระหว่างกล้ามเนื้อ และตาเกี่ยวข้องกับทักษะต่างๆ ในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การติดกระดุม รับลูกบอลที่กระเดาะเพียงครั้งเดียว

ฟอร์แมน และ ฟ्लीท (เบญจมาศ วิไล. 2544: 14; อ้างอิงจาก Forman; & Fleet. 1980: 3) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ คือ ความสามารถในการบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ นิ้วมือและแขน ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับการใช้สายตา

นิวแมน (เบญจมาศ วิไล. 2544: 14; อ้างอิงจาก Neumaan. 1978: 26) ให้ความเห็นว่า ความสามารถในการใช้มือเป็นกระบวนการ ของการใช้ประสาทสัมผัสให้ประสานสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมอย่างระมัดระวัง

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคณะ (2518: 57) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับระบบประสาททางกล้ามเนื้อและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อต่างๆ

พรณี ช. เจนจิต (2528: 85 – 94) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ คือ ความสามารถในการปรับตัวที่เด็กมีทักษะการใช้มือในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันได้ เช่น การช่วยตัวเอง การแต่งกาย การทำงานต่างๆ ตลอดจนการเล่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 16) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ เป็นความสามารถในการบังคับควบคุมกล้ามเนื้อนิ้วมือ ในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมั่นคงคล่องแคล่ว

กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ (2529: 42) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ คือ การใช้กล้ามเนื้อ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประสานงานระหว่างมือกับตา ซึ่งแสดงออกให้เห็นทางความสามารถในการใช้มือของเด็ก

รัชนี รัตนา (2533: 7) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถ ในการทำงานประสานสัมพันธ์กันดีระหว่างกล้ามเนื้อนิ้วมือ ทำให้สามารถกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่าง ถนัดและมีประสิทธิภาพ

เอื้อพร สัมมาทิพย์ (2537: 221) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถ ในการใช้มือ และนิ้วมือในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยสัมพันธ์กับการใช้สายตา

นภเนตร ธรรมบวร (2540: 73) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือเป็นความสามารถ ในการบังคับกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ให้ทำงานประสานกัน เช่น กล้ามเนื้อมือกับสายตา ในการหยิบจับสิ่ง ต่างๆ การวาดภาพ การลากเส้น การตัดกระดาษ การร้อยลูกปัด การเคลื่อนไหวลีลามือ และการ ลากเส้นตามรอยปะ เป็นต้น

อริษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2546: 111) กล่าวว่า มือเป็นกล้ามเนื้อที่ใช้ในการทำงาน ละเอียดที่ไม่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวที่ของร่างกาย ส่วนใหญ่เป็นการใช้กล้ามเนื้อเล็กที่นิ้วมือ โดยไม่ต้อง ทำงานสัมพันธ์กับสายตาด้วย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 100) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้มือหมายถึง การสร้าง เสริมความสามารถในการใช้การหยิบ จับ คัดเขียน และทำกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือ ฝ่ามือและ ข้อต่อ

วรรณิ อยู่คง (2547: 27; อ้างอิงจาก Audrey. 1998) ให้ความหมายของความสามารถ ในการใช้มือ หมายถึง ความสามารถในการใช้วัยะเพียงบางส่วน โดยเฉพาะมือในการกระทำกิจกรรม เช่น การตัด การเขียน หลักการทำงานที่สำคัญ คือ ความสามารถ ในการควบคุม การประสาน สัมพันธ์กันของมือ นิ้วมือ และตา

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้มือ หมายถึง การบังคับมือและกล้ามเนื้อ ที่ใช้ในการทำงานละเอียด ที่ไม่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวที่ของร่างกายเป็นความสามารถในการบังคับควบคุม การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กับสายตาและประสานสัมผัส ทำให้สามารถ ทำกิจกรรมต่างๆ และช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้อย่างคล่องแคล่ว มีประสิทธิภาพความถนัด และเหมาะสมกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

1.2 ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ

มือเป็นอวัยวะสำคัญหนึ่งประการในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่- ถอดกระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกร้อยเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อ ได้อย่างคล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านสติปัญญาได้ดีขึ้น เพราะมือมีส่วนทำให้ เด็กได้ใช้มือสำรวจ สัมผัสจับต้องสิ่งของต่างๆ ในทุกกิจกรรมซึ่งมีผู้ให้ความหมายของ ความสำคัญของการใช้มือไว้ ดังนี้

ไทด์แมน และ บัทเทอร์ฟิลด์ (รัชนี รัตนา. 2533: 12; อ้างอิงจาก Tidyman; & Butterfield. 1951: 363 – 365) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถการใช้มือที่มีความสำคัญต่อการเขียน ซึ่ง

ต้องอาศัยการประสานงานที่ดี ระหว่างสายตากับมือตลอดจนการควบคุมกล้ามเนื้อและกล้ามเนื้อแขน นอกจากนั้นต้องอาศัยความแม่นยำของการรับรู้รูปร่าง และลักษณะต่างๆ ได้ถูกต้อง

ดอร์สัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538: 32; อ้างอิงจาก Dason. 1957: 391 – 392) กล่าวว่า ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือมีความสำคัญต่อการเขียน การเขียนที่ดีจะต้องมีการประสานงานกันอย่างดีระหว่างสายตา มือ และการควบคุมกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็น ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 101 – 102) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ ไว้ว่า มิได้หมายถึงเพียงการเขียนตัวอักษรตามความหมายของผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็กก่อนอนุบาล เพียงการขีดเขียนไปมากก็เป็น การเขียนในขั้นเริ่มต้นแล้ว ซึ่งประโยชน์ของการเขียนก็เพื่อสื่อความหมาย และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเป็นสื่อในการแสดงออกที่ตามองเห็น โดยต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่าง ตากับมือในการบังคับควบคุมการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 2) กล่าวว่า ความสำคัญของความสามารถ ในการใช้มือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตา การฝึกประสาทสัมผัสและความ คล่องแคล่ว ซึ่งจะนำมาไปสู่การอ่านและการเขียนของเด็ก

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528: 123) เสนอว่า การควบคุมและประสานงานกันของกล้ามเนื้อ มือกับสายตา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยด้วย

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539: 9) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ ไว้ว่า มือของคนเราคือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นผู้ที่มือมีสมองดี มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่วว่องไวของการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์ อย่างมาก กับความคิดอันฉับไวของเด็กและในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่มีความสามารถเคลื่อนไหวนิ้วมือได้คล่องแคล่ว มักจะทำอะไรๆ ช้าไปด้วย

พัฒนา ชัชพงค์ (2541: 122) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ นิ้วว่า คือ การพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือให้แข็งแรง ซึ่งเด็กพร้อมที่จะลากเส้นมือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน

จรัส คำภารัตน์ (2541: 14) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ นิ้วไว้ดังนี้คือ ในขณะที่เด็กกำลังลากเส้นในลักษณะขีดเขียนไปมานั้น สมองของเด็กจะมีจินตนาการที่ไร้ขอบเขต และทำให้กล้ามเนื้อและประสาทตา มีความสัมพันธ์กัน

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2544: 41) กล่าวว่า เด็กจะสามารถเขียนสิ่งใดได้ ต่อเมื่อมีความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตาทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดี

อธิฐาน พูลศิลป์ศักดิ์ (2546: 111) กล่าวว่า การใช้มือเป็นการจับของเล่น และเรียนรู้ ทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การกินอาหาร และแต่งตัว

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 100) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมือ เป็นการพัฒนา การกล้ามเนื้อนิ้วมือที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียนหนังสือ การจัดกระทำหยิบจับ การปั้น การตกแต่งสิ่งต่างๆ

จากข้อความที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้มือมีความสำคัญต่อเด็ก กล่าวคือ กล้ามเนื้อมือ และความสามารถในการใช้มือเป็นสิ่งที่สำคัญ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ และ แขน ที่สัมพันธ์กันจะทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมประจำวันได้คล่องแคล่วว่องไว ซึ่งการบริหารกล้ามเนื้อให้แข็งแรงช่วยในการพัฒนาของการรับรู้และสติปัญญาที่ว่องไว ตลอดจนพื้นฐานความสามารถในการเขียนของเด็กต่อไป

1.3 พัฒนาการความสามารถในการใช้มือ

มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการความสามารถในการใช้มือไว้ ดังนี้

สมาคมศัลยศาสตร์แห่งประเทศไทย (2525: 124) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้มือดังนี้ เมื่ออายุ 3 – 4 ขวบ จะเริ่มใช้ช้อนป้อนอาหารเองได้ เมื่ออายุ 5 – 6 ขวบ จะรับ และ ขวางลูกบอลได้คล่องแคล่ว

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ (2529: 23 – 27) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งตามความสามารถตามช่วงวัยแรกเกิดถึง 6 ขวบ สำหรับวัย 2 – 6 ขวบ ดังนี้

อายุ 2 – 3 ขวบ รู้จักแต่งตัวและเลือกเสื้อผ้าได้เอง เขียนรูปหัว และ ตัวหรือ อาจเป็นส่วนอื่นๆ ของร่างกาย สามารถทำงานง่ายๆ ได้

อายุ 4 – 5 ขวบ เขียนรูป มีหัว มีตัว มีส่วนต่างๆ ของร่างกายที่สำคัญๆ ได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมหรือสามเหลี่ยมตามแบบได้

อายุ 6 ขวบ สามารถรับลูกบอลที่โยนมาให้จากระยะไกล 1 เมตร เขียนรูปหัว มีตัว มีขา แขน และ มือได้

จันทร์เพ็ญ ศรีมันตะ (2531: 70 – 81) กล่าวถึง พัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี สามารถหยิบเศษผงโดยปิดตาข้างหนึ่งได้ ตัดกระดาษด้วยกรรไกรได้ วางบล็อก 3 ชั้น เป็นสะพานได้ คบคุมดินสอให้อยู่ระหว่างหัวแม่มือ และนิ้วมืออีกสองนิ้วได้ เขียนวงกลมทับตามแบบอักษรได้ วาดรูปคนโดยมีศีรษะ และอาจมีส่วนอื่นของร่างกายอีกสักสองอย่าง

อายุ 4 ปี สามารถปิดตาข้างเดียวหยิบและวางเศษผงหรือวัสดุเล็กๆ ไว้ที่เดิมได้ ร้อยลูกปัดได้ แต่ยังร้อยรูเข็มไม่ได้ ต่อบล็อกเป็นหอคอยสูง 10 ชั้นได้ จัดบล็อก 6 อันเรียงเป็นบันได 3 ชั้นได้ กัดหัวแม่มือลงบนนิ้วแต่ละนิ้วได้ตามตัวอย่าง จับดินสอได้อย่างเด็กโต เขียนทับกากบาท และ เขียนตัวหนังสือที่ง่าย ๆ บางตัว เช่น ง บ ป ได้ วาดรูปคนมีศีรษะและขาอาจจะมีแขนและลำตัวด้วย

อายุ 5 ปี สามารถร้อยรูเข็มได้ นำบล็อกมาเรียงเป็นขั้นบันได 3 – 4 ชั้น เขียนทับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส (ต่อมารูปสี่เหลี่ยม) และตัวอักษรบางตัวได้ อักษรบางตัวเขียนได้โดยไม่ต้องมีคนบอก วาดรูปคนโดยเริ่มต้นที่ลำตัวก่อนแล้วจึงวาดศีรษะ แขน ขา และ หน้าตา และย้งวาดบ้านพร้อมหลังคา มีหน้าต่าง ประตู ปล่องไฟได้ด้วย ระบายสีภาพด้วยความระมัดระวัง

อายุ 6 ปี เขียนทับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้อย่างถูกต้อง เขียนทับรูปบันไดได้เรียบร้อย พยายามจะวาดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน วาดรูปสามเหลี่ยมได้ถูกต้องกว่าเมื่ออายุ 5 ปี

ดวงเดือน ศาสตราจารย์ (2535: 117 – 129) สรุปพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้มือของเด็กวัยต่างๆ จากแนวคิดของ กิเซล (Gesell) ไว้ดังนี้

อายุ 3 ขวบ

1. ต่อก่อนไม้ได้สูง 9 ก้อน
2. ต่อก่อนไม้เป็นรูปสะพานได้
3. หยิบลูกกวาดใส่ขวดได้ 10 เม็ด ในเวลา 30 วินาที
4. เขียนรูปวงกลมตามแบบได้
5. เขียนรูปกากบาทได้
6. จัดรูปเหลี่ยมใส่ช่องทำได้ถูกต้องตามแบบ
7. กินอาหารได้เองโดยไม่หกเลอะเทอะ
8. รินน้ำจากเหยือกได้
9. ใส่รองเท้าได้เอง
10. ใส่เสื้อที่ไม่มีกระดุมได้

อายุ 4 ขวบ

1. เลียนแบบวางก้อนไม้เป็นรูปประตูได้
2. วาดรูปคนมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน
3. วาดรูปกากบาท
4. พับกระดาษได้ 3 ทบ (ตามแบบ)
5. ล้างหน้า ล้างมือ และ แปรงฟันได้เอง
6. ใส่เสื้อผ้าและถอดได้เอง เฉพาะชั้นนอก

อายุ 5 ขวบ

1. ต่อก่อนไม้ทำขั้นบันไดได้ 2 ชั้น
2. วาดรูปสามเหลี่ยมเหมือนแบบ
3. แต่งตัวและถอดเสื้อผ้าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ

อายุ 6 ขวบ

1. เล่นต่อก่อนไม้ทำบันไดได้ 3 ชั้น
2. วาดรูปคนมีส่วนคอ มือ และใส่เสื้อผ้า
3. แต่งตัวและผูกเชือกรองเท้าได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546: 38 – 40) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้มือ ดังนี้

วัย 4 – 5 ปี

1. เสียบคลิบกระดาษลงบนกระดาษ

2. จับดินสอดด้วยนิ้วมือในท่าทางที่ถูกต้อง
  3. พับกระดาษซ้อนกัน 3 ทบได้ และ ใช้นิ้วรีดตามรอยพับ
  4. ประกอบภาพตัดต่อ 6 – 10 ชั้น ลงในกรอบ
  5. มีความคล่องในการใช้กรรไกร ตัดกระดาษเป็นรูป
  6. บันทึคน้ำมันเป็นรูปร่างหยาบๆ ที่ผู้อื่นอาจไม่เข้าใจความหมาย
  7. เขียนรูปมีหัว มีตัว มีส่วนต่างๆของร่างกายที่สำคัญๆได้
  8. เขียนรูป หรือ ตามแบบ
  9. สามารถเขียนเส้น (เส้นตามรอยปะ)
  10. วาดรูปบ้านแบบง่ายๆ
  11. ระบายสีรูปทรงและแบบอิสระง่ายๆที่มีขนาดใหญ่ภายในขอบรูป
  12. สามารถพับนิ้วมือของตนเองเอาขึ้นหรือหกลงทีละนิ้ว
  13. สามารถกะขนาดรูปร่าง ของสิ่งของรู้อะไรเล็กหรือใหญ่
- วัย 5 – 6 ปี
1. สามารถรับลูกบอลที่โยนมาจากระยะไกล 1 เมตร
  2. ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเล่นดินน้ำมัน เช่น ขวด
  3. กรอกน้ำ – ทราาย ลงในภาชนะและเทออก
  4. ไข่และหมูนลูกบิดประตูด้ายกัญแจ
  5. เปิดปิดเข็มกลัดที่มีขนาดใหญ่
  6. ร้อยด้ายขึ้นลงผ่านรูที่เจาะบนกระดาษฝึกการเย็บ
  7. ต่อแท่งไม้เป็นรูปต่างๆ
  8. ประกอบภาพตัดต่อจำนวนไม่เกิน 12 ชั้น เข้าด้วยกัน (ไม่มีกรอบ)
  9. ประกอบภาพตัดต่อ 16 – 20 ชั้น เข้าด้วยกันลงในกรอบ
  10. ใช้กรรไกรได้คล่อง ตัดกระดาษตามรอยเป็นภาพต่างๆ ได้
  11. บันทึคน้ำมันเป็นรูปสิ่งของที่มีรายละเอียดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ
  12. เขียนรูปมีหัว มีตัว มีขาแขน และมีมือ
  13. เขียนรูปตามคำสั่งโดยไม่มีแบบ
  14. ลอกแบบตัวพยัญชนะขนาดสูง 2 – 4 เซนติเมตร
  15. เขียนตัวพยัญชนะตามรอยประได้ เขียนชื่อตัวเองได้
  16. ระบายสีที่มีความละเอียด โดยอยู่ในขอบเขต

สุชา จันท์เอม (2543: 41 – 42) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กแบ่งตามช่วงวัย ดังนี้

อายุ 3 ปี

1. ช่วยจัดโต๊ะอาหาร ไม่ทำถ้วยชามหล่น

2. ต่อแท่งไม้สี่เหลี่ยม 9 แท่ง ได้ในทางสูง
3. สร้างสะพานโดยใช้แท่งไม้สี่เหลี่ยม 3 แท่ง
4. แต่งตัวเองได้ถ้าช่วยกลัด หรือปลดกระดุมให้
5. ปลดกระดุมด้านหน้าเอง
6. เขียนแบบกากบาทได้เขียนรูปคนตามที่สั่ง

อายุ 4 ปี

1. กลัดกระดุมเสื้อเอง
2. เขียนกากบาทได้เหมือน

อายุ 5 ปี

1. ผูกเชือกกรองเท้า
2. เขียนรูปสามเหลี่ยมได้เหมือน
3. เขียนตัวอักษร

อายุ 6 ปี

1. สามารถใช้มือและใช้ตาประสานกันดีขึ้น
2. การจับดินสอในการเขียนทำได้ดีขึ้น
3. ขอบวาดภาพระบายสีแต่จะทำได้ไม่เรียบร้อยเพราะเด็กไม่อยู่นิ่ง
4. เด็กสามารถจะมองเด็กคนอื่นเล่นโดยที่มือของตนยังทำงานต่อไปได้
5. สามารถใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาพร้อม ๆ กันขณะเดินหรือนั่งเขียนหนังสือ
6. ชอบใช้มือหยิบอาหารใส่ปากมากกว่าใช้ช้อน – ส้อม

ตัวเล็ก ๆ

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 322 – 323) กล่าวถึง ความสามารถในการใช้มือ ดังนี้

อายุ 1 ปี หยิบ จับสิ่งของด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ จับดินสอกลางแท่งด้วยอุ้งมือ แล้วขีดเขียนไปมา

อายุ 2 ปี ชอบเล่นของเล่นที่ออกแรงมากขึ้น เช่น ดิ หรือตอกด้วยค้อน ดึงออกหรือสวมใส่ของสองสิ่งที่มีรูปร่างเหมาะมือและมีสีสะดุดตา

อายุ 3 ปี กล้ามเนื้อแข็งแรง ใช้มือหยิบจับอาหารตลอดจนใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ ช่วยตัวเองในการแต่งกาย เช่น ถอดและใส่กระดุมเสื้อได้เองแต่ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลืออยู่ สามารถจับดินสอขีดเขียนได้

อายุ 4 ปี วันนี้สามารถช่วยตัวเองในการแต่งตัว ล้างมือ แปรงฟัน ได้มากขึ้น

อายุ 5 – 6 ปี เด็กวันนี้สามารถใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปได้ดี บันดินน้ำมัน เย็บผ้า ด้วยเข็มเล่มโต วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำ

อริษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2546: 111) กล่าวว่า ถึงพัฒนาการความสามารถในการใช้มือ ว่า ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาตามวุฒิภาวะของสมองที่เป็นไปตามวัย โดยพัฒนาจากต้นแขนไปสู่ปลายแขนหรือจากต้นไปสู่ปลาย ดังนี้

อายุ 1 ปี สามารถใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้ได้แต่ไม่คล่อง จึงจำสิ่งของทั้งมือ และลากเส้นเป็นแนวตั้งจากบนลงล่างขึ้น ๆ ลง ๆ ได้

อายุ 2 ปีขึ้นไป สามารถเขียนโยงลากเส้นต่อเนื่องกัน ก่อนจะรู้จักลากเส้นตามแนวอนสลับซ้ายขวา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า พัฒนาการความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยนั้น จะพัฒนาการเป็น ไปอย่างมีระบบตามช่วงอายุของเด็ก โดยจะพัฒนาจากต้นแขนไปสู่ปลายแขนโดยพัฒนาความสามารถในการใช้มือควบคู่ไปกับกล้ามเนื้อใหญ่ และระดับสติปัญญาตามวุฒิภาวะสมอง

1.4 การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ

พีชเชอร์ และ เทอร์รี่ (เบญจมาศ วิไล. 2544: 18; อ้างอิงจาก Fisher, & Terry. 1997: 284) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้มือของเด็กก่อนที่จะเรียนเขียนไว้ ดังนี้

1.4.1 การวาดรูประบายสี จัดที่ให่วาดบนพื้นหรือบนกระดาษที่ใช้ขาตั้ง เส้นตั้ง ที่เด็กต้องใช้ในการเขียนอักษร เส้นตรง วงกลม หรือเส้นพื้นฐานต่าง ๆ นั้น จะพบได้จากการวาดภาพของเด็ก

1.4.2 การออกแบบ ให้เด็กได้ออกแบบของ เช่น ลวดลายที่ขอบรูปภาพของจุลสารที่ห่อหนังสือ รูปทรงของถุงกระดาษ ความคิดในการออกแบบของเด็กจะมาจากลีลาเส้นและอื่น ๆ

1.4.3 ถาดทรายเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่ายและเด็กจะรู้สึกสนุกสนานมาก ในการใช้นิ้ววาดเส้นและระบายสีด้วยมือ

แอนเดอร์สัน และ แลพพ์ (เบญจมาศ วิไล. 2544: 18; อ้างอิงจาก Anderson; & Lapp. 197: 102) กล่าวถึง วิธีส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้มือ ในการฝึกกล้ามเนื้อ และฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กด้วยการเล่นต่างๆ เช่น เล่นโทรศัพท์ จัดโต๊ะ เปลี่ยนชุดตุ๊กตา ตัดกระดาษด้วยกรรไกร เขียนภาพด้วยมือ ปั้นดินเหนียว ถักสานและฝึกใช้ชอล์กเขียนกระดานดำหรือใช้สีเทียนในกระดาษแผ่นใหญ่ๆ ซึ่งเป็นการฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เข้าใจรูปร่างตัวอักษรที่แท้จริงและรู้จักวิธีเขียนโดยเด็กจะสามารถเขียนวงกลมได้เป็นอันดับแรก โดยมีการกำหนดทิศทางที่เริ่มต้นให้ เช่น เขียนรูปนาฬิกา ขนมหกเหลี่ยม ลูกบอล ฟองสบู่ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงวงกลมกับเส้นตรง เช่น วาดภาพเทียนมีล้อ วาดภาพไถวงมีขนไก่ที่หาง วาดภาพไม้ตะพดมีหัวกลม

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 101 – 107) เสนอกิจกรรมร้อยที่ส่งเสริมการใช้มือของเด็กอายุ 5 – 6 ปี ดังนี้

1. ร้อยลูกบิดเม็ดด้วยด้ายหรือเอ็น
2. ร้อยหลอดกาแฟด้วยเชือก
3. ร้อยเชือกกรองเท้า
4. หัดเย็บผ้า (เป็นรูปภาพเจาะรูโดยรอบใช้เข็มไหมพรมร้อยขึ้น – ลง ตามรูที่เจาะไว้)

5. ร้อยดอกไม้ ใบบัวโดยใช้ก้านมะพร้าว

6. ร้อยไหมพรมแล้วทอเป็นผืน

สุมนา พานิช (2531: 24) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมความสามารถในการใช้มือไว้ว่า คือ การฝึกให้เด็กใช้นิ้วมือในการวาดภาพ ระบายสี ปั้น ตัดกระดาษ เขียนหนังสือ ทำกิจกรรมอื่นๆ ในเรื่องการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การติดกระดุม การรูดซิป ฯลฯ

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2544: 41 – 42) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ ดังนี้

1. เล่นโยน-รับลูกบอล โยน – รับ ห่วงยางหรือลูกช่วง
2. เล่นเกมและการละเล่นที่ใช้มือที่นั่งเล่นอยู่กับที่ เช่น หมากเก็บ อีตัก หมากขุน ฯลฯ
3. ใช้นิ้วมือขีดเขียนเล่นบนดิน ใช้นิ้วมือเขียนเล่นบนทราย และขุดอุโมงค์ ก่อเจดีย์ทราย

ใช้ชอล์กขีดเขียนกระดานเล่น

4. ใช้ทำงานศิลปะต่างๆ เช่น วาดภาพระบายสีด้วยสีเทียนหรือสีไม้ วาดภาพด้วยฟูกันหรือแปรงทาสีอันเล็กๆ โดยใช้สีน้ำ สีฝุ่น หรือสีโปสเตอร์ ให้อวดด้วยนิ้วด้วยแป้งมันผสมสีหรือโคลน ให้อวดด้วยกาวน้ำโรยทรายสี หรือขี้เลื่อยไม้ปนผสมสี หรือกากมะพร้าวปนผสมสี วาดภาพด้วยเชือกหรือหลอดด้าย พิมพ์เศษวัสดุ หรือฟองน้ำ ใช้กระดาษขยำหรือใบบัว ก้านกล้วย เล่นสับกระดาษหัดดีเทลี เป่าสี ลูบสี ทำงานกระดาษด้วยเล่นปั้นแป้งที่ผสมสีอาหาร ดินน้ำมัน ดินเหนียว ปั้นทรายผสมน้ำประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ

5. เล่นของเล่นที่ใช้มือ นิ้วมือ เช่น เล่นโทรศัพท์ เล่นเปลี่ยนเสื้อตุ๊กตา รูดซิปติดกระดุมผูกเชือกทรงเท้า เล่นใส่ของลงกรอบหรือช่องที่มีรูคล้ายของนั้น เช่น ใส่หมุดลงในช่องกระดานหมุด ใส่รูปทรงลงกล่องหยอดรูปทรง สวมลูกกลมแก้งไม้ เล่นร้อยลูกปัด เล่นเย็บผ้าบาง แผ่นหนังตอกตาไก่ ถักหรือสานด้วยด้ายหรือพลาสติกเส้น เล่นต่อไม้บล็อก ต่อเลโก้ เล่นภาพตัดต่อ เล่นตวงน้ำ เล่นก่อก่อเจดีย์ทราย

6. เล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็ก เช่น เขย่าแซ็ค ตีกลอง ตีฉาบ ตีระนาด เป่าปี่ ดีดเปียโนดีดกีตาร์ ฯลฯ เครื่องเล่นดนตรีเหล่านี้ทำด้วยวัสดุที่เหลือใช้

เยาวพา เตชะคุปต์ (2543: 22 – 24) กล่าวถึง อุปกรณ์ที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อเด็ก ได้แก่

1. อุปกรณ์ประเภทที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อกับสายตา (Eye Hand Coordination) เช่น การร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู

2. อุปกรณ์ประเภทหนึ่งที่จัดกระทำต่อวัตถุ (Manipulative) เช่น การต่อบล็อกต่างๆ ได้แก่ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก บล็อกชุด ตัวต่อพลาสติกต่างๆ เป็นต้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 103) กล่าวถึง กิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการใช้มือเพื่อฝึกการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือแล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะการใช้มือ เนื่องจากการกระตุ้นจากปลายกล้ามเนื้อเล็กจะส่งผลต่อไปยังใยประสาท ทำให้เกิดความเจริญงอกงามของใยประสาท ซึ่งมีหลายกิจกรรม เช่น

1. กิจกรรมการปั้น เป็นการส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อมือ ฝ่ามือ ข้อมือและนิ้วมือในการบีบ บี ดึง นวด ทูบ และประดิษฐ์ ซึ่งส่งผลให้เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ มี

ทักษะในการใช้มือ ใช้นิ้วมือในการทำงานอย่างคล่องแคล่วขึ้น วัสดุที่ใช้ในการปั้น ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ปัจจุบันนิยมใช้แป้งปั้นโด (Play Dough)

2. กิจกรรมฝึกกระต่าย การตัด การปะกระดาษบนภาพ โดยเน้นความสามารถของ การจับ การถือและการกะประมาณ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

เด็กอายุ 4 – 5 ปี

1. แปะกระดาษตามรูปรอย
2. ตัดกระดาษตามรูปรอย

เด็กอายุ 5 – 6 ปี

1. ใช้กรรไกรได้คล่อง ตัดกระดาษตามรอยพับต่างๆ
2. การวาดภาพ ระบายสี

เด็กอายุ 4 – 5 ปี

1. จับดินสอทำทางที่ถูกต้องได้ดี
2. เขียนรูปตามแบบ
3. วาดรูปสิ่งที่คุ้นเคย
4. วาดรูปคนครบส่วนประกอบของร่างกาย
5. วาดรูปบ้าน
6. ระบายสีรูปทรงและแบอิสระได้ตามกรอบรูป

เด็กอายุ 5 – 6 ปี

1. วาดรูปคนและเสื้อผ้าให้รายละเอียด
2. เขียนรูปตามจินตนาการ หรือตามคำสั่งได้โดยไม่มีแบบ
3. ระบายสีได้สวยงาม ให้ภาพที่มีความละเอียดขนาดเล็ก โดยอยู่ในกรอบรูป
4. การพับ การพับเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อ

นิ้วมือ ข้อมือและการใช้สายตาสัมพันธ์กับมือ

การพับแต่ละอายุจะแตกต่างกันตามความสามารถแต่ละช่วงวัย ดังนี้

เด็กอายุ 4 – 5 ปี

1. พับกระดาษซ้อนกัน 3 ทบ
2. ใช้นิ้วรีดรอยพับ
3. พับเป็นรูปร่างอย่างง่าย เช่น จรวด เรือสำปั้น

เด็กอายุ 5 – 6 ปี

1. เรียงพับกระดาษรูปต่างๆ
2. พับกระดาษเป็นรูปร่างที่มีรายละเอียด
3. การฝึกความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อเล็ก

กิจกรรมที่ฝึกเคลื่อนไหวพื้นฐานของกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ การต่อไม้บล็อก การร้อยลูกปัด รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการหยิบจับ การใช้นิ้ว เช่น การเล่นเปียโน การตัดพิน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมฝึกความคล่องแบ่งตามอายุ ดังนี้

เด็กอายุมากกว่า 1 – 3 ปี

1. ร้อยลูกปัด
2. รูดซิป
3. ตัดกระดาษ
4. ต่อไม้บล็อก
5. แกะห่อของขวัญที่ผูกเชือกหลวมๆ

เด็กอนุบาล อายุ 3 – 6 ปี

1. ต่อไม้บล็อก
2. จัดแยกสิ่งของ
3. ร้อยด้าย
4. ผูกเชือก

จากเอกสารที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือนั้น ทำได้โดยให้เด็กฝึกทักษะในการใช้มือหยิบจับสัมผัสกับวัตถุ สื่อ และอุปกรณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนการเคลื่อนไหวของมือที่ประสานสัมพันธ์กัน โดยการส่งเสริมให้ฝึกฝนทักษะในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีกปะ การตัด พับกระดาษ การถัก การร้อย เป็นต้น

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาต่างมีความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการใช้มือที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงพยายามศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่ออธิบายถึงพัฒนาการในแต่ละขั้นที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือของเด็กในแต่ละวัย ซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้มือขึ้นมาหลายทฤษฎีโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล (ประมวลู ดิคคินสัน. 2524: 178 – 179; อ้างอิงจาก Gesell. 1947) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือของเด็กสามารถแบ่งออกเป็นระยะและมีขั้นตอนพัฒนาการในการส่งเสริมกล้ามเนื้อมือที่มีความสำคัญแก่ชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานของบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อมือ กระดูกและระบบประสาทต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง โดยกิเซลได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.5.1.1 พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่างๆ ของร่างกายความสัมพันธ์ด้านการเคลื่อนไหวทั้งหมด

1.5.1.2 พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถ ในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก (Motor Sensory Coordination) เช่น

ประสานงานระหว่างสายตากับมือ (Eye hand Coordination) ซึ่งดูได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก (Manipulation) เช่น ในการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นลูกบาศก์ การสั่นกระดิ่ง การแกว่งกำไล ฯลฯ ฉะนั้นพฤติกรรมด้านการปรับตัวสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการปรับตัว จึงสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเคลื่อนไหว

1.5.1.3 พฤติกรรมทางด้านภาษา (Language Behavior) ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น ท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกาย ความสามารถในการเปล่งเสียง

1.5.1.4 พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) เป็นความสามารถในการปรับตัวของเด็ก ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ภายใต้สภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นจริง นับเป็นการปรับตัวที่ต้องอาศัยความเจริญของสมองและระบบการเคลื่อนไหวประกอบในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก กีเซล (Gesell) พบว่า ก่อนที่คนเราจะทำอะไรง่ายๆ เช่น หยิบอาหารใส่ปากได้นั้น ผ่านการเรียนรู้หลายขั้น กล่าวคือ

1.5.1.4.1 ขั้นแรกทารกใช้มือตะปบ

1.5.1.4.2 ขั้นต่อมาจับของด้วยมือ 4 นิ้วติดกันฝ่ามือ โดยริเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาจะเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ แล้วใช้หัวแม่มือค่อยๆ เลื้อยมาจับ

1.5.1.4.3 ขั้นสุดท้ายคือ การหยิบของด้วยนิ้วหัวแม่มือกับปลายนิ้วมือ

ยิ่งไปกว่านั้น กีเซล (Gesell) ตั้งข้อสังเกตว่า การควบคุมปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อของเรา มีพัฒนาการจากศีรษะจรดเท้า เรียกว่า "Cephalo Caudal Sequence" คือ หันศีรษะได้ก่อน ชันคอ แล้วจึงคว้า คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่ง ตามลำดับ ส่วนพัฒนาการปฏิบัติการกล้ามเนื้อเริ่มจากใกล้ตัวก่อนเรียกว่า "Proximdistal Sequence" โดยขาทารกสามารถบังคับการเคลื่อนไหวของแขนขา โดยการแกว่งแขนขาก่อนมือและเท้า เด็กใช้แขนคล้องก่อนมือ และก่อนนิ้ว ดังนั้นเด็กเล็กๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขนแล้วใช้มือและนิ้วดังกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็กๆ เขียนหนังสือมักจะเขียนตัวโตๆ เพราะกล้ามเนื้อยังไม่คล่อง ได้แต่วาดแขนไปกว้างๆ ต่อมาเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุวุฒิภาวะแล้ว จะสามารถเขียนตัวเล็กๆ ได้ เพราะเด็กสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้วได้

สรุปว่า กล้ามเนื้อมือสามารถพัฒนาการได้ ตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาการให้มีความแข็งแรง คล่องแคล่วขึ้นได้จากการจัดสภาพแวดล้อมที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจากทฤษฎีของ กีเซล (Gesell) ทำให้ทราบว่า เด็กสามารถพัฒนาการหยิบจับจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนเล็ก และยังช่วยให้กล้ามเนื้อพัฒนาไปสู่การเขียนต่อไป

1.5.2 ทฤษฎีพัฒนาการของอิริคสัน (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 47; อ้างอิงจาก Sprinthall. 1998) กล่าวถึง พัฒนาการของเด็กวัย 2 – 3 ปี ซึ่งเป็นขั้นการควบคุมตนเอง หรือสงสัยอาย โดยเด็กเริ่มเรียนรู้ที่ช่วยตนเอง สามารถที่จะควบคุมตนเองในการทำอะไรง่ายๆ ได้เหมาะสมกับวัย เช่น การหยิบอาหารเข้าปาก ซึ่งถ้ามีการบังคับหรือเข้มงวดมากเกินไป เด็กอาจรู้สึกว้า ทนไม่สามารถทำได้ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กพึ่งพาผู้อื่น

จากทฤษฎีของอีริคสัน ทำให้ทราบว่า เด็กพัฒนาการหยิบจับสิ่งต่างๆ จากการใช้ประสาทสัมผัส และการเปิดโอกาสให้เด็กได้หยิบจับสิ่งต่างๆด้วยตนเอง จากง่ายไปหายากและมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.5.3 ทฤษฎีพัฒนาการของเคปฮาร์ท โทมัส อาร์ เมอเร (สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา 2551: 35; อ้างอิงจาก Kephart. 1971) กล่าวถึง พัฒนาการเป็นลำดับขั้นของเด็ก คือ เริ่มจากการรับข่าวสารข้อมูลของเด็ก (Information Processing Stage) เรียกว่า “Innate หรือ Stimulus-responded Reflex Period” (ระยะที่มีอยู่เดิมแต่กำเนิดหรือระยะของปฏิกิริยาการกระตุ้น-ตอบสนองโดยอัตโนมัติ) ระยะนี้เด็กจะมองกระพริบตา สะดุ้ง หมุนตัว และทำอะไรตามแบบอัตโนมัติ ระบบประสาทและกล้ามเนื้อจะค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้นมาทีละน้อย ปฏิกิริยาอัตโนมัติบางอย่าง จะมีการปรับให้เข้ากับสถานการณ์ จากนั้นขั้นตอนการรับรู้ (Perceptual Stage) จะเชื่อมโยงหรือปรับให้เด็กแยกภาพ และพื้นผิวโดยอาศัยการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก จากนั้นจึงพัฒนาสู่การจับวัตถุเล็กๆ เด็กจะกระตุ้นนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ให้บีบเข้ามาทิศทางตรงข้ามเพียงอย่างเดียว โดยไม่ออกแรงกระตุ้นส่วนอื่นๆ เมื่อเด็กเรียนรู้ บรรลุการควบคุม

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสให้กับเด็กนั้น สามารถมีส่วนช่วยให้เด็กบังคับมือในการเขียนหนังสือ เด็กสามารถแยกมุมมองที่เหมาะสม และเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อไปสู่สิ่งนั้นๆ แล้วพัฒนาไปสู่การค้นหาคำว่า โดยใช้สายตา ประสาทสัมผัสต่างๆ เพื่อให้เรียนรู้ และสัมพันธ์กันกับการใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวอย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว

1.5.4 ทฤษฎีพัฒนาการของมอนเตสซอรี ลิลลาร์ด (lillard. 1996: 27) กล่าวถึง การสอนแบบมอนเตสซอรีว่า แนวการสอนแบบมอนเตสซอรีนั้นไม่เน้นการให้ความรู้ด้านสมองมากกว่าการใช้มือในการลงมือปฏิบัติจริง (Never give to the brain more than we give to the hand) โดยเด็กสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จีระพันธ์ พูลพัฒน์ (2540: 14 – 15) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ของ มอนเตสซอรี เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งแนวคิดของมอนเตสซอรีนั้นเริ่มจากการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยใช้มือและประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์ที่มอนเตสซอรีสร้างขึ้น อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีประกอบด้วยหลายรูปแบบ เช่น อุปกรณ์ที่เน้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสในการทำกิจกรรม ซึ่งเหมาะสำหรับใช้กับเด็กเล็กๆ เพื่อพัฒนาไปสู่การใช้อุปกรณ์ทางวิชาการต่อไป ซึ่งอุปกรณ์ของมอนเตสซอรี เป็นสิ่งที่ช่วยในการควบคุมตนเองของเด็กขณะทำงาน เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจ อยากทดลอง อยากเรียนรู้กิจกรรมใหม่ๆ เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ทำให้เด็กมีสมาธิในการทำงานได้โดยไม่มีใครมารบกวน ซึ่งเป็นสิ่งที่มอนเตสซอรี ให้ความสำคัญ เมื่อทำงานเสร็จเด็กต้องเป็นผู้เก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย นอกจากนั้น เด็กสามารถเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรอคอย เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน ซึ่งความสนใจของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย

สรุปได้ว่า มอนเตสซอรี มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่มอนเตสซอรีสร้างขึ้น เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามความสนใจของตนและทำให้เกิดทักษะในการใช้กล้ามเนื้อให้ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นคงและเชื่อมโยงเข้าสู่ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัย

จากทฤษฎีพัฒนาการของนักการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้มือนั้น แสดงให้เห็นว่าทุกทฤษฎีเด็กมีพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อ โดยเริ่มจากการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ที่เรียกว่ากล้ามเนื้อใหญ่ก่อนแล้วจึงค่อยๆ พัฒนาสู่การใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งจะเป็นไปตามวุฒิภาวะ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละวัย จึงส่งผลให้เด็กสามารถควบคุมการทำงานของมือให้ประสานสัมพันธ์กับสายตาในการหยิบจับและนำไปสู่การเขียนที่คล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮิลการ์ด (พรณี ช. เจนจิต. 2528: 35; อ้างอิงจาก Hillgard. 1932) ศึกษาค้นคว้าเรื่องความพร้อมในการใช้มือ พบว่า เด็กมีอายุมากกว่าเด็กมีวุฒิภาวะมากกว่าเขียนรู้ได้เร็วและง่ายกว่าเด็กที่มีอายุน้อย จากการทดลองกับกลุ่มเด็กหนึ่งอายุประมาณ 2 – 3 ขวบ โดยการฝึกให้ติดกระดาษ ปินันได และการใช้กรรไกรเป็นเวลา 12 อาทิตย์ เปรียบเทียบกับเด็กกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกให้ทำกิจกรรมต่างๆ ดังกลุ่มทดลอง เด็กกลุ่มนี้มีอายุแก่กว่าเด็กกลุ่มแรก 3 เดือน ผลปรากฏว่า หลังการฝึกหัด 12 อาทิตย์ เด็กในกลุ่มทดลองทำกิจกรรมเหล่านั้นได้ดีกว่ากลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการฝึกหัดมาเป็นเวลา 3 เดือน ผลจากการทดลองนี้สรุปได้ว่าเด็กอายุมากกว่าใช้เวลาในการฝึกการใช้กล้ามเนื้อน้อยกว่าเด็กที่มีอายุน้อย

คอฟแมน ซาลมา และ คอฟแมน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา. 2538: 32; อ้างอิงจาก Kaufman, A.S.; Zalma, R.; & Kaufman, N.L. 1978) ศึกษาวิจัยพบว่า การเพิ่มความสามารถในการใช้มือ จะนำไปสู่การจับลูกบอล และสิ่งอื่นรวมทั้งการเขียนได้ดีขึ้น

โลแวนเฟลด์ และ แลมเบิท บริทเทน (ลลิตพรรณ ทองงาม. 2539: 32; อ้างอิงจาก Lowenfeld; & Lambert Brittain. 1964) จากการศึกษาได้ใช้แบบทดสอบแสตนฟอร์ด บิเน็ต (Stanford-Binet Test) โดยให้เด็กผูกเชือกปรากฏว่า

เด็กอายุ 5 ขวบ ที่สามารถทำได้มีจำนวน 35%

เด็กอายุ 7 ขวบ ที่สามารถทำได้มีจำนวน 69%

เด็กอายุ 9 ขวบ ที่สามารถทำได้มีจำนวน 94%

เชลเด็น (สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา. 2551: 37; อ้างอิงจาก Shelden. 1998: 3089) ศึกษาถึง ความแม่นยำในการใช้มือและการสังเกตพฤติกรรมการทำงานระหว่าง กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กนักเรียนที่เป็นอัมพาต ไม่สามารถเดินได้เหมือนกับเด็กปกติ โดยนักเรียนที่เป็นอัมพาต ไม่สามารถเดินได้ต้องประสพกับความลำบากมากกว่า นักเรียนที่มีร่างกาย และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปกติ เช่น มีข้อจำกัดด้านการเขียน การทำกิจกรรมในห้องเรียน ทั้งที่มีมาตรฐานในการทดสอบ ทักษะต่างๆ ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อหาระดับมาตรฐานของสติปัญญาที่เด็กต้องเกิดทักษะ ในการเรียนรู้ที่จำเป็น

สำหรับเด็ก การวิเคราะห์ผลทางด้านการทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก โดยทำการวัดซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ผลปรากฏว่า การทำงานของกล้ามเนื้อเล็กและพฤติกรรมในการทำงานทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

กรวิภา สรรพกิจจำนง (2532: 45) ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำและแบบอิสระ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำ

รัชณี รัตนา (2533: 17) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มพบว่าทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

กรรณา ญาณวินิจฉัย (2545: 46 – 47) ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัยที่ฝึก โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์อยู่ในระดับพอใช้
2. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณิ อยุ่ง (2547: 58) ศึกษาความสามารถของกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการปั้น ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการปั้น มีความสามารถของกล้ามเนื้ออยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมการปั้นมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ปทุมทิพย์ ไพศาล (2547: 43 – 46) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดหลักสี่ ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กมีพัฒนาความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กที่มีพัฒนาความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมากขึ้น หลังจากไม่ได้ใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เด็กที่ได้รับการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์มีการพัฒนาความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือสรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์ ระหว่างมือกับตา เป็นพื้นฐานสำคัญในการหยิบจับสิ่งต่างๆ และดำเนินชีวิตประจำวันทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเคลื่อนไหวสัมผัส หยิบจับ สิ่งต่างๆ ของเด็ก ยังพัฒนาไม่เต็มที่ต่ออาศัยการฝึกหัดและเตรียมความพร้อม เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะประเภทวาดภาพระบายสี การตัด ฉีกปะ การขยำ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การร้อย ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้มือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือให้แข็งแรง ตลอดจนพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กันได้ดีจนพร้อมจะลากสีลามือ หรือ การเคลื่อนไหวมือไปในทิศทางต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเขียนที่จะนำไปสู่การเขียนในระดับประถมต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

2.1 ความหมายและความสำคัญของการเขียน

2.1.1 ความหมายของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งของการใช้ภาษา ที่ต้องได้รับการฝึกฝนจนชำนาญ เพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้ มากมาย ดังนี้

ไวทือตสกี (นฤมล เจียบแหลม. 2545: 21; อ้างอิงจาก Morrow. 1993: 239; citing Vygotsky. 1978: Mind in Society : The Development of Psychological Processes) กล่าวว่า เด็กพัฒนาภาษาเพื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ฉะนั้นเด็กต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจ ใช้และสร้างสัญลักษณ์ขึ้น นั่นคือ การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากระบวนการพัฒนาสัญลักษณ์ เด็กต้องเรียนรู้ที่จะฟัง พูด อ่าน และเขียน หรือการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน เด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาตั้งแต่ทารก เรียนรู้ที่จะฟังเพื่อที่จะพูด ใช้กิริยาท่าทาง ใช้สัญลักษณ์ หรือการวาดรูป จนกระทั่งพัฒนามาเป็นการเขียนและการอ่าน

ไดสัน (นฤมล เจียบแหลม. 2545: 21; อ้างอิงจาก Morrow. 1993: 239; citing Dysion. 1985: Individual Differences in Emergine Writing) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาเพื่อที่จะเรียนรู้การรู้หนังสือ นั่นคือ เด็กต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสัญลักษณ์เพื่อสื่อสารในสังคมโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะได้ ดังนี้

1. พัฒนาการรู้หนังสือโดยผ่านพัฒนาการทางภาษา
2. พัฒนาการทางภาษาโดยผ่านพัฒนาการทางสัญลักษณ์
3. พัฒนาการทางสัญลักษณ์โดยผ่านพัฒนาการทางสังคมและการเข้าใจ

วัฒนธรรมเด็กส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางภาษาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีช่องว่างระหว่างระยะใดระยะหนึ่ง และมีทิศทางของแต่ละคน พัฒนาการรู้หนังสือของเด็กเริ่มจากการเรียนรู้ที่จะติดต่อกับคนอื่น ชั้นแรกคือ การพูดที่ไม่มี ความหมาย พัฒนามาสู่การพูดที่มีความหมาย พัฒนามาสู่การเล่นกับสัญลักษณ์ และในที่สุดคือการเขียนระยะใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีพื้นฐานมาจากระยะก่อนๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะหารูปแบบใหม่ในการติดต่อสื่อสาร

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527: 182) กล่าวว่า การเขียนของเด็กปฐมวัยควรหมายถึง การเขียนเส้นยุ่งๆ หรือวาดภาพต่างๆ ตามวัยหากเด็กสามารถพัฒนาการเขียนเหล่านี้ ได้ก็จะช่วยให้เด็กเขียนภาพที่มีความหมายได้

ทิศนา แคมมณี และวารี ธีระจิตร (2535: 107) กล่าวถึง การเขียนว่าเป็นการฝึกลีลาการใช้มือเพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเขียนสามารถบังคับกล้ามเนื้อได้ตามต้องการ

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 232 – 233) กล่าวถึง การเขียน ว่าเด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากขั้นง่าย ๆ ไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนขึ้นทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือเพื่อสนองสิ่งบันเทิง เด็กต้องการประสบการณ์ การทำเครื่องหมาย และการทดลองเขียนคำเขียนประโยคเพื่อจะได้เกิดการค้นพบว่าเครื่องหมายเหล่านั้นมีความหมาย

นิตยา ประพุดติกิจ (2539: 161 – 177) กล่าวว่า การเขียน (Writing) ของเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 6 ปี เป็นการเขียนในลักษณะการจับปากกา หรือดินสอแล้วลากไปลากมาในกระดาษ และเด็กสามารถบอกได้ว่า สิ่งนั้นคือ อะไร และสามารถเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวได้

สรุปได้ว่า การเขียนในเด็กปฐมวัย หมายถึง การขีดเขียนถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาอย่างมีความหมายเด็กสามารถบอกได้ว่าตนเองเขียนอะไร การเขียนของเด็กจะเป็นไปตามพัฒนาการและความสามารถเฉพาะของแต่ละคน ซึ่งจะมีความพร้อมไม่เท่ากัน

ความสำคัญของการเขียน

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2529: 118) สรุปความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงออกทางความรู้ ความคิดและความรู้สึกของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดความเจริญของมนุษย์
3. เป็นเครื่องมือสื่อสารในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
4. เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ

เป็นต้น

มนุษย์

5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญา ของมนุษย์
6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ ความคิดให้กว้างไกล
7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย
8. เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้ประโยชน์ แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต
9. เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

นภดล จันท์เพ็ญ (2531: 9) กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนไว้ว่า

1. การเขียนเป็นการสื่อสารของมนุษย์
2. การเขียนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้
3. การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษย์ชาติ

4. การเขียนเป็นเครื่องระบายออกทางอารมณ์ของมนุษย์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2532: 31) กล่าวว่า การเขียนเป็นวิธีการหนึ่งที่เด็กได้แสดงออกเป็นพัฒนาการทางภาษาอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ เช่นเดียวกับการพูด การเขียนเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาความมีเหตุผลในเด็ก เป็นการแสดงออกซึ่งสุนทรียะและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นทางที่จะระบายอารมณ์ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่น ให้มีขึ้นในตนเอง ครูควรแนะนำให้เด็กรู้จักเขียนโดยใช้ความคิดใช้ประสบการณ์ ความพอใจ ตลอดจนทักษะทางภาษาในระดับพัฒนาการของเด็กเอง

นฤมล เจียบแหลม (2545: 22) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญคือ เป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งจากผู้เขียนส่งถึงผู้รับ โดยที่การเขียนนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์สุนทรียะ ความต้องการ ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้เขียนการเขียนสามารถเก็บไว้ได้นานและถือเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญ คือ เป็นการสื่อสารที่ผู้เขียนส่งถึงผู้รับโดยที่การเขียนนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึก ความต้องการและประสบการณ์ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้เขียน

2.2 จุดมุ่งหมายและองค์ประกอบของการเขียน

2.2.1 จุดมุ่งหมายของการเขียน

การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนย่อมต้องมี จุดมุ่งหมายไว้ในใจว่าจะเขียนอะไรเขียนอย่างไร เขียนเพื่อใคร เขียนทำไม จึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเป็นอย่างดี

ผกาศรี เย็นบุตร (2526: 95) กำหนดจุดมุ่งหมายในการเขียนแต่ละครั้งไว้ ดังนี้

1. เพื่ออธิบาย เป็นการบอกเล่าให้ทราบต้องการให้ผู้อ่านรับความรู้ ความคิด ประสบการณ์ เช่น บทความ ตำราวิชาการ ฯลฯ
2. เพื่อพรรณนา เป็นการบอกความรู้สึกให้ทราบ ต้องการให้ผู้อ่านทราบความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น รู้สึกรัก โกรธ ฯลฯ เช่น เรียงความ นวนิยาย เรื่องสั้น ฯลฯ
3. เพื่อเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนใจ เปลี่ยนความรู้สึกของผู้อ่านตามที่ผู้เขียนต้องการ เช่น ชักชวนให้เห็นจริงหรือปฏิบัติตาม

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 232 – 234) กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากขั้นง่าย ๆ ไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นทั้งนี้ เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สึก เพื่อแสดงความต้องการหรือเพื่อเสนอสิ่งบันเทิงเด็กต้องการประสบการณ์ การทำเครื่องหมาย และการทดลองเขียนคำเขียนประโยค เพื่อที่จะได้เกิดการค้นพบว่า เครื่องหมาย เหล่านั้นมีความหมาย

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเขียน เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนต้องการสื่อสารให้ ผู้อ่าน เข้าใจ ส่วนเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงออกถึงความประทับใจหรือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น เพื่อแสดงความต้องการหรือเพื่อเสนอสิ่งบันเทิง

องค์ประกอบของการเขียน

สนิท จิมเล็ก (2540: 181 – 182) กล่าวว่า การเขียนมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ผู้เขียนหรือผู้ส่งสาร ผู้เขียนเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดงานเขียนขึ้น ลักษณะต่างๆ ของผู้เขียนที่ช่วยให้เกิดงานเขียนได้แก่ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการใช้ภาษาลำดับความสำคัญ ลักษณะทางการเขียนที่ส่งผลไปถึงลายมือของผู้เขียน และควมมีมารยาทในการเขียน

2. ภาษา ภาษาที่ใช้ในการเขียนมี 3 ระดับ คือ ภาษาพูด ภาษากึ่งแบบแผน และภาษาที่มีแบบแผนสามารถสอนผู้เขียนภาษาได้ทั้ง 3 ระดับ แต่ความสำคัญอยู่ที่การเลือกใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะบุคคล จุดมุ่งหมายสถานที่ เวลาและสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

3. เครื่องมือ เครื่องมือที่ทำให้เกิดสาร คือ เครื่องเขียน เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ หรืออื่นๆ ที่ใช้แทนกันได้ และตัวอักษรที่อาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลายมือ ถ้าลายมือสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องและชัดเจน ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

4. ผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึง เพราะเป้าหมายสำคัญของการเขียน คือ มุ่งให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่สื่อสารออกไป ดังนั้นผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา ภาษาวิธีเขียน รูปแบบการเขียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผู้อ่าน จึงจะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ

นฤมล ฉะยมแหลม (2545: 24) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเขียนมี 4 ประการ ที่ครูต้องยึดหลักและคำนึงถึงเสมอ ก่อนที่จะวางแนวทางในการสอนเขียนและนอกเหนือจากนี้ ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนให้กับเด็กอีกก็คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านร่างกายของเด็ก เช่น อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน ได้แก่ กล้ามเนื้อมือ ประสาทตา ความสัมพันธ์ระหว่างตากับความสนใจ ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด และสัญลักษณ์ให้สัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น สภาพครอบครัว โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยครูที่เป็นต้นแบบในการเขียนหรือเทคนิควิธีการสอนเขียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียน มี 4 ประการ คือ ผู้เขียนหรือผู้ส่งสาร ภาษา เครื่องมือ ผู้อ่าน ซึ่งในการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนครูต้องยึดหลักและคำนึงถึงเสมอก่อนที่จะวางแนวทางในการสอนเขียน ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอน เพื่อพัฒนาการเขียนให้เด็ก คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และครูยังถือว่าเป็นต้นแบบในการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยอีกด้วย

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและลักษณะพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

2.3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกมา เพื่อสื่อความหมายของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ และเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดสติปัญญา ตลอดจนเจตคติด้วยการเขียน จึงเป็นทักษะการแสดงออกที่สำคัญ และสลับซับซ้อน

วรรณ โสภประยูร (2537: 146 – 148) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน มีหลายประการ ดังนี้

1. อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

1.1 มือ การพัฒนากล้ามเนื้อมือมีส่วนสำคัญในการเขียน เด็กบางคนไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนได้ บางคนมือพิการก็ทำให้เขียนไม่ถนัด หรือไม่สามารเขียนได้เลยการเขียนต้องใช้มือเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกกล้ามเนื้อด้วย

1.2 ตา การเขียนจำเป็นต้องใช้สายตาในการดู ขณะเขียนสำหรับเด็กที่พัฒนาการทางอวัยวะตาไม่เจริญตามปกติ จะมองภาพกลับกันกับสภาพจริง คือ มองตัวอักษรกลับหัว

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตากับกล้ามเนื้อ การเขียนต้องอาศัยการมอง เพื่อรับเข้าและใช้มือเขียนสิ่งที่มองเห็นนั้น นอกจากนี้ต่ายังมองสิ่งที่เขียนว่าเหมือนที่คิดไว้หรือไม่

2. สมองหรือสติปัญญากับการเขียน

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดความเข้าใจและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดและสติปัญญา ดังนั้นสมองก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นต่อการเขียนอย่างยิ่ง เพราะถ้าสมองไม่คิดสิ่งใดแล้วก็ไม่มีความต้องการที่จะเขียนแสดงสิ่งนั้นออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้ สมองยังเกี่ยวข้องกับการเขียนในเรื่องต่างๆ อีกเช่นกัน

2.1 ความสามารถในการรับรู้และคำสั่ง ต่อไปนี้ เช่น การสังเกตสิ่งที่เขียนว่ามีลักษณะอย่างไร การเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวที่เขียน การลำดับความคิดเพื่อบรรยายเรื่องราว และการจำลักษณะตัวอักษร คำประโยค และข้อความ

2.2 ความสามารถในการแสดงออกที่ต่างกันเนื่อง จากความสามารถในการรับและการถ่ายทอดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน คือ บางคนเขียนได้เร็ว แต่บางคนบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนได้ไม่ดี

2.3 ช่วงความสนใจและความตั้งใจต่างกัน เด็กที่มีช่วงความสนใจสั้น มักเขียนได้น้อย ทำให้ทักษะการเขียนไม่ดีเท่าที่ควร และมีความตั้งใจเรียนน้อยลง

2.4 การเขียนมีความจำเป็นต้องโยงความคิดให้สัมพันธ์และต่อเนื่องกัน เพราะความคิดที่สัมพันธ์และต่อเนื่องกันจะเป็นสื่อให้เด็กเขียนเรื่องราวต่างๆ ให้ติดต่อสัมพันธ์กัน ได้มากขึ้น

3. สิ่งแวดล้อม

การเขียนต้องอาศัยประสบการณ์พื้นฐานอื่นๆ ทั้งจากบ้าน โรงเรียน และสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนของเด็ก ดังนี้

3.1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวภาษาพูดจำนวนพี่น้องในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมที่กล่าวมานี้ นับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็กมาก ทั้งนี้เพราะบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบก่อนและอยู่ใกล้ตัวที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ภาษาอย่างหนึ่งที่เด็กใช้เป็นอันดับแรกคือ การเอาอย่างและเลียนแบบ เมื่อบ้านมีอิทธิพลต่อการฟัง การพูด และการอ่าน ดังนั้นบ้านจึงเป็นอันดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการเขียนเพราะ เด็กย่อมเขียนตามที่ตนพูดหรือเขียนตามที่ได้ฟังและอ่านมา

3.2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน โรงเรียนทำหน้าที่สร้างเสริม ปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมต่างๆของเด็ก ดังนั้นทักษะทางภาษาของเด็ก ซึ่งรวมทักษะการเขียนด้วย ย่อมพัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ตัวครูและเพื่อนๆ ในด้านตัวครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อภาษาของเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนของเด็กมักเริ่มต้นจากครู เช่น วิธีเขียนของครู วิธีการเขียนของครูที่เป็นต้นแบบของการเขียนของเด็ก เจตคติของครู และบรรยากาศการเรียนเขียน ครูได้จัดบรรยากาศให้เด็กมีอิสระในการคิด ย่อมช่วยให้เด็กสามารถเขียนอย่างสร้างสรรค์ได้สมบูรณ์อย่างเต็มที่ ส่วนเพื่อนนั้นถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาก เพราะในการเขียนเด็กจะชักถามเพื่อนหรือลอกการเขียนจากเพื่อน เป็นต้น

3.3 สิ่งแวดล้อมทางสังคมและชุมชน เด็กๆ ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชนตลอดเวลา ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางชุมชนและสังคม ย่อมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กในด้าน พฤติกรรม บุคลิกภาพ เจตคติ ทักษะทางภาษาและอื่นๆ สำหรับทางด้านภาษาไทยเฉพาะการเขียน เด็กมักฟัง และอ่านจากสื่อมวลชนด้วย เด็กจึงเขียนตามประสบการณ์ที่พบจากโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่างๆ

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนประกอบด้วย วัฏวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เช่น มือ ตา ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กันสมองหรือสติปัญญาสมองเป็นตัวคิดว่า จะเขียนอะไรส่วนสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ้าน โรงเรียน สังคมและชุมชนที่เด็กเกี่ยวข้อง เด็กมักจะฟังและอ่านจากสื่อ ดังนั้นเด็กจึงเขียนตามประสบการณ์ที่พบเห็น

2.3.2 ลักษณะพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกมา เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดสติปัญญา ตลอดจน เจตคติ ด้วยการเขียนจึงเป็นทักษะ การแสดงออกที่สำคัญและสลับซับซ้อนการเขียนของเด็กแต่ละวัย มีความแตกต่างกัน เริ่มจากการลากเส้นที่ยังไม่มีความหมายไปจนถึงการลากเส้นที่มีความหมายสร้างสัญลักษณ์ และสื่อความหมาย ซึ่งมีผู้กล่าวถึงลักษณะพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

โลเวนเฟิลด์ (สุภาพ กิตติสาร. 2530: 26; อ้างอิงจาก Lovenfeld. n.d.) กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1. เด็กในช่วง 2 – 4 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียนโดย หยิบจับ ชีตเขียนอย่างสะเปะสะปะ เพราะยังไม่สามารถบังคับมือได้ จนกระทั่งประสาทมือเริ่มสัมพันธ์กับการควบคุมสายตาในงานที่ทำได้ จะเริ่มเขียนลากเส้นที่สะเปะสะปะไปสู่เส้นโค้ง มีการวนซ้ำเส้นเดิม มีทั้งเส้นในแนวตั้งและเส้นแนวนอน และจะลากเป็นวงกลม จากนั้นเริ่มเล่าถึงการขีดเขียน เริ่มสนใจและสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว สามารถแสดงออกมาในเส้นที่ตนขีดเขียน

2. เด็กวัย 4 – 7 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยการขีดเขียนนั้น เริ่มมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเริ่มต้นสื่อสารด้วยภาพ เด็กเริ่มสร้างแบบในการวาดของตน แบบแผนหรือสัญลักษณ์แรกที่เด็กทำขึ้น ได้แก่ คน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด

ศิลา งามมณี และคณะ (2536: 76 – 77) แบ่งพฤติกรรมการเขียนตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยออกเป็น 7 ลักษณะ ดังนี้

1. วาดแทนเขียน เด็กถือการคิดโดยใช้การวาดแทนเขียน
  2. ขีดเขียนแทนเขียน เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็กคือ การขีดเขียนในระยะแรก เด็กอาจขีดเขียนไปทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่มีระบบ ต่อมาเด็กจะรู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวา สิ่งที่ขีดเขียนดูคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ
  3. เขียนทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือบางตัวคล้ายตัวอักษรบางตัว ก็ไม่คล้ายตัวอักษรแต่เป็นรูปร่างตัวอักษรที่เด็กคิดขึ้นเอง
  4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้แล้ว เช่น ชื่อของตัวเองด้วยการสลับที่ตัวอักษรหรืออาจเขียนตัวอักษรสลับ
  5. คัดตัวอักษร เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัว หรือบอกข้อความที่ต้องการจะเขียนให้ผู้ใหญ่ช่วยเขียนให้แล้ว จึงนำไปลอก บางครั้งอาจเป็นการลอกหมดทุกตัวบางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว
  6. เขียนโดยคิดสะกดขึ้นเอง เด็กจะคิดวิธีสะกดขึ้นเอง เมื่อเขาไม่ทราบวิธีสะกดแบบผู้ใหญ่ เช่น เด็กเขียน คม แทนคำว่า ดอกไม้
  7. เขียนสะกดคำใกล้เคียง หรือเหมือนกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่ เช่น เขียนว่า “ขอบคุณคะ” โดยผสมพยัญชนะและสระตามเสียงของคำที่เขาพูดหรือได้ยิน
- ราศี ทองสวัสดิ์ (2537: 29) กล่าวว่า การสอนหนังสือในระดับปฐมวัยส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะที่ครูเริ่มสอน อ่าน – เขียน เร็ว แต่เด็กก็ได้เรียนรู้ไปด้วย การจะเรียนอ่านเขียนได้ช้าหรือ เร็วย่อมเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก

นิตยา ประพฤติกิจ (2539: 178 – 179) แบ่งพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

เด็ก 2 ขวบ ลากเส้นขยุกขยิก ลากเส้นตามรูปร่างกลมได้ จับดินสอหรือปากกาโดยใช้ทั้งมือจับและทั้งแขนขยับเขยื้อนจะขีดเขียนจนเต็มหน้ากระดาษ พอใจกับรอยขีดเขียนตนเอง

เด็ก 3 ขวบ ชอบเขียนตัวอักษรตัวโตๆ ทุกครั้งทุกแบบชอบวาดระบายสี

เด็ก 4 ขวบจดจำอักษรบางตัวได้ รวมทั้งจำชื่อตนเองได้ อาจเขียนชื่อตนเองได้หรือเขียนได้เป็นบางตัว ชอบวาดและระบายสี การวาดรูปคน วาดแค่เพียงเส้นตรงแนวตั้งและร่างแบบหยาบๆ แต่วาดรูปกลมและสี่เหลี่ยมได้

เด็ก 5 ขวบ เขียนชื่อตนเองได้ การเขียนพยัญชนะตัวเลข อาจเขียนไม่เรียงลำดับและบางที่เขียนหัวกลับก็มี สามารถเขียนตัวเลขได้แต่ตัวไม่เท่ากัน และมีขนาดพอดีๆ จับดินสอปากกาหรือพู่กันได้ดีขึ้น ชอบวาดและระบายสี สามารถวาดภาพที่ยกขึ้นได้ และภาพมีความสมบูรณ์มากขึ้น ชอบเลียนแบบ สามารถวาดรูปสี่เหลี่ยมและวงกลมเข้าด้วยกัน ชอบถามถึงตัวสะกดของคำ

สรุปได้ว่า ลักษณะและการเขียนของเด็กปฐมวัยจะเริ่มจากการวาดรูป เพื่อสื่อความคิด โดยการขีดเขียนแบบเขียนของตัวเอง คัดลอกตัวอักษรจากแบบ จนกระทั่งสามารถเขียนและสะกดได้ถูกต้อง

ตามแบบการเขียนจริง ซึ่งจะเหมือนการเขียนของผู้ใหญ่ ซึ่งกระบวนการเขียนของเด็กจะแตกต่างจากผู้ใหญ่

2.4 การส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม เนื่องจากเด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะเริ่มต้นจากการขีดเขียน การวาดภาพ ซึ่งเด็กสามารถมีพัฒนาการทางด้านความคิด จากการขีดเขียนสัญลักษณ์ต่างๆ เพิ่มขึ้น และถือเป็นการพัฒนาทักษะด้านการเขียนตัวอักษรแก่เด็กปฐมวัยได้

มอร์โรว์ (นฤมล เจียบแหลม. 2545: 36; อ้างอิงจาก Morrow. 1993: 245) กล่าวว่า แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ ดังนี้

1. ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้มีอุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับเด็กได้ฝึกเขียน
  2. ควรจัดกิจกรรมที่สนุกสนานให้เด็กได้เข้าร่วมเพราะเด็กจะทำผลงานจากประสบการณ์ที่เขาพอใจ
  3. เด็กจะสังเกตการเขียนของผู้ใหญ่เสมอทั้งขณะทำงานและในเวลาว่าง เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ควรทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแต่เด็ก
  4. เด็กต้องการโอกาสและวัสดุอุปกรณ์ที่จะเขียนด้วยตัวเอง
  5. บางครั้งเด็กต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจที่จะเขียน อย่าปล่อยให้เด็กเขียนคนเดียว
  6. เด็กจะให้ความหมายสิ่งที่เขาเขียนขึ้น เช่น ตัวหนังสือ คำ เป็นต้น
  7. ในการเขียนของเด็ก โดยมากมักจะมี ความหมายในการสื่อสาร ดังนั้นต้องให้ความสนใจ
  8. เด็กควรได้รับการสนับสนุนในระยะยาวทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อาจจะโดยการให้เขียนบันทึก เขียนการ์ด เขียนบัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ เขียนคำ เขียนสัญลักษณ์ เขียนประกาศ เขียนเรื่องราว และเขียนตัวหนังสือ เป็นต้น
  9. ควรอ่านเรื่องราวที่หลากหลายให้เด็กฟัง เพราะอาจเป็นการจุดประกายความคิดของเด็ก
  10. ควรหาโอกาสที่เหมาะสมในการสอนเด็กเขียน
  11. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนคำจากต้นแบบ
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532: 53 – 54) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมทางด้านการเขียนให้แก่ เด็กเล็ก เป็นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการต่างๆก่อนเขียน ดังนี้
1. การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย เป็นการเตรียมความพร้อมในการรับรู้ทางตาสามารถสังเกต และจำแนกสิ่งที่เห็น การเคลื่อนไหวสายตาจับภาพจากซ้ายไปขวา

1.1 เตรียมความพร้อมของกล้ามเนื้อแขน มือ นิ้วมือ ให้แข็งแรงในการจับดินสอ ให้มั่นคง เตรียมความพร้อมที่จะใช้ตาและมือให้สัมพันธ์กันอย่างดี สามารถจับดินสอลากไปตามทิศทาง และเป็นรูปร่างที่ตามองเห็นได้

1.2 การเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อมในการจดจำ คือ ให้สามารถจำภาพของตัวอักษร จำลีลาการเขียนอักษรแต่ละตัว และเตรียมความพร้อมในการคิด และการเข้าใจในการเขียนเพิ่มมากขึ้น

2. การฝึกเรื่องตัวพยัญชนะ ครูแจกซองให้เด็กแต่ละคนเพื่อประสมตัวอักษร ตามชื่อของตนเอง หรือแจกตัวเลขให้เรียงก็ได้ ถ้าโรงเรียนมีกระดานและตัวอักษรแม่เหล็กก็สามารถใช้ตัวอักษร หรือตัวเลขเรียงบนกระดานได้ นอกจากนี้ครูอาจใช้ตัวอักษรที่ทำด้วยไม้พลาสติก หรือกระดาษแข็ง เพื่อให้นักเรียนลากเส้นตามแบบ

3. การเรียงชื่อสิ่งของ ครูจัดสิ่งของให้เรียงจากซ้ายไปขวาหรือจากบนลงล่าง และเรียกเด็กให้ชี้พร้อมทั้งบอกชื่อสิ่งของนั้นตามลำดับที่วาง

4. การวาดภาพ

4.1 ควรให้เด็กวาดภาพให้เสร็จอย่างน้อยสักส่วนหนึ่งก็ยั้งดี

4.2 ให้เด็กลากเส้นตามรอยปะ

4.3 ให้เด็กเขียนในอากาศหรือใช้นิ้วจุ่มน้ำแล้วเขียนบนพื้นซีเมนต์

4.4 ให้ลากเส้นต่อภาพให้สมบูรณ์

4.5 การโยงเส้นจับคู่ เช่นระหว่างแม่กับลูก (ของสัตว์ชนิดต่าง ๆ) รองเท้าแบบ

ต่าง ๆ

5. การติดป้ายชื่อนอกจากเด็กมีป้ายชื่อติดเสื้อแล้ว ครูควรจัดทำป้ายชื่อเด็ก เพื่อให้เด็กหยิบไปแขวนบนแผ่นกระดาษ ซึ่งครูเขียนชื่อศูนย์การเรียนต่าง ๆ ไว้ เด็กจะต้องสนใจก่อนว่า จะเลือกศูนย์ใด แล้วจึงนำป้ายชื่อตนไปแขวน หรือถ้ามีป้าย “อาสาศักดิ์ในวันนี้” ก็ให้เด็กนำไปแขวนด้วย

6. ศิลปะ เช่น ให้เด็กกละเลงสี แล้วใช้นิ้วเขียน (Finger Painting) ลงบนสีเรียบ ๆ นั้น หรือ เขียนบนทราย การปะเศษกระดาษรูปต่างๆ เป็นตัวอักษร การขยำกระดาษ การสานกระดาษ หรือ โหม่พรมเส้นโตๆ ก็ได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัยทั้งครูและ ผู้ปกครองต้องร่วมมือกันและควรจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและมีอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเขียน อย่างหลากหลาย การจัดกิจกรรมควรให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ให้เด็กมีโอกาส สำนวญ ค้นคว้า ทดลอง เพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ส่งสาร โดยเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ควรพูดคุย ซักถามถึงสิ่งที่เด็กเขียน ตอบคำถามเมื่อเด็กสงสัย และประการสำคัญควรเป็นนักสังเกตที่ดีว่า เด็กสนใจอะไร เพื่อที่จะเชิญชวนให้เด็กเขียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

งานวิจัยต่างประเทศ

เดล (มนตกราน คัมภีร์รักษา. 2551: 56; อ้างอิงจาก Dale. 1978: 307) ศึกษาการใช้ถ้อยคำของเด็กในช่วงอายุต่างๆ ตั้งแต่อายุ 2 ปี ถึง 12 ปี โดยวิธีการทดสอบคำศัพท์จากรูปภาพ ผลการศึกษาพบว่า ความถูกต้องในการใช้คำศัพท์ของเด็กเพิ่มขึ้นตามลำดับอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุ 2 ปี เริ่มที่ 25 คำ ถึง 60 คำ เมื่ออายุ 6 ปี และเพิ่มขึ้น 90 คำ เมื่ออายุ 12 ปี อัตราการเพิ่มของคำศัพท์ต่างๆ จะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะก่อนวัยเรียน หลังจากวัยนี้คำศัพท์จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ แต่จะไม่มี การหยุดนิ่ง สัดส่วนของคำชนิดต่างๆ ที่เด็กนำมาใช้มักจะเปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ สัดส่วนของการใช้ คำนามจะลดลง ในขณะที่สัดส่วนของการใช้คำวิเศษณ์ บุรพบท และสันธาน จะเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณา จากจำนวนคำที่เด็กนำมาใช้

จอห์นสัน (มนตกราน คัมภีร์รักษา. 2551: 56; อ้างอิงจาก Johnson. 1989: Abstract) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะท่าทางวิธีการสื่อความหมาย และหน้าที่ในการสื่อความหมายของเด็ก 3 ขวบ ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เด็กกับผู้ใหญ่หลายคน เด็กกับผู้ใหญ่คนเดียว และเด็กกับเด็ก มีโครงสร้างต่างกันและเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ใหญ่ในขณะที่เล่นและผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดโดยไม่ออกคำสั่งจะมีวิธีการสื่อความหมายได้ไวและมี การเรียนรู้โดยไม่คาดหมายเกิดขึ้น

ไดค์ (จุจิตร ทองเอียด. 2540: 58; อ้างอิงจาก Dyck. 1993) ศึกษาการเขียนบันทึก ในชั้นเรียน แนวทางที่ช่วยปรับปรุงภาษา การเรียนรู้ และความคิด งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะ กรณีตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับกลางจากชั้นเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา โรงเรียน ในชนบทเมืองมานิโทบา จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า การเขียนบันทึกในชั้นเรียนช่วยให้นักเรียน พัฒนาทั้งด้านการเขียน การเรียนรู้ และความคิด

เรดแมน (มนตกราน คัมภีร์รักษา. 2551: 57; อ้างอิงจาก Redman. 1994) ศึกษา เกี่ยวกับการเขียนบันทึกเป็นเสมือนการฝึกการสื่อสาร และสภาวะการอ่านออกเขียนได้ ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 26 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสาร รูปแบบ การสนทนา และการเขียนเพิ่มขึ้น

บลัด (Blood. 1996: Abstract) ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กอายุ 3 – 5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดสอบพัฒนาการทางภาษาการรับรู้ การเขียนและมีการศึกษาระยะยาว มีผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วม 56 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนของเด็ก จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ ภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก และเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้เพื่ออ่านออก เขียนได้และส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเองจะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้ การอ่านเขียนได้อย่างมี ความหมาย เพราะชื่อของเด็กถูกเรียกอยู่เป็นประจำทุกวัน และเป็นคำที่สามารถนึกภาพได้ หากสามารถ เขียนชื่อตนเองได้จะเป็นแนวทางขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

จุจิตร ทองเอียด (2540: 78 – 80) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเขียนเจอร์นัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน โดยก่อนการทดลองตัวอย่างประชากรทำแบบสอบถามความสามารถในการเขียนเจอร์นัล ฉบับที่ 1 ขณะดำเนินการทดลองตัวอย่างประชากรได้รับการสอนการเขียนเจอร์นัลหลังเลิกเรียนวันละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 5 วัน หลังการทดลองตัวอย่างประชากรได้ทำแบบสอบถามความสามารถในการเขียนเจอร์นัล ฉบับที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเขียนเจอร์นัลหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุวิตรา เศรษฐสมบัติกุล (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมและไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้อย่างเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้อย่างเป็น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้อย่างเป็น มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้อย่างเป็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประไพ แสงดา (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้น

รัญจวน ประโมจณีย์ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความสามารถด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

นฤมล เจียบแหลม (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ มีพัฒนาการด้านการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อนงค์ วรพันธ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบ

การทำสมุดเล่มเล็กรายบุคคล กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก และกิจกรรมการเล่านิทานแบบปกติ มีพัฒนาการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบ การทำสมุดเล่มเล็ก รายบุคคล รายกลุ่ม และกิจกรรมการเล่านิทานแบบปกติ มีพัฒนาการทางภาษาด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริม และพัฒนาการเขียนได้ด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมการเขียนควรเป็นการเขียนที่เปิดโอกาสให้เด็กเขียน สื่อสารความคิดออกมาตามความต้องการของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเอง และการให้การเสริมแรง กระตุ้นโดยถามให้เด็กได้คิดถือเป็นการส่งเสริม การเขียนอย่างแท้จริง กิจกรรมหนึ่งที่จะส่งเสริมการเขียนให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี คือกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้มือในการทำกิจกรรมและสามารถสื่อความหมายทางการคิดจากผลงานของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความสามารถ ในการใช้มือและสายตาให้ประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งการที่เด็กจะสามารถเขียนได้ดีต้องคำนึงถึงการทำงานให้สัมพันธ์กันระหว่าง สมอง สายตา และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือเป็นสำคัญ

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อเด็ก และเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องจัดให้กับเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

ปีเตอร์สัน (จิตทวารรณ เตือนฉาย. 2541: 24; อ้างอิงจาก Peterson. 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิดและความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเด็กต้องการโอกาสที่จะแสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพและความเป็นอิสระของเด็กออกมาได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์และจินตนาการของเด็กแต่ละคนนั่นเอง

แทนสเลย์ (พรพรรณ ราไพโรจิพงศ์. 2550: 23; อ้างอิงจาก Tansley. 1960: 167 – 172) กล่าวว่า งานสร้างสรรค์ในโรงเรียนเป็นรูปแบบที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่สมบูรณ์ ในการพัฒนาความเจริญงอกงามทุกด้าน เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 28 – 29) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ฝึกประสาทสัมผัส และส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งช่วยให้เด็กมีความสุขที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น ออกกำลังกาย และพักผ่อนอย่างถูกต้อง

วารสาร รักรวิชัย (2527: 36) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน เพื่อเตรียมพร้อมด้านการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542: 36 – 38) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือ และสามารถใช้นสัมพันธ์กัน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเขียน และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน

เลิศ อานันท์นะ (2529: 44) สรุปการสอนศิลปศึกษาแบบสร้างสรรค์ว่าการสอนศิลปศึกษาตามแนวความคิดใหม่ที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดริเริ่ม และความคิดจินตนาการ เพื่อพัฒนาทางสมอง ร่างกาย สังคม และส่งเสริมความเจริญเติบโตทาง อารมณ์ จิตใจ การสอนให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของศิลปศึกษา ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) ด้วยการทดสอบค้นคว้ากับวัสดุนานาชาติอย่างกว้างขวางที่สุด โดยไม่มีการใช้อำนาจบีบบังคับขู่เข็ญใดๆ ทั้งสิ้น มิฉะนั้นแล้วความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะไม่เกิดขึ้น

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิด จินตนาการการรู้จักการทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนเขียนต่อไป คู่มือหลักสูตรการปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546: 50) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์ไว้ว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก ปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ

ดนุ จีระเดชากุล (2546: 101) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้เด็กได้แสดงความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในรูปของกิจกรรมที่เด็กมีจินตนาการ กิจกรรมเหล่านั้นอาจจะอยู่ในรูปของวัตถุสิ่งของหรือรูปภาพ ซึ่งเด็กจะใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายในสิ่งที่เขากระทำหรือประดิษฐ์ขึ้น เด็กรู้จักค้นคว้า ทดลองและสื่อความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ทางด้านร่างกาย อารมณ์- จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด และจินตนาการด้วยตนเองอย่างเสรี ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกแสดงออกได้อย่างมีเหตุผล รู้จักการสังเกต เปรียบเทียบ ตลอดจนจนสามารถคิดปัญหาด้วยตนเองได้

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2524: 93) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะเด็กเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กแสวงหาความสำเร็จในการทำงาน โดยยึดถือความต้องการและการทำได้ของเด็กเป็นพื้นฐานของกิจกรรม การส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกสรรและสร้างสรรค์งานด้วยวัสดุต่างๆ เป็นการเสนอความรู้สึกนึกคิดผ่านวัสดุเหล่านั้น ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับตนในขณะที่ปฏิบัติงาน และเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถสร้างงานได้สำเร็จ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525: 34) เสนอแนวความคิดไว้ว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตรเพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการ และการเรียนรู้เหล่านั้น จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้น เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระความคิดจินตนาการ การรู้จักการทำงานด้วยตนเองฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะและนำไปสู่การเรียนรู้เขียน อ่านต่อไป

ราตี ทองสวัสดิ์ (2529: 103 – 104) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หรือศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามหรือทำให้เหมือนจริง แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดีตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจให้เด็กมีความเพียร อดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กเรียนรู้การเข้าสังคม การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และส่งเสริมพัฒนาการด้านปัญญา ทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 6 – 15) สรุปถึงประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

1. เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ มีอิสระภาพในการทำงาน โดยครูวางวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เด็กสามารถหยิบได้ตามความพอใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดของตนกับเพื่อนได้

2. เกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่ทำงาน เด็กๆ ได้พูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความคิด และความสามารถทางสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมให้เขามีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535: 67) อธิบายถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะว่า เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมสร้างสรรค์ จึงไม่เป็นเพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ-ตา และการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

จงใจ ขจรศิลป์ (2535: 44) กล่าวว่า ศิลปะมีความสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก และนอกจากจะปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกด้วย ซึ่งการส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้น ครูจำเป็นต้องให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกทางความคิด ริเริ่มด้วยตนเองอย่างจริงจัง การพัฒนานั้นจึงจะได้ผล

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 107) มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพ หรือสิ่งของที่เด็กสามารถแลเห็นได้ เด็กใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็ก ช่วยให้เด็กมีโอกาส ค้นคว้า ทดลองและสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่น และโลกที่อยู่รอบตัวเขาเข้าใจได้ นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด และการใช้จินตนาการ การสังเกตและเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออก ทำให้เกิด ความพอใจและสนุกสนานในขณะที่ทำงาน ผ่อนคลายความเครียด ปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง อดทนมีสมาธิในการทำงานรู้จักรับผิดชอบส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กได้เรียนรู้การเข้าสังคม จากการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีเหตุผลในการทำงาน

3.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมหลักกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็ก ครูต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรมควรเลือก กิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจूरรัตน์ บุญรินทร์ (2547: 31) ให้ความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. เน้นที่กระบวนการขณะที่เด็กได้ลงมือทำงานศิลปะ ไม่ใช่เน้นที่ผลงาน เพราะศิลปะแสดงออกถึงประสบการณ์และความรู้สึกของเด็ก

2. คำนึงถึงอายุ ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
3. ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดที่อิสระ
4. ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ การทำงานอย่างมีอิสระและยืดหยุ่น
5. ยอมรับอัตราพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน

เกศินี นิสัยเจริญ (2527: 5 – 6) กล่าวว่า ครูควรมีการเตรียมการทั้งตัวครูผู้เรียน และวัสดุอุปกรณ์ ดังนี้

การเตรียมตัวผู้สอนหรือครู ควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้น รักการสอน การศึกษาค้นคว้าหาความชำนาญในกิจกรรม ควรรู้ว่า จะสอนอะไรให้สอดคล้องกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ควรใช้เนื้อหาดี และใช้สื่อการสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสม

การเตรียมตัวผู้เรียน เนื่องจากเด็กแต่ละวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญาไม่เท่าเทียมกัน แม้แต่เด็กในวัยเดียวกันก็มีวุฒิภาวะต่างกัน การจัดกิจกรรม จึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะเกี่ยวกับมือและสายตาที่สัมพันธ์กัน จึงควรศึกษาพัฒนาการเด็กที่อยู่ในห้องเรียนควบคู่กันไปด้วยการเตรียมสื่อการเรียนการสอน (วัสดุอุปกรณ์) สื่อการเรียนการสอนมีอยู่ทั่วไปทุกหนแห่ง และมีหลายชนิด ครูต้องพิจารณาเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็กและที่สำคัญที่สุด คือ สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรเป็นสื่อที่หาง่าย และมีราคาถูก

เลิศ อานันทนนะ (2535: 57) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ดี จะต้องมีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเสรี ไม่ยึดติดกับผลงานสำเร็จรูปมีโอกาสสำรวจทดลองค้นคว้า ด้วยวัสดุ นานาชนิดอย่างอิสระปราศจากการออกคำสั่ง ดังนั้นหลักในการจัดกิจกรรมควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้น่าสนใจ สนุกสนาน
2. กำหนดกิจกรรมให้มีการแสดงออกอย่างเสรี ในลักษณะที่เลือกได้ตามความสนใจหรือยืดหยุ่นได้และง่าย
3. จัดแบ่งพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ มีบรรยากาศที่ยั่วยุ และทำ ทำย
4. ครูผู้สอนควรใช้คำพูดที่ยั่วยุ และ ทำทำยแทนการออกคำสั่งให้เด็กทำตาม
5. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ โดยการสำรวจ ทดลอง และค้นคว้าด้วยตนเอง
6. ในบางกิจกรรมที่จำเป็นต้องแสดงการสาธิตให้เด็ก ๆ ดูเป็นแนวทาง ควรเสนอแนะให้พอเกิดความเข้าใจและเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติตามความคิดของตน
7. ก่อนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ ควรแนะนำให้เด็กสวมเสื้อกันเปื้อน ซึ่งอาจเป็นเสื้อผ้าเก่าๆ ของพ่อแม่ และซักให้สะอาดภายหลังใช้แล้ว

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2538: 37 – 38) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 5 – 6 ขวบควรมีลักษณะที่แยกออกมาเด่นชัด มีกระบวนการและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กิจกรรมก่อให้เกิดการทำงาน

ที่ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากนอกห้องเรียน หลีกเลียงกิจกรรมที่มีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง มีอิสระในการทำงานตามความพอใจของเด็ก โดยไม่กำหนดพื้นที่อย่างเข้มงวด และให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มบ้าง ครูจะต้องแสดงความรัก ความห่วงใย และพยายามใช้คำพูดที่กระตุ้นจินตนาการของเด็ก

เบญญา แสงมะลิ (2545: 63 – 67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผิดพลาดและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุพร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกและตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อต้องการใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนี้ ครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียนมอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไป จนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำ กิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่าย และให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เกิดนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำ และการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์ สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธี ซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่า เด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะ ควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหาสำรวจ และทดลองและเมื่อเด็กรู้สึกพอใจแล้ว เด็กก็จะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาก็จะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อน พูดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับ ช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์ และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดหมายในการวัดผล

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช (2546: 50) สรุปว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรจัดให้กับเด็กทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 – 2 กิจกรรม ตามความสนใจ จึงได้เสนอแนะการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุในท้องถิ่น มาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก
2. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรมต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบพร้อมทั้ง สาธิตให้เด็กดูจนเข้าใจ
3. ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทใด ประเภทหนึ่ง ร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. แสดงความสนใจในงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองผลงานเด็กด้วยความขบขัน และควรนำผลงานของเด็กทุกคน หมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ
5. หากพบว่า เด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวยตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้าและจูงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็ก แต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามคำแนะนำได้ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง
6. เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้า ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อสังเกตพัฒนาการเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 189) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบ และได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาความคิดรวบยอดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์จากการสังเกต และประเมินภาพการจัดกิจกรรมศิลปะควรแนะนำหรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ให้เด็กค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเอง โดยให้เด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวางจากอุปกรณ์ที่หลากหลาย (Schirmacher. 1988: 190 – 191) ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ ครูต้องเป็นผู้กระตุ้นจินตนาการของเด็ก พร้อมกับการสนับสนุนให้เด็กแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงให้เด็กลอกเลียนหรือวาดภาพระบายสีจากสมุดภาพ เพราะเท่ากับเป็นการกักความคิดเด็ก

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญ เปรียบเสมือนหัวใจของการจัดกิจกรรมที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะนำไปปรับใช้กับเด็กในการจัดกิจกรรม จึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ และจัดให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัย ความสนใจ และควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก ได้ทดลอง ค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการเล่น และมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กหรืออาจเป็นวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชชนิดต่างๆ เป็นต้น

3.4 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ควรศึกษาหลักและองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย และช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ถึงขีดสุดได้ ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2536: 244 – 245) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กจำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างที่สร้างเสริมให้เกิดคุณค่าขึ้น ปัจจัยแรก ความพร้อม ในตัวผู้เรียน ซึ่งความพร้อมรวมถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะ ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมต่างๆ นี้ จะช่วยเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนศิลปะจะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกัน ปรีกษาหรือช่วยเหลือกัน ยังเป็นการส่งเสริมการอยู่ ร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมศิลปะต้องมีบริเวณปฏิบัติงานที่สะดวกสำหรับการทำงานร่วมกัน และบรรยากาศที่มีเสรีภาพ

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 21) เสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมว่า การจัดกิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญ ก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ มีองค์ประกอบดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ (Materials)
2. การจับต้อง สัมผัสกระทำกับสื่อวัสดุเครื่องเล่น (Manipulation)
3. การให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Choices)
4. การที่เด็กมีโอกาสที่จะบอกเล่ารายงานถึงสิ่งที่เขาต้องการทำและกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ และครู (Words)
5. การให้เด็กได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครู (Support) ครูต้องใช้เทคนิคกระบวนการอันหลากหลาย เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรม มีความพยายามทำกิจกรรม ไร้ให้เสียงทดลองทำกิจกรรมที่ทำหายความสามารถเด็ก

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547: 38) กล่าวถึงองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประกอบด้วย ประการแรกความพร้อมในตัวผู้เรียน ซึ่งควรพิจารณาถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน ประการที่สอง วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งช่วงๆ ของพัฒนาการของ ผู้เรียนจะเป็นตัวกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน รวมถึงสิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียนและประสบการณ์ด้านการศึกษา ประการที่สาม กิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งควรคำนึงถึงการที่เด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ และได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนและครู มีโอกาสพูดเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ นอกจากนั้น อีกประการที่สำคัญ คือ การที่เด็กได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครู โดยสนับสนุนให้เด็กได้ทำกิจกรรม ให้เด็กแสดงออกถึงความต้องการของตนเอง และได้รับการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กได้ดีนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรม ให้เกิดการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตพร้อมกับมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้

ในวัยต่อไปซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเด็กและเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็กนั้นสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย และมีความแปลกใหม่มากมาย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประกอบด้วย

1. ตัวผู้เรียนซึ่งรวมไปถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะของเด็กด้วย
2. วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
3. กิจกรรมทางศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน และในการปฏิบัติกิจกรรม ควรเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกันปรึกษาหรือช่วยเหลือกัน
4. ครูควรให้การสนับสนุนได้แสดงออกถึงความต้องการของตนเององค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เปรียบเสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตพร้อมกับมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะเรียนรู้ในวัยต่อไป

3.5 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็กควรคำนึงถึงตัวเด็ก และการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถถ่ายทอดสื่อสารสิ่งที่ทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสี รูปทรง ซึ่งจะเป็พื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่าน และยังสามารถมีโอกาสพัฒนาการทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่างๆ มีผู้ให้แนวคิด ดังนี้

แฮมมอนด์ (เยาเวพา เดชคุปต์. 2542: 32; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 275 – 282) สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กเอาไว้ ดังนี้

1. การปั้น
2. การประดิษฐ์
3. การฉีก – ตัด – ปะ
4. การระบายสี
5. การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6. การเล่นเกมบล็อก
7. การวาดภาพด้วยทราย
8. การวาดภาพด้วยฟองสบู่

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 29 – 31) กล่าวว่า กิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก การวาดภาพระบายสี ได้แก่ การวาดภาพโดยเสรี การป้ายสีด้วยพู่กัน การระบายสีเทียนในวิธีการต่างๆ หรือระบายสี ตามรูปทรง เรื่องราวที่กำหนด และพาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่แล้วกลับมาเขียนภาพเป็นต้น การทดลองเกี่ยวกับสี ได้แก่ การละเลงสี หยดสี ทาสี เป่าสี ผสมสี โรยสีและกลิ้งสี เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การพิมพ์ภาพได้แก่ พิมพ์ภาพด้วยวัสดุ แม่พิมพ์ทรายยาง หรือส่วนต่างๆ ของช่วงแขน และการพิมพ์ภาพลายนูน โดยใช้ดินสอหรือดินสอสี เป็นต้น

การปั้นได้แก่ การปั้นด้วยแป้ง ดินเหนียว ดินน้ำมัน ให้เป็นรูปทรงปั้นเป็นเรื่องราว ปั้นเป็นขนม ปั้นตามใจชอบ และการเล่นก่อทรายการพับ ฉีก ตัด ปะ ได้แก่ การฉีกหรือตัดปะเป็นเรื่องราวต่างๆ

การพับหรือม้วนกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆ แล้วนำมาประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ และการพับผ้า เช็ดหน้า ไบตอง ไบมะพร้าว ตามใจชอบ เป็นต้น

การประดิษฐ์ ได้แก่ การประดิษฐ์ภาพ เครื่องห้อยแขวน ประดิษฐ์ของเล่นของใช้ การร้อยวัสดุต่างๆ การเย็บหรือการสาน เป็นต้น

การเขียนภาพผนัง โดยใช้กระดาษต่อกันเป็นแผ่นใหญ่ และให้เด็กช่วยกันเขียนภาพ ตามความมุ่งหมาย

ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2532: 7) กล่าวว่า กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน แบ่งออกเป็น 5 สาขาใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing)
2. กิจกรรมระบายสี (Painting)
3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print making)
4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture)
5. กิจกรรมการประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts)

ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2533: 51) แบ่งกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ออกเป็น 5 สาขาใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุ บางชนิดลงบนกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น

2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อนิ้วมือกับสายตา มีสีชนิดต่างๆ พู่กันเป็นอุปกรณ์

3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print Making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์ มีหลายวิธี แต่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กๆ คือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน ใช้สีทาด้านหลังของวัสดุแล้วนำมาประทับลงบนกระดาษจะได้ภาพพิมพ์เกิดขึ้น

4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) ที่เหมาะสมกับเด็กเล็กๆ ก็คงจะเป็นงานดินเท่านั้น นอกนั้นก็ยังมีบ้างแต่ไม่เด่นชัด เช่น ประติมากรรมประกอบกล่องกระดาษ ประติมากรรม ประกอบเศษไม้

5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) หมายถึง กิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก เช่น การทำภาพประดิษฐ์ ทำหน้ากาก หุ่น การถักทอไหมพรมด้วยนิ้วมืออย่างง่ายๆ เป็นงานที่เน้นให้เด็กเรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการ หรือมีขั้นตอนด้วย

ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่จัดให้กับเด็กได้นั้นมีหลายกิจกรรมซึ่งกิจกรรม ที่จัดให้กับเด็ก ล้วนเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ตามความพอใจความคิด และจินตนาการ รู้จัก การคิดแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาเด็กทุกด้านไปตามวัยอย่างเต็มศักยภาพ ของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืชเป็นกิจกรรมหนึ่ง que เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิด การสื่อความหมาย และสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปแบบที่ต้องการ อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ พื้นฐานด้านภาษาและการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ของเด็กต่อไป

3.6 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นครูผู้สอนควรคำนึงถึงการใช้สื่อให้มีความหลากหลาย ปลอดภัยและมีความเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งจากความสำคัญนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

ฮิลเดเบรนต์ (เพ็ญทิพา อ่วมมณี. 2547: 42; อ้างอิงจาก Hildebrand. n.d.) มีทัศนะว่า การให้สื่อศิลปะอย่างต่อเนืองแก่เด็ก มีความสมเหตุสมผลเพียงพอ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อช่วยเด็กค้นหาสิ่งที่ยอมให้เด็กแสดงออกถึงความรู้สึก อารมณ์ และความคิดของเขาเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามก็ยังมีเหตุผลอื่นอีก ทักษะต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นผ่านการใช้สื่อศิลปะเป็นได้ ทั้งทักษะการเขียน และการอ่านเบื้องต้น บางครั้งก็เรียกว่า เริ่มอ่านออก เขียนได้ (Emerging Literacy)

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2532: 5) กล่าวว่า สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กวัยก่อนเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดวางไว้อย่างมีระเบียบน่าใช้ เรามัก พบเสมอว่าเด็กเล็กๆ ไม่รู้จะเริ่มต้นทำงานศิลปะอย่างไรดี แต่เมื่อเด็กเห็นอุปกรณ์หลายอย่างวางไว้ บนโต๊ะก็เกิดความคิดที่จะอยากวาดหรืออยากทำกิจกรรมศิลปะทันที ซึ่งสอดคล้องกับ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2545: 191) ที่กล่าวว่า สื่อ วัสดุทางศิลปะเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยกระตุ้นการทำงานศิลปะแก่เด็กเป็นอย่างมาก นอกเหนือไปจากประสบการณ์ทางการมอง และการสังเกต ซึ่งถ้าเราจัดเตรียมสื่อ วัสดุหลายๆ ชนิดให้เด็กเด็กจะวาดภาพ หรือทำงานศิลปะได้ดีขึ้น เพราะสื่อ วัสดุเป็นสิ่งทำทำให้เด็กชอบงานศิลปะนั่นเอง

สิริพรรณ ตันดิรัตน์ไพศาล (2545: 51) กล่าวว่า การทำงานศิลปะกับเด็กๆ นั้น วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ไม่ใช่หามาเพื่อการทำงานให้ผลงานดีเยี่ยม แบบผู้ที่ทำงาน แต่เด็กๆ จะมองดูวัสดุที่มีอยู่ แล้วนำมาผนวกเข้ากับประสบการณ์ของเขา ในการตัดสินใจเลือกวัสดุอุปกรณ์ประกอบการทำงานศิลปะ ซึ่งผู้ใหญ่เองก็อาจจะคาดคิดไม่ถึง ฉะนั้นครูควรจัดหาวัสดุหลากหลายไว้แนะนำให้แก่เด็ก เมื่อถึงเวลา อันสมควรที่เขาสามารถทำได้ วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดมีส่วนสนับสนุนงานทางศิลปะครูควรรู้ว่า เด็กทุกคน ต้องพัฒนาเทคนิคด้วยตนเองโดยอาศัยการให้โอกาส มองเห็นคุณค่า มีความรู้ดีและยืดหยุ่น ควรกำหนด กระบวนการในการใช้วัสดุอุปกรณ์ด้วย บางครั้งวัสดุอุปกรณ์หลายรูปแบบก็สามารถนำมาใช้ในห้องเรียน พร้อมๆ กัน เพื่อให้โอกาสเด็กในการพัฒนาความสามารถในการแสดงออก ความเป็นระเบียบ

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545: 51) เสนอว่า สื่อ/อุปกรณ์สำหรับการทำงานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยควรมีดังนี้

1. พู่กัน
2. พู่กันหรือแปรงทาสี ขนาดยาว 9 นิ้ว ถึง 10 นิ้ว เหมาะสำหรับเด็กเล็ก ๆ
3. กระดานขาค่อยระบายสี เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการระบายสี สำหรับให้เด็กได้ยืนวาดรูป ระบายสี เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวแขนอย่างอิสระและสามารถถอยหลังมาดูภาพที่เขาวาดได้ ทั้งยังอยู่ในระดับสายตาของเด็กด้วย
4. ภาชนะใส่สี ภาชนะที่ใส่น้ำก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ควรใช้ถ้วยพลาสติก กระป๋องเล็ก ๆ หรือกล่องใส่หมึกที่ไม่ใช่แล้ว ทำเครื่องหมายสีบนภาชนะให้เด็กเห็น
5. กรรไกร กรรไกรเป็นอุปกรณ์ที่เด็กชอบมากชนิดหนึ่ง กรรไกรที่จะนำมาให้เด็กใช้จะต้องเป็นกรรไกรปลายมน มีขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก ไม่ทื่อ ง้างออกไม่ยาก หรือหลวมจนกระทั่งใช้ตัดกระดาษไม่ออก
6. ลูกกลิ้ง เป็นอุปกรณ์ใช้กลิ้งหมึกหรือสี ใช้ในการพิมพ์มีลักษณะเป็นแท่งกลม หุ้มด้วยยาง มีด้ามถือ มีหลายขนาด ใช้กลิ้งทาสี หรือกลิ้งบนสีแล้วกลิ้งทับบนวัสดุเพื่อใช้ในการพิมพ์
7. แผ่นฉลุรูปทรง เป็นอุปกรณ์สำหรับรูป มีขายตามร้านเครื่องเขียน ที่ทำขึ้นจากแผ่นพลาสติก เจาะเป็นรูปร่างกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมหรือรูปอื่นๆ ช่วยในการสร้างภาพ
8. แผ่นกระดาษรองเขียน ทำจากไม้อัดหรือกระดาษอัด มีตัวหนีบกระดาษ เพื่อใช้รองในการวาดรูป มีหลายขนาด ควรใช้ขนาดที่เหมาะสมสำหรับเด็ก มีน้ำหนักรเบา เพื่อนำติดตัวไปวาดรูปนอกสถานที่
9. เสื้อคลุมกันเปื้อน ใช้ผ้าหรือผ้าพลาสติกเป็นเสื้อคลุมให้เด็กใส่ ขณะทำกิจกรรมที่เปื้อนเปื้อนง่าย ให้มีขนาดที่เด็กสวมใส่สบายสะดวกในการใส่และถอดออก

เบญญา แสงมะลิ (2546: 119 – 131) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีหลายประเภท แต่ละประเภทมีวิธีการจัดที่แตกต่างกันออกไปการนำสื่อมาใช้ในกิจกรรมประเภทต่างๆ จึงมีหลายลักษณะที่แตกต่างกันออกไปและสื่อที่จะนำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรมทางศิลปะให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่

1. วัสดุที่ซื้อมาด้วยราคาถูก อาทิเช่น กระดาษปรีฟ กระดาษสี สีฝุ่น ดินสอสี สีเทียน ผ้าสาหลี่ แป้ง กาวแผ่น กระดาษแข็ง ชอล์ก ลวดกำมะหยี่หรือลวดชนิดต่างๆ
2. วัสดุเหลือใช้ เช่น กล่องกระดาษ ถ้วยไอศกรีม จุกไม้ก๊อก ฝาน้ำอัดลม ถุงกระดาษ กระดาษหนังสือพิมพ์ ขวดพลาสติก เศษผ้า หลอดกาแฟ หลอดด้าย กระดาษห่อของขวัญ บัตรเชิญ เกล็ดปลา ลวดผูกถุงขนม ฯลฯ
3. วัสดุท้องถิ่น อาทิเช่น ใบไม้ กะลา เปลือกมะพร้าว ก้านกล้วย ก้านมะพร้าว ใบตอง ใบมะพร้าว ดอกกรรณิการ์ ดอกอัญชัน ฟาง เปลือกหอย ดิน หิน ทราย ฯลฯนอกจากนั้นกล่าวถึงสื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมประดิษฐ์เศษวัสดุ ได้แก่ กล่องกระดาษต่างๆ หลอดด้าย เศษผ้าต่างๆ

เศษไหมพรม ลวดชนิดต่างๆ ฟาง อับยา ขวดพลาสติก กระป๋องนม กิ่งไม้แห้ง หรืออาจเป็นเศษวัสดุที่หาง่ายในห้องถิ่น

สัญลักษณ์ สุวรรณคีรมี (2533: 23) กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อ โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ดังนั้นในการจัดหาสื่อที่เหมาะสม จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ

- 3.1 สื่อที่จะนำมาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบๆ ตัวเด็ก
- 3.2 สื่อนั้นต้องมีความปลอดภัย เพราะเด็กเรียนรู้จากสื่อด้วยการสัมผัส
- 3.3 สื่อต้องมีราคาไม่แพง หาง่าย และประหยัดเวลา อาจเป็นสื่อที่หาง่ายได้จาก

ภายในท้องถิ่น

3.4 สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย ที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสร้างเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการพัฒนาการทั้งสี่ด้านไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3.5 สื่อนั้นต้องสะดวกต่อการนำมาใช้สอย สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก

3.6 สื่อที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก

สรุปว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อดังนั้นสื่อที่จะจัดให้กับเด็กต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบตัวเด็ก มีความปลอดภัยราคาไม่แพงตรงกับเป้าหมายสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก สื่ออุปกรณ์ที่จัดในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก สี พู่กัน กระดาษ ภาชนะใส่สี กรรไกรลูกกลิ้ง สีอะครีลิก กั้นเป็อน

3.7 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย ครูเป็นผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่สนองต่อความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้แสดงออกถึงความต้องการและความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจ และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กไว้ ดังนี้

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2531) กล่าวว่า ตามปกติการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่แยกตัวกิจกรรมอย่างเด่นชัด แต่จะให้เด็กเลือกทำตามความพอใจเฉพาะตนหรือกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีครูเป็นพี่เลี้ยงหลายๆ คนคอยช่วยเหลือ กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเดียวที่สามารถทำให้เด็กๆ มีประสบการณ์ในการทำงานสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรคำนึงถึงสิ่ง ดังต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้าตลอดเทอมว่าแต่ละสัปดาห์จะให้เด็กทำกิจกรรมอะไร ตามลำดับความอยากง่ายของกลวิธีการทำงานและความรู้โดยกำหนดจุดประสงค์และวิธีประเมินผลไว้ด้วยก็ดี

2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สภาพห้องเรียนและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแผน ที่วางไว้

3. ระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมควรระวังเลือกเสมอว่า

3.1 กิจกรรมที่จัดให้เน้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนเพียงพอหรือไม่

3.2 หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่让孩子ต้องทำแล้วมีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง โปรดจำไว้เสมอว่า การทำงานศิลปะสร้างสรรค์คือ การแสดงออกทางการรับรู้เฉพาะตน และอย่างสอนหลัก หรือ ทฤษฎีทางศิลปะใดๆ ทั้งสิ้น

3.3 พฤติกรรมการทำงานศิลปะของเด็กเล็กๆ แต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนชอบนั่งทำงานที่โต๊ะ บางคนชอบนอนกับพื้น ควรให้อิสระอย่างเต็มที่ ถ้าเด็กทำงานด้วยความสุขห้องเรียนจะเจียบ

3.4 ให้โอกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มบ้างเพื่อฝึกประสบการณ์ทางสังคมให้แก่เด็ก เลิศ อานันตะ (2535: 14) ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครู และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษา ควรคำนึงถึงแนวความคิด ดังต่อไปนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงล้อเลียน เสียดสี หรือ ตำหนิ ดิเตียนโดยตรง
4. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน แต่ควรพุดจาให้เกิดความคิดด้วยตัวเอง

5. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียน ทางที่ดี ควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด

6. ใช้คำพุดยั่วๆ และท้าทายให้เด็กแสดงออกแทนการออกคำสั่ง

7. วางแผนการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก

อย่างอิสระ

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 186 – 189) กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ให้การแนะแนวให้ข้อเสนอแนะให้กำลังใจ ให้ข้อมูลย้อนกลับ และการยอมรับ
2. เลือกและวางแผนการจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมตามความสามารถของแต่ละคน

3. ส่งเสริม ยอมรับ และให้กำลังใจในความพยายามของเด็ก โดยใช้คำพุด คำชมเชยที่ให้กำลังใจ และเสริมสร้างความรู้สึกว่าตัวเองมีค่า เช่น

3.1 ครูชอบความคิดของเธอ หรือเป็นความคิดที่ดี

3.2 เธอทำได้ถ้าพยายามต่อไป หรือเธอทำได้ดี

3.3 เธอมีความพยายามดีมาก หรือ เธอตั้งใจทำงานนั้นจริงๆ

3.4 ครูชอบที่เธอทำงานจนสำเร็จ

3.5 อะไรที่ทำให้เธอมีความคิดที่พิเศษเช่นนี้

4. หลีกเลี่ยงการถามถึงสิ่งที่เด็กวาด หรือผลิตว่าเป็นอะไร หรือภาพอะไร ซึ่งเป็น การทำลายความมั่นใจของเด็ก เพราะเด็กอาจจะทำในสิ่งที่สามารถพูดถึงหรือตั้งชื่อได้ ซึ่งการให้เด็ก พูดถึงผลงานอาจทำให้เด็กละอาย เนื่องจากเด็กไม่สามารถพูดหรือบรรยายถึงผลงานของตนได้ แต่ครู ควรถามว่า เด็กทำผลงานอย่างไรเป็นการเน้นกระบวนการ เด็กจะมีความพอใจในการทำงานมากกว่า ตัวผลงาน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่สามารถพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ เช่น การใช้มือในการหยิบจับอุปกรณ์ได้อย่างอิสระ คอยช่วยเหลือแนะนำเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจสนับสนุน และชมเชย ไม่ตำหนิผลงานเด็ก กระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ตลอดจนบันทึกผลงาน และประเมินความก้าวหน้าของเด็กอย่างต่อเนื่อง

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

แสตปป์ (พรพรรณ ร้าไพรุจิพงศ์. 2550: 39; อ้างอิงจาก Stapp. 1964: 52 – 58) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียน ศิลปะพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนน ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่ได้เรียนศิลปะ

วิลเลียม (พรพรรณ ร้าไพรุจิพงศ์. 2550: 39; อ้างอิงจาก William. 1917: 352 – 358) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับ คะแนนของหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะศึกษา และดนตรี ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับ คะแนนรวมหมวดศิลปะศึกษาและวิชาดนตรีมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เคลลี (พรพรรณ ร้าไพรุจิพงศ์. 2550: 39; อ้างอิงจาก Kelley. 1986: 32 – a) ศึกษา เปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก ที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.01

งานวิจัยในประเทศ

สมใจ ตังนิกร (2531: 46) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของ เด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบทที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่ไม่ได้จัดตามแบบการจัดประสบการณ์ แต่ใช้วัสดุแทนจากธรรมชาติที่มีอยู่โดยทั่วไปในห้องถิ่น สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก ได้ดีกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์

กรวิภา สรรพกิจจานง (2531: 45) ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะและแบบอิสระพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ

จงใจ ขจรศิลป์ (2532: 80) ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมที่แตกต่างกัน พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

อารี เกษมรติ (2533: 209) ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม และทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่มกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามปกติ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

สุทธิพรรณ ชีระพงษ์ (2534: 74) ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่า ก่อน และหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกันกับก่อนการทดลอง 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูไม่มีส่วนร่วม

ชไมมณ ศรีสุรักษ์ (2540: 80) ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยหลังทดลองเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบปกติก่อนและหลังทดลอง มีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ มีความสัมพันธ์ทางสังคม

แตกต่างกันโดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนกพร ชีระกุล (2541: 51) ศึกษาเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบเน้นกระบวนการ มีทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ

พินดา ซาดยาภา (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย โดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการสื่อความหมายตามระยะเวลาดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 เด็กมีการพัฒนาการสื่อความหมายทุกด้าน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนโดยมีการพัฒนาด้านการพูดมากเป็นอันดับแรก ในสัปดาห์ที่ 2 – 4 เด็กมีการพัฒนา การสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 1 ทุกด้าน โดยมีการพัฒนาการด้านการพูดและการฟังมากเป็นอันดับแรกสัปดาห์ที่ 5 – 7 เด็กมีการพัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 2 – 4 ทุกด้าน โดยมีการพัฒนาด้านการพูด และการฟังมากเป็นอันดับแรก สัปดาห์ที่ 8 เด็กมีการพัฒนา การสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจาก สัปดาห์ที่ 5 – 7 ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีพัฒนาที่ใกล้เคียงกันทุกด้าน

วารภรณ์ นาคะศิริ (2546: 47) ศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่ช่วยลดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สีในการทำ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกรายด้านปรากฏว่าด้านการรับรู้ลักษณะของวัตถุ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนมุมมองนั้นอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการจำแนกลักษณะของวัตถุที่อยู่คงที่ ด้านหาความสัมพันธ์ของวัตถุสองสิ่งหรือมากกว่า ด้านการจัดหมวดหมู่วัตถุสองถึงสามมิติ และด้านการจินตนาการเกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้นอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนความสามารถ ด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สี ในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรพรรณ ไร่ไพรุจพงศ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาด ภาพประกอบการพิมพ์ภาพ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพสูงกว่าก่อนทำ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะการเขียน ทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.00 ของนักเรียนทั้งหมด

สรุปได้ว่า จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการหยิบจับและสามารถพัฒนาไปสู่การเขียนได้ต่อไป ดังนั้นการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการส่งเสริมความพร้อมทางการเขียนให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสามารถของกล้ามเนื้อมือให้กับเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร 3 ห้อง จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน และได้ประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ โดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนความสามารถในการใช้มือ 15 อันดับสุดท้าย เป็นกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
2. แบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้
  - 2.1 แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ
  - 2.2 แบบประเมินความสามารถทางด้านเขียน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์ของ ชนกพร ชีรกุล (2541) พนิดา ขาดยามา (2544) วราภรณ์ นาคะศิริ (2546) เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547)

1.2 กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542)

1.3 ศิลปะศึกษาของวิรุณ ตั้งเจริญ (2532) และ สุรพล ชันธศุภ (2543)

1.4 กิจกรรมศิลปะ สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของ สัตยา สายเชื้อ (2541)

1.5 ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยของสิริพรรณ ดันดีรัตน์ไพศาล (2545)

1.6 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ

2. สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ชื่อกิจกรรม

2.2 จุดประสงค์ของการทำกิจกรรม

2.3 วัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม

2.4 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

3. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน คือ

3.1 อาจารย์ปิยะธิดา เกษมสุวรรณ ศึกษานิเทศก์ชำนาญพิเศษสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

3.2 อาจารย์จรงค์ อ่วมมีเพียร อาจารย์ประจำโรงเรียนวัดเกาะลอย จังหวัดระยอง

3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อุณากุล อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เห็นสมควรให้มีการปรับปรุงประสงคืให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรม ปรับเปลี่ยนสื่อให้เหมาะสมกับเด็ก พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมในบางกิจกรรมที่น่าสนใจ ส่วนการดำเนินกิจกรรมให้เขียนขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมให้ละเอียด รวมถึงให้ดูแลความปลอดภัยในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเมล็ดพืชที่มีขนาดเล็ก ซึ่งเด็กหยิบเข้าจุมูกได้ง่าย และควรให้คำแนะนำในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง

4. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชที่ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ อายุ 5 – 6 ปี เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม เช่น ในกิจกรรมบางกิจกรรมที่ใช้เมล็ดพืชที่มีขนาดเล็กมากเกินไป เช่น เมล็ดงา ทำให้ยากต่อการหยิบจับของเด็ก จึงแก้ปัญหาด้วยการใช้ช้อนตักเมล็ดพืช และโรยลงบนกาวที่ทำในผลงานแทน และแนะนำอุปกรณ์ที่ใช้ทุกครั้งโดยเน้นในเรื่องวิธีการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง

6. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้ว ไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

การสร้างแบบประเมินความสามารถในการใช้มือ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาตำราเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้มือ และแบบประเมินความสามารถในการใช้มือ

2. สร้างแบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.1 ชุดที่ 1 แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ มีจำนวน 8 ข้อ

2.2 ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถทางการเขียน มีจำนวน 5 ด้าน ๆ ละ

2 รายการ

3. สร้างคู่มือในการดำเนินการประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ ให้สอดคล้องกับแบบประเมินที่ได้สร้างขึ้นในข้อ 2 ได้แก่

3.1 ชุดที่ 1 แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ ซึ่งเป็นแบบประเมินเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติโดยมีจำนวนรายการทั้งหมด 8 ข้อ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านหยิบจับ ได้แก่

- 1) พับกระดาษรูปทรงสามเหลี่ยมให้บรรจบกันพอดี
- 2) ขยำกระดาษหนังสือพิมพ์ให้เป็นทรงกลม
- 3) หยิบกระดุมวางเรียงต่อกันเป็นเส้นตรงจำนวน 10 เม็ด
- 4) วางไม้บล็อกต่อกันในแนวตั้ง 10 อัน
- 5) ร้อยเชือกกรองเท้าตามแบบ
- 6) รูดซิบบางเกง
- 7) ถือแก้วที่มีน้ำได้โดยไม่หกเป็นเวลา 1 นาที
- 8) ใช้แก้วรอกน้ำใส่ขวดโดยไม่หก

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินความสามารถทางด้านหยิบจับ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ให้ 2 คะแนน กรณีเด็กทำได้ครบตามกำหนดสมบูรณ์และเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ให้ 1 คะแนน กรณีเด็กทำได้เกินครึ่งหนึ่งของเกณฑ์ที่กำหนดแต่ไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ให้ 0 คะแนน กรณีเด็กไม่ให้ความร่วมมือหรือทำไม่ได้ถึงครึ่งหนึ่งของเกณฑ์

3.2 ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถทางการเขียน ซึ่งเป็นแบบประเมินจากการเก็บผลงานของเด็กก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช โดยสัปดาห์แรก ก่อนการทดลองเป็นการเก็บผลงานของเด็กที่ได้จากกิจกรรมเสริมการเล่านิทาน และบันทึกภาพในนิทานตามหน่วยการเรียนรู้ที่ได้เรียนในสัปดาห์นั้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเก็บผลงานของเด็กในสัปดาห์สุดท้ายหลังจากการทดลอง เพื่อประเมินความสามารถในการใช้มือทางการเขียน โดยมีจำนวน

ทั้งหมด 5 ด้าน ในแต่ละด้านประเมินจากผลงานของเด็กปฐมวัย 2 ชิ้นงาน

ด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย

ด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน

ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร

ด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตัวเอง

ด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นเอง

เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางด้านการเขียนแบ่งเป็นคะแนน 0 – 3 คะแนน โดยแยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย หมายถึง การขีดเขียนเส้นต่างๆ และบอกความหมายของเส้นที่เขียน พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวของสิ่งที่เขียนได้อย่างสัมพันธ์กัน
เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง ขีดเขียนเส้นต่างๆ และบอกความหมายของเส้น พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวของสิ่งที่เขียนได้อย่างสัมพันธ์กัน

ให้ 2 คะแนน หมายถึง ขีดเขียนเส้นต่างๆ และบอกความหมายของสิ่งที่เขียนได้เป็นประโยค

ให้ 1 คะแนน หมายถึง ขีดเขียนเส้นต่างๆ และบอกความหมายเป็นคำ

ให้ 0 คะแนน หมายถึง ขีดเขียนเส้นต่างๆ บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้

ด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน หมายถึง การวาดภาพแทนการเขียน พร้อมสื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวได้อย่างสัมพันธ์กัน เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมาย และเล่าเป็นเรื่องราวได้อย่างสัมพันธ์กัน

ให้ 2 คะแนน หมายถึง วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายเป็นประโยคได้

ให้ 1 คะแนน หมายถึง วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายได้

ให้ 0 คะแนน หมายถึง วาดภาพสื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้

ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์แทนการเขียน หมายถึง การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมาย พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้
เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเอง แต่สามารถบอกความหมาย พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้

ให้ 2 คะแนน หมายถึง การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเอง แต่สามารถบอกความหมายได้

ให้ 1 คะแนน หมายถึง การเขียนสัญลักษณ์ไม่คล้ายตัวอักษร แต่บอกความหมายของตัวอักษรที่เขียนได้

ให้ 0 คะแนน หมายถึง เขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษรบอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้

ด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง หมายถึง การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเองตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมา สามารถบอกความหมาย และเล่าเรื่องราวให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เขียนได้ เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายและเล่าเรื่องราวให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เขียนได้

ให้ 2 คะแนน หมายถึง การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายได้

ให้ 1 คะแนน หมายถึง การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาหรือเขียนไม่ครบ

ให้ 0 คะแนน หมายถึง เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้

ด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นเอง หมายถึง มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเอง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนและเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้ เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องสามารถบอกความหมายของคำที่เขียนและเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้

ให้ 2 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนได้

ให้ 1 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องแต่บอกความหมายไม่ได้

ให้ 0 คะแนน หมายถึง ไม่มั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเอง บอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้

4. นำแบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือและคู่มือดำเนินการประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน คือ

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ไชยะชน หัวหน้าภาควิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4.3 อาจารย์อุไรวรรณ โชติชุษณะ อาจารย์โรงเรียนสาธิต อนุบาลละอออุทิศ

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เห็นสมควรให้มีการปรับภาษาในคำสั่งบางรายการให้มีความกระชับ ชัดเจน ตรงประเด็นเพิ่มขึ้นและหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบประเมินความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน พิจารณาลงความเห็นให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าคุณภาพระหว่างแบบประเมินกับจุดประสงค์ (IOC) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินกับจุดประสงค์ (IOC) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. นำแบบประเมินความสามารถในการใช้มือที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ

6. นำแบบประเมินความสามารถในการใช้มือที่ปรับปรุง เหมาะสมแล้ว มาจัดทำเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

วิธีการดำเนินการประเมิน

1. การเตรียมการประเมิน

1.1 ในการประเมินครั้งนี้ ทำการประเมินเป็นรายบุคคล การจัดเตรียมสถานที่ทำการประเมินควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก อากาศต้องถ่ายเทไม่มีเสียงรบกวน และมีแสงสว่างเพียงพอ

1.2 สร้างสถานการณ์ในการประเมินให้เป็นสภาพปกติ โดยสร้างความคุ้นเคยด้วยการสนทนากับเด็กก่อนการประเมิน

1.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ แบบประเมิน นาฬิกาจับเวลา กระดาษรูปทรงเรขาคณิต กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดุม ไม้บล็อก รองเท้า เชือกผูกกรองเท้า กางเกงที่มีซิปรูด แก้วน้ำดื่ม น้ำ และขวดน้ำ ให้เด็กก่อนการประเมิน

2. การประเมิน

2.1 ขึ้นเตรียมตัว และสร้างความคุ้นเคย ผู้ทดสอบสนทนากับเด็ก และสร้างความคุ้นเคยก่อนการประเมิน

2.2 ขึ้นประเมิน

2.2.1 ชุดที่ 1 แบบประเมินปฏิบัติความสามารถด้านการหยิบจับ

ผู้ประเมินดำเนินการประเมินโดยแจกอุปกรณ์แต่ละชนิดให้กับเด็กที่ละรายการในการประเมิน พร้อมทั้งอธิบายวิธีการปฏิบัติให้เด็กฟัง โดยผู้ประเมินอ่านรายการประเมินให้เด็กฟังที่ละข้อจากคู่มือดำเนินการประเมิน และให้เด็กปฏิบัติตามรายการประเมินที่กำหนดให้เสร็จสมบูรณ์ โดยผู้ประเมินจะทำการประเมิน และบันทึกผลการประเมินลงในแบบประเมินความสามารถด้านการหยิบจับโดยใช้ระยะเวลาในการประเมินครั้งละ 30 นาที ก่อน – หลังการทดลอง

2.2.2 ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถด้านการเขียน

ผู้ประเมินทำการประเมินเป็นรายบุคคลซึ่งได้มาจากชิ้นงานวาดภาพของเด็กปฐมวัย 2 ชิ้นงาน ก่อน-หลัง การทดลองโดยเป็นชิ้นงานที่ได้มาจากการทำกิจกรรมวาดภาพจาก

นิทานที่ผู้วิจัยเล่าจำนวน 2 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันทั้งก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นจะทำการประเมินความสามารถทางการเขียนโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย

ด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน

ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร

ด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง

ด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นเอง

ในการดำเนินการประเมิน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการประเมินด้วยตนเองโดยอธิบายวิธีการปฏิบัติและเตรียมอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กปฏิบัติและดำเนินการประเมิน นอกจากนี้มีผู้ช่วยดำเนินการประเมินช่วยดูแล และอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการประเมินได้รับอุปกรณ์ที่ถูกต้องตามคำสั่งและขั้นตอน ซึ่งการประเมินจะใช้ระยะเวลาขึ้นละ 1 วันๆ ละ 30 นาที โดยทำการทดลองในวันจันทร์และวันพุธ ก่อน – หลังการทดลอง เมื่อทำการประเมินเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบประเมินมารวมให้คะแนนตามเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 249) ตามตาราง 2

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน	กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง
T ₁ แทน	การประเมินก่อนการทดลอง (Pre-test โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการใช้มือ
X แทน	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช
T ₂ แทน	การประเมินหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการใช้มือ

การดำเนินการทดลอง

มีขั้นตอนดังนี้

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 ถึง สิงหาคม 2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที ระหว่างเวลา 10.00 – 10.30 น. รวม 24 วัน โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
2. นำแบบประเมินความสามารถในการใช้มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทดสอบกับเด็กก่อนการทดลอง

(Pre-test)

3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ วันละ 30 นาที ดังปรากฏใน ตาราง 2

ตาราง 2 รายการจัดกิจกรรมในการทดลอง 8 สัปดาห์

สัปดาห์ ที่	วัน	รายชื่อกิจกรรม	ความสามารถที่ปรากฏ
1	จันทร์	วาดภาพกับเมล็ดแมงลัก	ความสามารถด้านการเขียน
	พุธ	รูปทรงธรรมชาติ	ความสามารถด้านหยิบจับ
	ศุกร์	กาวสีสร้างภาพ	ความสามารถด้านการเขียน
2	จันทร์	สร้อยคอถั่วเหลือง	ความสามารถด้านหยิบจับ
	พุธ	เรือโจรสลัด	ความสามารถด้านการเขียน
	ศุกร์	ตุ๊กตาแป้งปั้น	ความสามารถด้านหยิบจับ
3	จันทร์	ดอกไม้ของหนู	ความสามารถด้านการเขียน
	พุธ	เมล็ดน้อยตัวเลข	ความสามารถด้านหยิบจับ
	ศุกร์	หน้ากากอินเดียดง	ความสามารถด้านการเขียน
4	จันทร์	ม่านมั่งลม	ความสามารถด้านหยิบจับ
	พุธ	สัตว์ป่าแสนชน	ความสามารถด้านการเขียน
	ศุกร์	แป้งขนมปังแปลงกาย	ความสามารถด้านหยิบจับ
5	จันทร์	ลูกแกะน้อย	ความสามารถด้านการเขียน
	พุธ	โลกใต้ทะเล	ความสามารถด้านหยิบจับ
	ศุกร์	นิ้วมือสร้างภาพ	ความสามารถด้านการเขียน
6	จันทร์	สายโทรศัพท์พิศวง	ความสามารถด้านหยิบจับ
	พุธ	โมบายดาวลูกไก่	ความสามารถด้านการเขียน
	ศุกร์	กรอบรูปความทรงจำ	ความสามารถด้านหยิบจับ

ตาราง 2 (ต่อ)

สัปดาห์ ที่	วัน	รายชื่อกิจกรรม	ความสามารถที่ปรากฏ
7	จันทร์	ลายเส้นจากหมึกจีน	ความสามารถด้านการเขียน
	พุธ	หมู่บ้านถั่วน้อย	ความสามารถด้านหยิบจับ
	ศุกร์	ทายซิ.....ฉันคือใคร	ความสามารถด้านการเขียน
8	จันทร์	กลองปี่เท่งปี่	ความสามารถด้านหยิบจับ
	พุธ	เมล็ดพืชสร้างภาพ	ความสามารถด้านการเขียน
	ศุกร์	ลูกชุบแสนอร่อย	ความสามารถด้านหยิบจับ

4. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมิน (Prosttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการใช้มือฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนทดลอง

5. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงรายข้อด้วยการคำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน ก่อนทดลองและหลังทดลอง โดยใช้ t-test สำหรับ Dependent Samples โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\bar{X}_d$	แทน	ค่าเฉลี่ยความต่างรวมของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของคะแนน
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยด้วยการหาค่าเฉลี่ย และทดสอบค่า t ซึ่งการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลอง ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ด ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดัง ตาราง 3

ตาราง 3 ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยทางด้านหยิบจับ และทางด้านการเขียนก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ความสามารถในการใช้มือ (n=12)	ก่อน		หลัง		ร้อยละของ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
1. ความสามารถทางด้าน หยิบจับ	6.20	2.10	14.33	1.99	8.13	131.13
2. ความสามารถทางด้าน การเขียน	8.07	1.75	21.13	3.29	13.07	161.96
2.1 ด้านที่ 1 การขีดเขียน เส้นต่างๆ ที่มีความหมาย	2.00	0.38	4.47	0.74	2.47	123.33
2.2 ด้านที่ 2 การวาด ภาพแทนการเขียน	1.93	0.26	5.07	0.70	3.13	162.07
2.3 ด้านที่ 3 การเขียน สัญลักษณ์แทนการเขียน	1.53	0.52	4.33	0.62	2.80	182.61
2.4 ด้านที่ 4 การเขียน ตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการ ของตนเอง	1.20	0.68	3.80	0.86	2.60	216.67
2.5 ด้านที่ 5 การเขียน สะกดคำขึ้นเอง	1.40	0.83	3.47	1.13	2.07	147.62
รวม	13.33	4.37	35.47	4.90	22.13	166.01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 3 พบว่า ความสามารถด้านการใช้มือของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการใช้มือ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 166.01 ของความสามารถพื้นฐานเดิม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถทางด้านหยิบจับมีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 131.13 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ส่วนความสามารถทางด้านการเขียน มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 161.96 ของความสามารถพื้นฐานเดิม โดยเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางด้านการเขียนในด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเองมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์แทนการเขียนด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน รองลงมา คือ และด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นเองตามลำดับ ส่วนด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นฐานเดิมเป็นอันดับสุดท้าย จากตาราง 3 สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืช มีความสามารถในการใช้มือสูงขึ้น

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ความสามารถในการใช้มือ	ก่อน		หลัง		$\bar{X}_d$	SD	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	S.D.				
1. ความสามารถทางด้าน								
หยิบจับ	6.20	2.01	14.33	1.99	8.13	0.35	89.23**	0.00
2. ความสามารถทางด้าน								
การเขียน	8.07	1.75	21.13	3.29	13.07	2.55	19.86**	0.00
2.1 ด้านที่ 1 การขีดเขียน								
เส้นต่างๆ ที่มีความหมาย	2.00	0.38	4.47	0.74	2.47	0.64	14.93**	0.00
2.2 ด้านที่ 2 การวาด								
ภาพแทนการเขียน	1.93	0.26	5.07	0.70	3.13	0.74	16.33**	0.00
2.3 ด้านที่ 3 การเขียน								
สัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร	1.53	0.52	4.33	0.62	2.80	0.68	16.04**	0.00
2.4 ด้านที่ 4 การเขียน								
ตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการ								
ของตนเอง	1.20	0.68	3.80	0.86	2.60	0.51	19.86**	0.00
2.5 ด้านที่ 5 การเขียน								
สะกดคำขึ้นเอง	1.40	0.83	3.47	1.13	2.07	1.22	6.55**	0.00
รวม	13.33	4.37	35.47	4.90	22.13	4.61	18.59**	0.00

ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยในภาพรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการใช้มือ ได้แก่ ความสามารถทางด้านหยิบจับ และความสามารถทางด้าน การเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วย เมล็ดพืชส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีความสามารถในการใช้มือโดยรวมและแต่ละด้านสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาความสามารถด้านในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช สรุปสาระสำคัญของการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

สมมติฐานของการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช มีความสามารถในการใช้มือสูงกว่าก่อนการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ซึ่งมีผลต่อความสามารถทางด้านหยิบจับและทางด้านการเขียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กปฐมวัย ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก

สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน และได้ประเมินวัดความสามารถในการใช้มือ โดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถในการใช้มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนความสามารถในการใช้มือ 15 อันดับสุดท้าย เป็นกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช จำนวน 24 แผน
2. แบบประเมินความสามารถในการใช้มือ จำนวน 2 ชุด
  - ชุดที่ 1 แบบประเมินปฏิบัติความสามารถด้านการหยิบจับ จำนวน 8 ข้อ
  - ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถทางด้านการเขียน จำนวน 5 ข้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเมินเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เพื่อหาพื้นฐานความสามารถในการใช้มือโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการใช้มือ
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการจัดกิจกรรมด้วยเมล็ดพีชในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในช่วงเดือน กรกฎาคม 2554 – สิงหาคม 2554 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที ช่วงระยะเวลา 10.00 – 10.30 น. รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมินหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการใช้มือฉบับเดียวกับแบบประเมินที่ใช้ก่อนการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช พบว่า ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย โดยรวม มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 166.01 ของความสามารถพื้นฐานเดิม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถทางด้านหยิบจับ มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 131.13 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ส่วนความสามารถทางด้านการเขียน มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 161.96 ของความสามารถพื้นฐานเดิม
2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช พบว่า เด็กปฐมวัยหลังการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช มีความสามารถในการใช้มือ ในภาพรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการใช้มือ ด้านการหยิบจับ และด้านการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีชส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีความสามารถในการใช้มือโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช พบว่า ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย โดยรวม มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 166.01 ของความสามารถพื้นฐานเดิม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถทางด้านหยิบจับ มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 131.13 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ส่วนความสามารถทางด้านการเขียน มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 161.96 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช ส่งเสริมความสามารถในการใช้มือด้านการหยิบจับและด้านการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยสัมผัส หยิบ จับวัสดุต่างๆ ในขณะที่ทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากวัสดุธรรมชาติ ทั้งนี้ตรงกับแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (Learning by doing) และการลงมือปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับ เพียเจต์ และ อินhelder (วรวรรณ เหมชะญาติ. 2536: 31 – 32; อ้างอิงจาก Piaget; & Inhelder) ที่กล่าวว่า เด็กสามารถเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับวัตถุได้ โดยการลงมือกระทำกับวัตถุโดยตรงเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ เต็มสิริ เนาวรัตน์ (2544: คำนำ) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดทักษะที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพีชนั้น ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตาในขณะที่ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เด็กผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์อย่างอิสระ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และฝึกการทำงานด้วยตนเอง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งผลงานของเด็กจะเน้นการนำมาเมล็ดพีชชนิดต่างๆ มาประกอบกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีความหลากหลาย เช่น เมล็ดพีชกับกระดาษลัง แป้งโด ใยไม้ กระดาษต้นไม้ กล้อง ขวดพลาสติก แก้วน้ำ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ โคนทีย์ อุดมบุญญาภาพ (2536: 79) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กก่อนประถมศึกษาโดยใช้เครื่องเล่นอิสระ กระดาน กระดาษทราย และไหมพรม ซึ่งพบว่า การจัดเตรียมสื่อวัสดุที่มีสีสันหลากหลายสี อุปกรณ์ที่ง่ายต่อการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่ได้สังเกต หรือการสัมผัส และนำมาผสมผสานเพิ่มเติม เพื่อริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิภา สรรพกิจจำนง (2532: 45) ที่ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้มือเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1.1 ความสามารถทางด้านหยิบจับ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 131.13 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีชทำให้เด็กมีโอกาส

ในการหยิบ จับอุปกรณ์และเมล็ดพืชตามความต้องการของตนเองในขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะ ตามความพอใจของตนเอง เด็กใช้มือ นิ้วมือในการหยิบจับเมล็ดพืชแต่ละชนิดเพื่อสร้างผลงานของตน เช่น ตักตาแป้งปั้น หน้ากากอินเดียแดง หมูบ้านถั่วน้อย เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในการใช้กล้ามเนื้อมือประสานสัมพันธ์กับสายตา ทำให้เด็กมีสมาธิในการทำงาน เด็กได้ฝึกทักษะการใช้มือจากการลงมือปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการบังคับกล้ามเนื้อได้อย่างคล่องแคล่วจากการทำงานศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ตั้งนิกร (2531: 46) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ในโครงการอนุบาลชนบทที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่ไม่ได้จัดตามแบบการจัดประสบการณ์แต่ใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่โดยทั่วไปในห้องเรียน สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กได้ดีกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์

สรุปได้ว่า จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช นั้นส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้มือในการหยิบจับเมล็ดพืช และอุปกรณ์ต่างๆ จากการทำซ้ำๆ บ่อยๆ เด็กจะพัฒนากล้ามเนื้อทางด้านหยิบจับ ซึ่งหลังจากที่เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์จากการนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชส่งผลให้ความสามารถในการใช้มือทางด้านหยิบจับของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

1.2 ความสามารถทางด้าน การเขียน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ 161.96 ของความสามารถพื้นฐานเดิม ทั้งนี้เนื่องมาจาก เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช สามารถใช้มือในการขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย วาดภาพแทนการเขียน และใช้สัญลักษณ์ต่างๆ แทนการเขียน อีกทั้งสามารถสะกดคำอย่างง่ายด้วยวิธีการของตนเองโดยผ่านผลงานศิลปะ โดยใช้สีเทียน สีไม้ และสีน้ำเข้ามามีส่วนช่วยในการทำกิจกรรม เป็นต้น สอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 49 – 52) ที่กล่าวถึง การวาดภาพของเด็กๆ เป็นการสะท้อนให้เห็นพัฒนาการ หรือความเจริญเติบโตของร่างกาย เป็นการแสดงออกที่ชี้ให้เห็นความสามารถของการใช้สายตาสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว การใช้มือ ที่ต้องใช้ทักษะ ในการควบคุมทิศทาง และสอดคล้องกับ อภิสรี จรรย์ชวณะเพท (2529: 100 – 101) ที่กล่าวว่า การใช้ศิลปะช่วยส่งเสริมการเขียนของเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะนั้นเด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิด ช่วยผ่อนคลายความคับข้องใจทางอารมณ์ โดยผ่านการวาดภาพ และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคลลี (พรพรรณ ไร่ไพบูลย์พงศ์. 2550: 39; อ้างอิงจาก Kelley. 1986: 32 – a) ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี พบว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการของเด็ก ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและสายตาทำงานสัมพันธ์กัน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ เขียนอ่าน ดังที่ ราตี ทองสวัสดิ์ (2529: 103 – 104) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงาม แต่ต้องการ

ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดี และที่ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539: 9) กล่าวว่า การฝึกฝนความคล่องแคล่วของการใช้กล้ามเนื้อมือ มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ผ่านการวาดภาพ และกิจกรรมต่างๆ ทำให้เด็กสามารถพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรงจากการฝึกกล้ามมือในการวาดภาพ การบังคับกล้ามเนื้อให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับสายตา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของัญจวน ประโมจรรย์ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความสามารถด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้มือเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือด้านการเขียนให้มีความคล่องแคล่ว มั่นคง จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสู่การเขียนของเด็กต่อไป ในอนาคตและยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการใช้มือให้กับเด็กปฐมวัยอีกด้วย

จากที่อภิปรายมาสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถการใช้มือทั้งด้านการหยิบจับสิ่งต่างๆ และด้านการเขียน เพราะเด็กมีโอกาสใช้มือปฏิบัติจริงตามความสนใจของตนเองอย่างอิสระ จึงส่งผลให้ความสามารถการใช้มือโดยรวมของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการสูงขึ้นจากความสามารถพื้นฐานเดิม

2. ผลจากการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช พบว่า เด็กปฐมวัยหลังการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช มีความสามารถในการใช้มือ ในภาพรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการใช้มือ ด้านความสามารถด้านหยิบจับ และความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ส่งเสริมความสามารถในการใช้มือด้านการหยิบจับ และด้านการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืช เปิดโอกาสให้เด็กฝึกฝนและพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อในการหยิบจับเมล็ดพืช เพื่อปะติดในกิจกรรมศิลปะ ฝึกกล้ามมือจากการวาดภาพในถาดเมล็ดพืชอย่างอิสระ ซึ่งมีความเหมาะสมกับพัฒนาการเด็กในแต่ละวัย สอดคล้องกับ สุขนา พานิช (2531: 24) ที่กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัย คือ การฝึกให้เด็กใช้มือ นิ้วมือในการวาดภาพ ระบายสี ปั้น ตัดกระดาษ เขียนหนังสือหรือทำกิจกรรมต่างๆ ในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การติดกระดาษ การรูตชิป ฯลฯ และสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 100) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมกล้ามเนื้อ เป็นการพัฒนาการกล้ามเนื้อ นิ้วมือที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียนหนังสือ การหยิบจับ การปั้น การตกแต่งสิ่งต่างๆ เช่นเดียวกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539: 9) ที่กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการใช้มือว่า มือของคนนั้น ถือเป็นพื้นฐานของการสร้างเซลล์สมอง

ถ้ามนุษย์ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่วัยเด็กจะสามารถเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว ซึ่งควรฝึกฝน ความคล่องแคล่วว่องไวในการใช้กล้ามเนื้อ นิ้วมือให้สัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาสู่การจัดระบบสมองให้ มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่ได้ฝึกการเคลื่อนไหวมือ นิ้วมือให้มีความคล่องแคล่ว นั้น มักจะทำการสิ่งต่างๆ ได้ช้าไปด้วย ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ นิ้วมือ ให้กับเด็กปฐมวัย โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นต่างๆ ที่ต้องใช้ ใช้กล้ามเนื้อ นิ้วมือและประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ให้กับเด็กเพื่อให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความสามารถ ในการใช้มือได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอฟแมน ซาลมา และ คอฟแมน (สำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษา. 2538: 32; อ้างอิงจาก Kaufman, A.S.; Zalma, R.; & Kaufman, N.L. 1978) ที่ศึกษาพบว่า การเพิ่มความสามารถในการใช้มือ จะนำไปสู่การจับลูกบอล และสิ่งอื่นรวมทั้ง การเขียนได้ดีขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีชนั้น เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้กระทำกิจกรรมอย่างอิสระ และทำซ้ำๆ บ่อยๆ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการเขียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถอภิปรายเป็น รายงานได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านหยิบจับ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพีช โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 6.20 คะแนน และหลังการทดลองมี ค่าเฉลี่ยของคะแนน 10.33 จากการเปรียบเทียบพบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วย เมล็ดพีช เด็กได้ใช้มือในการหยิบจับเมล็ดพีชและอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรม สัตว์ป่าแสนซน กลองปะทะงปะ เมล็ดพีชสร้างภาพ ที่สอดคล้องกับ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคณะ (2518: 57) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ คือ ความสามารถเกี่ยวกับระบบประสาททางกล้ามเนื้อ และ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ ในการบังคับ หยิบจับสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นคง คล่องแคล่ว และ สอดคล้องกับ พรรณี ช. เจนจิต (2528: 85 – 94) ที่กล่าวว่า ความสามารถการใช้มือในการหยิบจับ คือ ความสามารถในการปรับตัวที่เด็กมีทักษะการใช้มือ เพื่อหยิบจับหรือปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน ได้ เช่น การช่วยตัวเอง การแต่งกาย การทำงานต่างๆ ตลอดจนการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮิลการ์ด (พรรณี ช. เจนจิต. 2528: 35; อ้างอิงจาก Hillgard. 1932) ที่ศึกษาค้นคว้า เรื่องความพร้อม ในการใช้มือ พบว่า เด็กมีอายุมากกว่าเด็กที่มีวุฒิภาวะมากกว่าเขียนรู้ได้เร็วและง่ายกว่าเด็กที่มีอายุน้อย จากการทดลองกับกลุ่มเด็กหนึ่งอายุประมาณ 2 – 3 ขวบ โดยการฝึกให้ติดกระดาษ เดินขึ้นบันได และ การใช้กรรไกรเป็นเวลา 12 อาทิตย์ เปรียบเทียบกับเด็กกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ให้ทำกิจกรรมต่างๆ ดังกลุ่มทดลอง เด็กกลุ่มนี้ มีอายุแก่กว่าเด็กกลุ่มแรก 3 เดือน ผลปรากฏว่า หลัง การฝึกหัด 12 อาทิตย์ เด็กในกลุ่มทดลองทำกิจกรรมเหล่านั้นได้ดีกว่ากลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการฝึกหัด มาเป็นเวลา 3 เดือน ผลจากการทดลองนี้สรุปได้ว่า เด็กอายุมากกว่าใช้เวลาในการฝึกการใช้กล้ามเนื้อ น้อยกว่าเด็กที่มีอายุน้อยและสอดคล้องกับ รัชนี รัตนา (2533: 17) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมชุด ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัย

ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบกับภายในกลุ่มพบว่า ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชส่งผลให้เด็กปฐมวัยสามารถฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในด้านหยิบจับเมล็ดพืชและวัสดุต่างๆ ในขณะที่ทำกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะทางด้านร่างกายในการหยิบจับ ตลอดจนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง มีความเข้าใจในการบังคับมือ เพื่อหยิบจับเมล็ดพืชต่างๆ เพื่อนำมาทำกิจกรรมศิลปะอย่างมั่นคง

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนน หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม กล่าวคือ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 8.07 คะแนน และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 21.13 คะแนน ซึ่งพบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน ระหว่างก่อนและหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช เด็กใช้ความสามารถทางด้านการเขียนถ่ายทอดออกมา เช่น กิจกรรมการวาดภาพในถาดเมล็ดพืชพร้อมสื่อความหมายจากภาพที่วาด เป็นการพัฒนาความสามารถ ด้านการเขียนในการฝึกกล้ามมือเพื่อไปสู่การเขียนระดับสูงต่อไป สอดคล้องกับ แอนเดอร์สัน และ แลพพ์ (เบญจมาศ วิไล. 2544: 18; อ้างอิงจาก Anderson; & Lapp. 197: 102) ที่กล่าวถึง วิธีส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้มือ คือ การฝึกกล้ามเนื้อ และฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ทำให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กด้วยการเล่น เช่น เล่นโทรศัพท์ จัดโต๊ะ เปลี่ยนชุดตุ๊กตา ตัดกระดาษด้วยกรรไกร เขียนภาพด้วยมือ ปั้นดินเหนียว ถักสานและฝึกใช้ชอล์กเขียนกระดานดำ หรือใช้สีเทียนในกระดาษแผ่นใหญ่ๆ ให้การฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เข้าใจรูปร่าง ตัวอักษรที่แท้จริงและรู้จักวิธีเขียน เด็กจะเขียนวงกลมเป็นอันดับแรกๆ โดยมีการกำหนดทิศทางการเริ่มต้นให้ เช่น เขียนรูปนาฬิกา ขนมหกลมๆ ลูกบอล ฟองสบู่ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงวงกลมกับเส้นตรง เช่น ให้อาหารแมวเกี่ยวนมมีล้อ วาดภาพไถ่วงมีขนาไม้ที่หาง วาดภาพไม้ตะพดมีหัวกลม และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 2) ที่เสนอความสำคัญของความสามารถในการใช้มือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตา การฝึกประสาทสัมผัส และความคล่องแคล่ว ซึ่งจะนำไปสู่การอ่านและการเขียนของเด็ก ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถในการใช้มือ จึงส่งผลต่อทักษะทางการเขียนให้แก่เด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 101 – 102) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการใช้มือ มีได้หมายถึง การเขียนตัวอักษรตามความหมายของผู้ใหญ่เท่านั้น แต่เป็นการขีดเขียนเส้นต่างๆ ซึ่งถือเป็นการเขียนในขั้นเริ่มต้นของเด็กปฐมวัย การเขียน มีประโยชน์เพื่อสื่อความหมายและแสดงออกทางความคิด ซึ่งเป็นสื่อในการแสดงสิ่งที่สายตามองเห็น โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตาเพื่อควบคุมการทำงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์กราน คุ่มรักษา (2551: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาประกอบการบันทึกข้อมูลที่มีต่อการสื่อความหมายด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาประกอบการบันทึกข้อมูล มี

การสื่อความหมายด้านการเขียนทั้ง 6 ชั้น ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่การเปลี่ยนแปลงการสื่อความหมายด้านการเขียน ก่อนการทดลอง กับระหว่างการจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 6 จนถึงหลังการทดลอง (สัปดาห์ที่ 11 – 12) มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นระหว่างการจัดกิจกรรมช่วงสัปดาห์ที่ 3 กับ สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 4 กับสัปดาห์ที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พรพรรณราไพ รุจิพงษ์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัย ที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาด ภาพประกอบการพิมพ์ภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ มีทักษะการเขียนทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.00 ของนักเรียนทั้งหมด

ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า จากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้ อีกทั้งช่วยส่งเสริมทักษะการใช้มือให้มีความแข็งแรง ในการทำงานศิลปะ การฝึกกล้ามมือจากการวาดภาพ เด็กเกิดเรียนรู้จากการฝึกกล้ามเนื้อมือในการเขียนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้มีความหลากหลาย รวมถึงการนำเมล็ดพืชมาประกอบกับวัสดุต่างๆ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืช จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้มือด้านการเขียนสูงขึ้น หลังจากที่ได้รับ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

จากการอภิปรายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการหยิบจับและด้านการเขียนสูงขึ้น เนื่องจากเด็กปฐมวัยเกิดเรียนรู้โดยการได้ลงมือปฏิบัติ การทำซ้ำ เด็กมีโอกาสใช้มือในการสัมผัสกับเมล็ดพืชแต่ละชนิดที่มีขนาดแตกต่างกันเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ซึ่งส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อ ให้มีความมั่นคง แข็งแรง คล่องแคล่ว ในการหยิบจับเมล็ดพืชและการเขียน เพิ่มขึ้น ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเมล็ดพืชถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ส่งผลให้ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยด้านการหยิบจับ และด้านการเขียนสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ข้อสังเกตที่ได้รับจากการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชนั้น ผู้วิจัยพบว่า

1. เด็กมีสมาธิในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชเพิ่มมากขึ้น เพราะเมล็ดพืชแต่ละชนิดมีรูปร่างและขนาดที่มีความแตกต่างกันไป ซึ่งเมล็ดพืชบางชนิด เช่น เมล็ดถั่วเขียว เมล็ดถั่วเหลืองผ่าซีกที่มีขนาดเล็ก เด็กจึงต้องใช้สมาธิในการหยิบจับเพื่อทำชิ้นงานของตนเองให้สำเร็จ และเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

2. เด็กได้ใช้ความคิดและจินตนาการในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง ซึ่งครูเป็นผู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเมล็ดพืชชนิดต่างๆ ไว้ให้เป็นสื่อประกอบ เช่น กระดาษโปสเตอร์สี กล้อง ขวดพลาสติก กระดาษ กระดาษต้นไม้นขนาดเล็ก แก้วน้ำ แป้งโด เมล็ดพืช โดยเด็กสามารถนำมาตกแต่งชิ้นงาน เพื่อให้เกิดความสวยงาม และต้องนำมาประกอบเป็นศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

3. เด็กเกิดการเรียนรู้และสังเกตเกี่ยวกับขนาด สี รูปร่างลักษณะต่างๆ ของเมล็ดพืชแต่ละชนิด เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช แต่ละกิจกรรมเด็กๆ จะได้เห็นขนาด และสี ความแตกต่างของเมล็ดพืชแต่ละชนิด เช่น ถั่วเขียว ถั่วแดง ถั่วดำ งาขาว เม็ดแมงลัก ลูกเดือย ถั่วเหลือง ผ่าซีก เมล็ดต้นหางนกยูง เมล็ดต้นคูณ เป็นต้น นอกจากนี้ก็จะเรียนรู้เรื่อง ขนาด สี รูปทรง รวมถึงทิศทาง ในการวางเมล็ดพืชในตำแหน่งต่างๆ พร้อมทั้งต่อเติม เด็กจะต้องมีการนำชิ้นส่วนต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน และก็ต้องมีการนำชิ้นส่วนบางชิ้นออกบ้าง เพื่อความสวยงาม หรือบางครั้งก็ต้องนำชิ้นส่วนติด ตกแต่ง ซึ่งเด็กต้องมีการสังเกต เพื่อจะทำให้ผลงานของตนเองนั้น ออกมาตามที่ต้องการ

4. เด็กรู้จักรักษาความสะอาดและเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว เนื่องจาขณะที่ทำกิจกรรม มักจะมีเมล็ดพืชแต่ละชนิดทั้งใหญ่และเล็กตกอยู่ ทั้งบริเวณโต๊ะทำกิจกรรม และบริเวณพื้นห้อง ซึ่งทำให้สกปรกจึงต้องช่วยกันเก็บและทำความสะอาดเพื่อให้ห้องเรียนสะอาด หลังจากการทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย และในส่วนของอุปกรณ์อื่นๆ เช่น กาว กรรไกร สี ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ต่อได้ก็เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย เนื่องจากสะดวกในการหยิบใช้ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมครูควรสังเกตการจัดกิจกรรมของเด็ก คอยเป็นที่ปรึกษาแนะนำ หรือใช้คำชมเชยที่เป็นการกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดในการสร้างผลงานของตนเอง และเมื่อมีเด็กที่ยังไม่เข้าใจในการทำกิจกรรม ครูควรสาธิตการจัดกิจกรรมให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นรายบุคคล ควรสร้างบรรยากาศการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำอย่างอิสระ

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชนี้ ในการจัดกิจกรรมต้องมีการใช้เมล็ดพืช เป็นวัสดุหลัก และยังมีวัสดุประกอบต่างๆ ที่หลากหลาย เศษเมล็ดพืชที่นำมาใช้ ควรมีขนาดที่พอเหมาะสำหรับมือเด็ก ครูควรหากล่องสำหรับใส่เมล็ดพืช เพื่อจะได้เก็บไว้ใช้ในงานครั้งต่อไป นอกจากนี้วัสดุบางชนิดที่อาจเกิดอันตราย เช่น ขวดแก้ว หรือ การใช้กรรไกร และความคมของเมล็ดพืชบางชนิดที่อาจทำให้บาดเจ็บได้ ครูควรดูแลและอธิบายในการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างละเอียด เพื่อความปลอดภัยของเด็กในขณะทำกิจกรรม

3. ครูไม่ควรประเมินผลงาน เพื่อให้เด็กต้องทำผลงานออกมาสวยงาม ตามที่ครูต้องการ แต่ควรเพิ่มที่กระบวนการทำงานที่ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ การใช้ความสามารถในการใช้มือ ทั้งทางด้านหยิบจับเมล็ดพืชและทางด้านการเขียนอักษรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดลงสู่ชิ้นงานได้ เพื่อทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และได้ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเล่นเกมไทย การเล่นเกมกระดาน หรือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุอื่นๆ เช่น ลวด กำมะหยี่ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชที่มีต่อความสามารถพื้นฐานด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาทักษะทางภาษาในการสื่อสารความสามารถพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เลขอนุกรม เป็นต้น
3. ควรมีการเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชที่ส่งเสริมทางด้านผิวสัมผัส หรือจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุอื่นๆ ที่มีผลต่อเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2532). *การสอนเขียนเรื่อง โดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์. (2529). *คู่มืออบรมและเลี้ยงดูเด็กเล็ก*. กรุงเทพฯ: เทพรัตน์การพิมพ์.
- กรวิภา สรรพกิจจานง. (2532). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนวทางและแบบอิสระ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- กรรณา ญาณวิจิณัย. (2545). *การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- . (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักส์.
- เกศนี นิสัยเจริญ. (2527). *การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก*. ใน *เอกสารการฝึกอบรม ผดต. รุ่นที่ 2*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2539). *เรียนๆ เล่นๆ ที่อนุบาลที่อนุบาลอมาตยกุล*.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2532). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2535). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัล คำภารัตน์. (2541). *การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เวสต์มิเดีย.
- จันทร์เพ็ญ ศรีมันตะ. (2531). *คู่มือดูแลลูกรัก*. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชชิง.
- จิตทนายวรรณ เดือนฉาย. (2541). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอกห้องเรียน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์. (2540). *การสอนแบบมอนเตสซอร์รี่ จากทฤษฎีสู่แนวทางการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.

- จूरรัตน์ บุญรินทร์. (2547). การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อายุระหว่าง 9 – 12 ปี กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีฉาย-วิทยการ จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุจิตร ทองเอียด. (2540). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเจอร์นัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชนกพร ชีระกุล. (2541). ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชไมมน ศรีสุรักษ์. (2540). การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติบทบาทและแบบปกติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวลิต ดาบแก้ว. (2533). ศิลปศึกษา เล่ม 4 การออกแบบและสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุต่างๆ กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชยกุล. (2531). แบบทางพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสัมมนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ณ วิทยาลัยครูสวนดุสิต. 16 – 17. พฤษภาคม 2531. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอองอุทิศวิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- . (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โณทัย อุดมบุญญาภาพ.(2536). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กก่อนประถมศึกษาโดยใช้เครื่องเล่นอิสระกระดานกระดานทรายและไหมพรมหลากสี. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กาศสินธุ์. ถ่ายเอกสาร
- เต็มสิริ เนาวรังสี. (2544). ครูปฐมวัยกับศิลปะเด็ก. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ทิตนา แคมมณี; และ วารี ธีระจิตร. (2535). หนูน้อยน่ารัก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทิตนา แคมมณี; และคณะ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล จันทร์เพ็ญ. (2531). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นฤมล เจียบแหลม. (2545). การศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ประพตติกิจ. (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิรมล ตีรณสารสวัสดิบุตร. (2525). ศิลปะศึกษากับครูประถม. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2545). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา
ตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจมาศ วิไล. (2544). การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ประกอบการประเมินสภาพจริง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- ปทุมทิพย์ ไพศาล. (2547). ผลการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก
ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) เขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประมวญ ดิคคินสัน. (2524). จิตวิทยา: จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประไพ แสงดา. (2544). ผลของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถ
ด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผกาศรี เย็นบุตร. (2526). ทักษะทางภาษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- พนิดา ซาตยาภา. (2544). กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราว
ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพรรณ ร้าไพรุจิงศ์. (2550). ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพ
ประกอบการพิมพ์ภาพ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. (2529). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ที่เรียนการสร้างภาพโดยใช้และไม่ใช้รูปเลขาชนิดเป็นสื่อ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถม
ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรณี ช. เจนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน: จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์.

- พัฒนา ชัชพงศ์. (2540). โครงการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยก่อนประถมศึกษา. วารสารการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- . (2541). *ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พีรพงษ์ กุลพิศาล. (2538). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. (2532). *เมื่อหนูน้อยหัดเขียน*. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิ่ง.
- . (2544). *เมื่อหนูน้อยหัดเขียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญทิพา อ่วมมณี. (2547). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้ลวดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนตกราน คุ้มรักษา. (2551). *ผลของการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาประกอบการบันทึกข้อมูลที่มีต่อการสื่อความหมาย ด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- . (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอพีกราฟฟิกส์ดีไซน์.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2527). *การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมมิตร.
- ราศี ทองสวัสดิ์; และคนอื่นๆ. (2529). *คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- รัชณี รัตนา. (2533). *ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัฐจวน ประโมจน์ย์. (2544). *ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลลิตพรรณ ทองงาม. (2539). *วิชาประถม 422 ศิลปะสำหรับครูประถม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ; และ อังศนา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- เลิศ อานันทนนะ. (2529). *จิตวิทยากับพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก*. ใน *สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ*. หน้า 137 – 145. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

- เลิศ อานันทนะ. (2535). *เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณ โสมประยูร. (2537). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณ อยู่คง. (2547). *ความสามารถของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการปั้น*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. (2536). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเยที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วารารณ นาคะศิริ. (2546). *การคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2527). *การศึกษาก่อนวัยเรียนเอกสารประกอบการสอน กร. 311. ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). *การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้วยศิลปะ*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1 – 7*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- . (2536). *ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- . (2532). *ศิลปะและลูกก่อนวัยเรียน รวมบทวิจารณ์และทรรศนะทางศิลปะศิลปกรรม*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- สนิท ฉิมเล็ก. (2540). *พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. พิษณุโลก: ฝ่ายเอกสารตำราสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สนิท ตั้งทวี. (2529). *การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สมใจ ตั้งนิกร. (2531). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบทที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แตกต่างกัน*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์; และคณะ. (2518). *สังคีตนิยมว่าด้วยเพลงคลาสสิก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมศรี เมฆไพบุลย์วัฒนา. (2551). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการกิจกรรมสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2525). *การพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ: วิบูลย์กิจ.
- สัตยา สายเชื้อ. (2541). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2526). การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. ใน
เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 255. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ
กรมการฝึกหัดครู.
- สิริพรรณ ตันดิรัตน์ไพศาล. (2545). ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โปรแกรมวิชาศึกษาศาสตร์
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาฯ.
- สุชา จันท์เอม. (2543). จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิพรรณ ธีระพงศ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนา พานิช. (2531). การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี: โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- สุรพล ชันธุสกุ. (2543). การพิมพ์ภาพหนังสืออ่านประกอบอ้างอิงชุดศิลปะสำหรับเด็กประถม.
กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สุวิตรา เศรษฐสมบัติกุล. (2543). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมและไม่ได้รับการเสริมการ
เขียนแบบการบันทึกการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การสอนภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- . (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮาส์.
- อนงค์ วรพันธ์. (2546). พัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่น
ประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อริษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2546). กระตุ้นกล้ามเนื้อมัดเล็กเสริมสร้างสติปัญญา. *บันทึกคุณแม่*.
9(118): 110 – 114.
- อภิสิทธิ์ จรรย์ชวนเพท. (2529, เมษายน). แนวคิดในการเตรียมความพร้อม. *รักลูก*. 4(1): 101 – 106.
- อารี เกษมรติ. (2533). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ
ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
และแบบรักทะนุถนอม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). การอบรมเลี้ยงดูก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

- เอื้อพร สัมมาทิพย์. (2537). *แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย ในปฐมวัยศึกษา : กิจกรรม และสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ พัฒนาการ และการเรียนรู้*. บรรณาธิการโดย พรานพรรณ เหลืองสุวรรณ. หน้า 220 – 225.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, P.S.; & Lapp, D. (1979). *Language Skills in Elementary Education*. 4th ed.
New York: Macmillian.
- Blood, R.W. (1996). *What' in a Name? . The Rode of Name Writing in Children's Literacy Acquisition University of Virginia*. United States of America.
- Bruner, J.S. (1961). *The Process of Education*. Massachusetts: Harward University Press
Cambridge.
- Fisher, J.; & Terry, A. (1997). *Children's Language and the Language Arts*. Massachusetts:
Allyn & Bacon A Simon & Schuster.
- Forman, E.; & Fleet, H. (1980). *Constructive : Play – Applying Piaget in the Preschool*.
Sanfrancisco : Brooks Cole.
- Ham, Mond S.L.; et al. (1976). *Good Shool for Young Children*. New York: MacMillan.
- Kelley, Ramona M.; & Daniel. (1986, July). *Effects of an Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of Creativity in First. Graders, Dissertation Abstracts International. 44(01) : 32 – A.*
- Lillard, Paula Polk. (1996). *Montessori Today*. New York: Schocken Books.
- Neuman, B. (1978). *Experinces in Science for Young Children*. New York: A Division of
Litton Educational.
- Stamp, Ray V. (1964, June). Relationship of Measures of Creativity General Intelligence
and Memory. *Dissertation Abstract International. 5258 – A.*
- Williams, Frank E. (1971, December). Teaching for Creativity. *Instructor. 8: 42 – 44.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช
- ตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

1. คำชี้แจง

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช เป็นกิจกรรมที่ใช้เมล็ดพืชเป็นวัสดุประกอบในการทำกิจกรรม ซึ่งเด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสามารถ และความสนใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ทั้งนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยในด้านการหยิบจับ และด้านการเขียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมอย่างเสรี เหมาะสมกับพัฒนาการ และความสนใจของเด็กจำนวนทั้งสิ้น 24 กิจกรรม

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านหยิบจับ
- 2.2 เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านเขียน
- 2.3 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

3. เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช 24 กิจกรรม

4. การดำเนินกิจกรรม

- 4.1 สร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช ดังนี้
  - 4.1.1 ตกลงสัญญาณก่อนหมดเวลาด้วยการเขย่าเครื่องเคาะจังหวะ
  - 4.1.2 เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์เข้าที่และล้างมือให้สะอาด
- 4.2 ครูแนะนำกิจกรรมและอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ปลอดภัย
- 4.3 เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
- 4.4 เด็กเล่าถึงผลงานของตนเองจากการทำกิจกรรม

5. การประเมินผล

- 5.1 สังเกตผลงานของเด็ก
- 5.2 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
- 5.3 สังเกตการเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

6. บทบาทครู

- 6.1 ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชให้เข้าใจก่อนลงมือจัดกิจกรรม
- 6.2 สร้างข้อตกลงและอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม
- 6.3 กระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม และให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กทำกิจกรรม ในขั้นสรุปให้เด็กทบทวนถึงเรื่องที่ได้ทำและผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

7. บทบาทเด็ก

ครูควรชี้ให้เด็กเห็นบทบาทของตนเอง ดังนี้

- 7.1 ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ตกลงกันไว้
- 7.2 พยายามให้เด็กฝึกการสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบขณะทำกิจกรรม
- 7.3 สามารถตอบคำถามในสิ่งที่ตนเองทำได้

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ชื่อกิจกรรม 1 : วาดภาพกับเมล็ดแมงลัก

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้มือในการวาดภาพ
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านการเขียน
3. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อส่งเสริมการวางแผนและการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน
5. เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาในการถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูแนะนำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม พร้อมทั้งวิธีการทำกิจกรรมให้ถูกต้อง
2. เด็กๆ สังเกตรูปร่าง ลักษณะ สี ของอุปกรณ์ พร้อมทั้งวางแผนในการสร้างสรรค์

ผลงานของตนเองตามจินตนาการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

3. เด็กๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้นิ้วมือวาดภาพลงในกระดาษดำที่เตรียมไว้ จากนั้นให้เด็กทากาวลงบนกระดาษแข็งเทา-ขาว ให้ทั่ว และคว่ำลงบนทรายสีที่เด็กๆ วาดไว้ในกระดาษ กดลงเบาๆ พอให้เมล็ดงาดำติดที่กระดาษแล้วยกขึ้นนำไปตากให้แห้ง

ขั้นสรุป

4. เมื่อทำงานเสร็จแล้วเด็กๆ ออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน จากนั้นเด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมและจึงช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

สื่อ/วัสดุอุปกรณ์

1. เมล็ดแมงลัก
2. กาว
3. กระดาษแข็งเทา-ขาว
4. ภาดใส่ทราย
5. แปรงทากาว

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากผลงานของเด็ก

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช

ชื่อกิจกรรม 2 : รูปทรงธรรมชาติ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้มือในด้านการหยิบจับ
2. เพื่อส่งเสริมความมั่นใจและการตัดสินใจของตนเอง
3. เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาในการถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเอง
4. เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตและการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูแนะนำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม พร้อมทั้งวิธีการทำกิจกรรมให้ถูกต้อง
2. เด็กๆ สังเกตรูปร่าง ลักษณะ ขนาด สี และจำนวนของอุปกรณ์ พร้อมทั้งคิดวางแผน

ในการสร้างผลงานตามจินตนาการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แจกรูปทรงต่างๆ แต่ละชนิด ได้แก่   พร้อมทั้งออกแบบการนำเมล็ดพืชมาติดรูปทรงของตนเองตามจินตนาการ
2. เด็กๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยหากาวที่รูปทรงที่ตนเองเลือกและนำเมล็ดพืชไปติดที่กระดาษรูปทรงเพื่อสร้างภาพของตนเองจากนั้นนำไปปะติดบนกระดาษ A4 ให้เด็กๆ วาดภาพต่อเติม ระบายสีและตกแต่งให้สวยงาม

ขั้นสรุป

1. เมื่อเด็กๆ ทำผลงานเสร็จเรียบร้อย จึงนำผลงานออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับผลงานของตน

สื่อ/วัสดุอุปกรณ์

1. เมล็ดถั่วเหลืองผ่าซีก / เมล็ดลูกเต๋อย / เมล็ดถั่วดำ / เมล็ดถั่วเขียว
2. กระดาษโปรสเตอร์สีแข็งรูปทรง
3. กระดาษ A4
4. กาว

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากผลงานของเด็ก

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินความสามารถในการใช้มือ แบ่งเป็น 2 ชุด
- คู่มือการใช้แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ
- ตัวอย่างแบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ
- คู่มือการใช้แบบประเมินความสามารถทางด้านเขียน
- ตัวอย่างแบบประเมินความสามารถทางด้านเขียน

คู่มือดำเนินการประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ

1. คำชี้แจง

1.1 แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความสามารถทางด้านหยิบจับสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 5 – 6 ปี)

1.2 แบบประเมินความสามารถทางด้านหยิบจับนี้เป็นแบบประเมินปฏิบัติรายบุคคลมีทั้งหมด 8 รายการ มีลักษณะเป็นรายการปฏิบัติให้เด็กลงมือทำตามรายการที่กำหนด

1.3 ในการดำเนินการประเมิน ผู้ดำเนินการประเมินด้วยตนเอง โดยอธิบายวิธีการปฏิบัติและเตรียมอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กปฏิบัติและดำเนินการประเมินที่ละข้อ นอกจากนี้มีผู้ช่วยดำเนินการประเมินช่วยดูแลและอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการประเมินได้รับอุปกรณ์ที่ถูกต้องตามคำสั่งและขั้นตอน ซึ่งการประเมินจะใช้ระยะเวลา 1 วัน 30 นาที เมื่อทำการประเมินเรียบร้อยแล้ว นำแบบประเมินมารวมให้คะแนนตามเกณฑ์

2. คำแนะนำในการใช้แบบประเมิน

2.1 ลักษณะทั่วไปของแบบประเมิน ประกอบด้วยรายการประเมินปฏิบัติทั้งหมด 8 รายการ พร้อมอุปกรณ์ประกอบการประเมิน

2.2 เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ให้ 2 คะแนน กรณีเด็กทำได้ครบตามกำหนดสมบูรณ์และเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ให้ 1 คะแนน กรณีเด็กทำได้เกินครึ่งหนึ่งของเกณฑ์ที่กำหนด แต่ไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ให้ 0 คะแนน กรณีเด็กไม่ให้ความร่วมมือหรือทำได้ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของเกณฑ์

2.3 การเตรียมตัวก่อนดำเนินการประเมิน

2.3.1 สถานที่ประเมินควรเป็นห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อม ทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการประเมิน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดพอเหมาะกับผู้รับการประเมิน มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงดังรบกวน

2.3.2 ผู้ดำเนินการประเมินต้องศึกษาคู่มือในการประเมินให้เข้าใจกระบวนการในการประเมินทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบประเมิน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการประเมิน เป็นไปอย่างราบรื่น และก่อนการประเมินผู้ดำเนินการประเมินต้องเขียนชื่อ - นามสกุล ของผู้รับการประเมิน ให้เรียบร้อย ก่อนลงมือประเมิน ผู้ดำเนินการประเมินต้องอธิบายขั้นตอนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้ผู้รับการประเมินดูไปพร้อมๆ กัน

2.3.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินความสามารถทางด้านหยิบจับประเภทข้อรายการปฏิบัติ เตรียมอุปกรณ์

ดังนี้

2.3.3.1 คู่มือดำเนินการประเมิน

2.3.3.2 แบบประเมิน

2.3.3.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในข้อรายการปฏิบัติ ได้แก่

2.3.3.3.1 กระดาษรูปทรงสามเหลี่ยม 1 แผ่น

2.3.3.3.2 กระดาษหนังสือพิมพ์ 1 แผ่น

2.3.3.3.3 กระจุม จำนวน 10 เม็ด

2.3.3.3.4 ไม้บล็อกรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า จำนวน 10 บล็อก

2.3.3.3.5 รองเท้าและเชือกผูกกรองเท้า จำนวน 1 คู่

2.3.3.3.6 กางเกงมีซิป จำนวน 1 ตัว

2.3.3.3.7 แก้วน้ำดื่มพลาสติก จำนวน 1 ใบ

2.3.3.3.8 ถังน้ำพลาสติกใส่น้ำ จำนวน 1 ใบ

2.3.3.3.9 ขวดน้ำพลาสติกขนาด 1.25 ลิตร จำนวน 1 ใบ

2.3.3.4 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

2.3.4 ผู้รับผิดชอบ

2.3.4.1 ก่อนดำเนินการประเมินให้ผู้รับการประเมินไปทำธุระส่วนตัว เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ ให้เรียบร้อย

2.3.4.2 ผู้ดำเนินการประเมินควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้รับการประเมินโดยทักทาย พูดคุยเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี เมื่อเห็นว่าผู้รับการประเมินพร้อมจึงเริ่มทำการประเมินที่ละข้อรายการ

2.4 ข้อปฏิบัติในการประเมิน

2.4.1 ผู้ดำเนินการประเมินอ่านคำสั่ง และข้อรายการให้ผู้รับการประเมินฟังซ้ำๆ และ ชัดเจนรายการละ 2 ครั้ง

2.4.2 ให้ผู้รับการประเมินใช้เวลาปฏิบัติตามรายการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับกำหนดข้อละ 5 นาที

ชุดที่ 1

แบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับ

จุดมุ่งหมาย : เพื่อประเมินความสามารถทางด้านกรหยิบจับของเด็กปฐมวัยจากการลงมือปฏิบัติจริง

- คำชี้แจง :
1. แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบประเมินปฏิบัติความสามารถทางด้านหยิบจับรายบุคคล
  2. ผู้ประเมินอ่านข้อรายการปฏิบัติให้ผู้ได้รับประเมินลงมือปฏิบัติ
  3. ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องบันทึกคะแนนตามความสามารถของผู้ได้รับการประเมิน

ชื่อ ด.ช. / ด.ญ. .... นามสกุล .....

ชั้นอนุบาล ..... โรงเรียน .....

ผู้ทำการประเมิน ..... วันที่ประเมิน .....

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			พฤติกรรมที่พบ ในขณะที่ถูกประเมิน
	ทำได้ครบ สมบูรณ์เสร็จ ตามเวลา (2 คะแนน)	ทำได้เกินครึ่ง แต่ไม่เสร็จตาม เวลา (1 คะแนน)	ไม่ให้ความ ร่วมมือหรือทำ ไม่ได้ถึงครึ่งหนึ่ง (0 คะแนน)	
1. พับกระดาษรูปทรงสามเหลี่ยม ให้บรรจบกันพอดี				
2. ขยำกระดาษหนังสือพิมพ์ให้ เป็นทรงกลม				
3. หยิบกระดุมวางเรียงต่อกัน เป็นเส้นตรงจำนวน 10 เม็ด				
4. วางไม้บล็อกต่อกันในแนวตั้ง 10 อัน				
5. ร้อยเชือกทรงเท้าตามแบบ				
6. รูดเชือกยาง				
7. ถี้อแก้วที่มีน้ำได้โดยไม่หกเป็น เวลา 1 นาที				
8. ใช้นิ้วแก้วรอกน้ำใส่ขวด โดยไม่หกได้				

รวมคะแนนที่ได้ ..... คะแนน

คู่มือดำเนินการประเมินปฏิบัติความสามารถทางการเขียน

1. คำชี้แจง

1.1 แบบประเมินนี้ เป็นแบบประเมินความสามารถทางการเขียน สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 5 – 6 ปี)

1.2 แบบประเมินความสามารถทางการเขียนนี้เป็นแบบประเมินรายบุคคล ซึ่งได้มาจาก ชิ้นงานวาดภาพของเด็กปฐมวัย 2 ชิ้นงาน ก่อน-หลัง การทดลอง โดยเป็นชิ้นงานที่ได้มาจากการทำ กิจกรรมวาดภาพจากนิทานที่ผู้วิจัยเล่าจำนวน 2 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันทั้งก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นจะทำการประเมินความสามารถทางการเขียนโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การขีดเขียนเส้นต่างๆ ที่มีความหมาย

ด้านที่ 2 การวาดภาพแทนการเขียน

ด้านที่ 3 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร

ด้านที่ 4 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง

ด้านที่ 5 การเขียนสะกดคำขึ้นเอง

1.3 ในการดำเนินการประเมิน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการประเมินด้วยตนเองโดยอธิบายวิธีการ ปฏิบัติและเตรียมอุปกรณ์เพื่อให้เด็กปฏิบัติและดำเนินการประเมิน นอกจากนี้มีผู้ช่วยดำเนินการประเมิน ช่วยดูแลและอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการประเมินได้รับอุปกรณ์ที่ถูกต้องตามคำสั่งและขั้นตอน ซึ่ง การประเมินจะใช้ระยะเวลาขึ้นละ 1 วันๆ ละ 30 นาที โดยทำการทดลองในวันจันทร์และวันพุธก่อน - หลัง การทดลอง เมื่อทำการประเมินเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบประเมินมารวมให้คะแนนตามเกณฑ์

2. คำแนะนำในการใช้แบบประเมิน

2.1 ลักษณะทั่วไปของแบบประเมิน ประกอบด้วยรายการประเมินความสามารถทางการเขียนโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน

2.2 เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินความสามารถทางการเขียนด้วยตนเอง ดังนี้ เมื่อนำผลงานของเด็กที่ได้จากการทำกิจกรรมวาดภาพจากนิทานมาประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ถ้าพบว่า ผลงานของเด็กอยู่ในระดับคะแนนใด ผู้วิจัยจะทำเครื่องหมายถูกลงในช่องคะแนนนั้น

2.3 การเตรียมตัวก่อนดำเนินการประเมิน

2.3.1 สถานที่ประเมิน ควรเป็นห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อม ทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เอื้ออำนวยต่อผู้รับการประเมิน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดพอเหมาะกับผู้รับการประเมิน มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงดังรบกวน

2.3.2 ผู้ดำเนินการประเมิน ต้องศึกษาคู่มือในการประเมินให้เข้าใจกระบวนการในการประเมินทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบประเมิน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการประเมินเป็นไปอย่างราบรื่น และก่อนการประเมินผู้ดำเนินการประเมินต้องเขียนชื่อ- นามสกุล ของผู้เข้ารับการประเมินให้เรียบร้อย ก่อนลงมือประเมินผู้ดำเนินการประเมินต้องอธิบายขั้นตอนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้ผู้เข้ารับการประเมินดูไปพร้อมๆ กัน

2.3.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินความสามารถทางการเขียนประเภทข้อรายการ เตรียมอุปกรณ์ดังนี้

2.3.3.1 คู่มือดำเนินการประเมิน

2.3.3.2 แบบประเมิน

2.3.3.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

2.3.3.3.1 หนังสือนิทาน เรื่อง สีดำ สีขาว (ประเมินครั้งที่ 1) แต่งโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุษผา เรืองรอง ภาพโดย สะอาด จอมงาม

2.3.3.3.2 หนังสือนิทาน เรื่อง โตขึ้น ฉันจะเป็น (ประเมินครั้งที่ 2) แต่งโดย กิ่งไผ่ เอกคณาประชาญ์ ภาพโดย ไพสิน กลิ่นน้อย / ศิลา ศรีมาลา

2.3.3.3.3 กระดาษ A4 จำนวน 1 แผ่น

2.3.3.3.4 ดินสอดำ 1 แท่ง

2.3.3.3.5 ยางลบ 1 ก้อน

2.3.3.3.6 สีไม้ / สีเทียน

2.3.3.4 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

2.3.4 ผู้รับผิดชอบ

2.3.4.1 ก่อนดำเนินการประเมินให้ผู้รับการประเมินไปทำธุระส่วนตัว เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

2.3.4.2 ผู้ดำเนินการประเมิน ควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้รับการประเมินโดยทักทาย พูดคุยเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี ดังนี้

ผู้ดำเนินการประเมิน... สวัสดีค่ะเด็กๆ วันนี้ครูมีนิทานสนุกๆ มาเล่าให้เด็กๆ ฟังค่ะ เด็กๆ อยากรู้มั้ยว่า นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานเกี่ยวกับอะไร แต่ก่อนที่เราจะฟังนิทานเรามาช่วยกันสร้างข้อตกลงในการฟังนิทานกันก่อนนะคะ (ให้เด็กเป็นผู้เสนอข้อตกลงที่จะทำร่วมกัน) เอาล่ะ ตอนนี้เราก็ได้ข้อตกลงในการฟังนิทานเรียบร้อยแล้ว เรามาเริ่มฟังนิทานกันเลยนะคะ (ครูเล่านิทานจนจบเรื่องและใช้คำถามกระตุ้นความคิดให้กับเด็กทั้งก่อนเล่า ขณะเล่า และหลังจากที่เล่าจบ โดยเชื่อมโยงเข้าสู่ตัวอักษรที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครในนิทาน)

2.3.4.3 ให้ได้กวาดภาพเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานแล้วเขียนตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ สະกตคำเกี่ยวกับภาพในนิทานที่ตนเองวาดลงในผลงาน พร้อมทั้งอธิบายให้ผู้ประเมินฟังได้ถึงสิ่งที่ตนเองเขียน

2.3.4.4 ผู้ประเมินทำการประเมินลงในแบบประเมินความสามารถทางการเขียน ให้ครบสมบูรณ์และรวบรวมออกมาเป็นคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.4 ข้อปฏิบัติในการประเมิน

2.4.1 ผู้ดำเนินการประเมินเล่านิทานและอธิบายกิจกรรมให้ผู้รับการประเมินฟังซ้ำๆ และชัดเจน 2 ครั้ง

2.4.2 ให้ผู้รับการประเมินใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมและประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินความสามารถทางการเขียนจะใช้ระยะเวลาทั้งหมด 2 วันๆ ละ 30 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ ก่อน – หลังการทดลอง

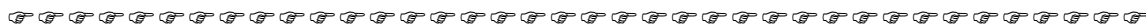

เกณฑ์การประเมินความสามารถทางการเขียน

เกณฑ์การประเมินความสามารถทางการเขียน	คะแนนการประเมิน
1. การขีดเขียนเส้นต่างๆที่มีความหมาย	
1.1 ขีดเขียนเส้นต่างๆและบอกความหมายของเส้น พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวของสิ่งที่เขียนได้อย่างสัมพันธ์กัน	3
1.2 ขีดเขียนเส้นต่างๆและบอกความหมายของสิ่งที่เขียนได้เป็นประโยค	2
1.3 ขีดเขียนเส้นต่างๆและบอกความหมายเป็นคำ	1
1.4 ขีดเขียนเส้นต่างๆ บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้	0
2. การวาดภาพแทนการเขียน	
2.1 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวได้อย่างสัมพันธ์กัน	3
2.2 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายเป็นประโยคได้	2
2.3 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายได้	1
2.4 วาดภาพ สื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	0
3. การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร	
3.1 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมาย พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้	3
3.2 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมายได้	2
3.3 การเขียนสัญลักษณ์ไม่คล้ายตัวอักษรแต่บอกความหมายของตัวอักษรที่เขียนได้	1
3.4 เขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร บอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	0
4. การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง	
4.1 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายและเล่าเรื่องราวให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เขียนได้	3
4.2 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายได้	2
4.3 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาหรือเขียนไม่ครบ	1
4.4 เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้	0
5. การเขียนสะกดคำขึ้นเอง	
5.1 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนและเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้	3
5.2 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนได้	2
5.3 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องแต่บอกความหมายไม่ได้	1
5.4 ไม่มั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเอง บอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	0

ชุดที่ 2

แบบประเมินความสามารถทางการเขียน

จุดมุ่งหมาย : เพื่อประเมินความสามารถทางการเขียนของเด็กปฐมวัยจากการลงมือปฏิบัติจริง

- คำชี้แจง :
1. แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบประเมินความสามารถทางการเขียนรายบุคคล
  2. ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องบันทึกคะแนนตามความสามารถของผู้ที่ได้รับการประเมิน

ชื่อ ด.ช. / ด.ญ. .... นามสกุล .....

ชั้นอนุบาล ..... โรงเรียน .....

ผู้ทำการประเมิน ..... วันที่ประเมิน .....

รายการประเมิน	ผลการประเมิน
1. การขีดเขียนเส้นต่าง ๆ ที่มีความหมาย	
1.1 ขีดเขียนเส้นต่าง ๆ และบอกความหมายของเส้น พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวของสิ่งที่เขียนได้อย่างสัมพันธ์กัน	
1.2 ขีดเขียนเส้นต่าง ๆ และบอกความหมายของสิ่งที่เขียนได้เป็นประโยค	
1.3 ขีดเขียนเส้นต่าง ๆ และบอกความหมายเป็นคำ	
1.4 ขีดเขียนเส้นต่าง ๆ บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้	
2. การวาดภาพแทนการเขียน	
2.1 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวได้อย่างสัมพันธ์กัน	
2.2 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายเป็นประโยคได้	
2.3 วาดภาพแทนการเขียนพร้อมสื่อความหมายได้	
2.4 วาดภาพ สื่อความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	
3. การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร	
3.1 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมาย พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้	
3.2 การเขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร ซึ่งบางตัวคิดขึ้นเองแต่สามารถบอกความหมาย ได้	
3.3 การเขียนสัญลักษณ์ไม่คล้ายตัวอักษรแต่บอกความหมายของตัวอักษรที่เขียนได้	
3.4 เขียนสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร บอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	

รายการประเมิน	ผลการประเมิน
4. การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง 4.1 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายและเล่าเรื่องราวให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เขียนได้	
4.2 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาแต่สามารถบอกความหมายได้	
4.3 การเขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง ตัวอักษรที่เขียนอาจสลับที่ไปมาหรือเขียนไม่ครบ	
4.4 เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีการของตนเอง บอกความหมายและเล่าเรื่องราวไม่ได้	
5. การเขียนสะกดคำขึ้นเอง	
5.1 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนและเล่าเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันได้	
5.2 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง สามารถบอกความหมายของคำที่เขียนได้	
5.3 มีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องแต่บอกความหมายไม่ได้	
5.4 ไม่มั่นใจในการเขียนสะกดคำขึ้นเอง บอกความหมายและเล่าเป็นเรื่องราวไม่ได้	
รวมคะแนน	

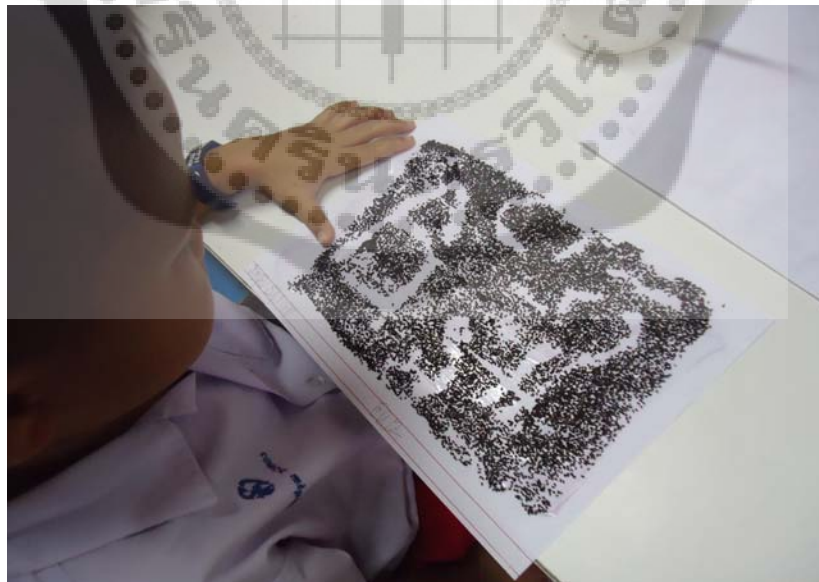
ภาคผนวก ค

ตัวอย่างภาพกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชและผลงานนักเรียน

ตัวอย่างภาพกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชและผลงานนักเรียน

วาดภาพกับเมล็ดแมงลัก

ตัวอย่างภาพกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืชและผลงานนักเรียน

หมู่บ้านถั่วน้อย

เมล็ดพืชสร้างภาพ

ต่อเติมภาพจากเส้นเชือก

ภาคผนวก ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภััสสร อินทรบำรุง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์ประจำ

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปกร 2)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวรรณ ไชยะธน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อาจารย์อุไรวรรณ โชติชุษณะ

อาจารย์

โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวณภัทสรณ์ นรกีจ
วันเดือนปีเกิด	17 พฤษภาคม 2525
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42 / 336 หมู่ 8 แขวงคูฝั่งเหนือ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 10530 โทร. 08-9982-5016
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูโรงเรียนสังฆประชนุสรณ์
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสังฆประชนุสรณ์ 3/3-4 ถนน สังฆประชา แขวงลำผักชี เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 10530
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2555	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร